

Özgür Düşün

Aylık Gençlik Dergisi Yıl:3 Sayı:25 Eylül-Ekim 2004

1.500.000 TL

ÖZGÜRLÜK VE BARİŞ DEVİRİMLE GELECEK

~ Aydınlik Sorgular

~ Kültür Devrimi

~ TCK Yasa Tasarısı...

~ Marksist Sosyoloji

~ Zina Üzerine...

~ Yılmaz Güney

Merhaba...

Meclisin yeni TCK taslağını görüşmek üzere toplanmasıyla birlikte taslağın içeriğinin sınırlı bir bölümü gündemleşti ve burjuva medyada taslağın özü gizlenerek AB üzerinden tartışmalar yürütüldü.

AKP'nin kadımlarımızın talebidir diyerek gündeme getirdiği ve Brüksel'de 1 saatte vazgeçtiği "zinanın cezalandırılması" tartışması ve taslağıdaki diğer önemli saldırılara bu sayımızda yer vermeye çalıştık. "Sokağın Sesi" de bu paralelde Ceza İnfaz Yasası ve F Tipi cezaevleri gündemiyle sokaktaydı.

Bu sayımızla birlikte daha önce ilan ettiğimiz gibi "Aydınlık Sorgular" ilk cevaplarla başlıyor. Bu çalışmaya çok önem verdiğimiz ve okur-yazarlarımızdan tartışmaları takip edip fikirleriyle müdahil olmalarını özellikle talep ettiğimizi tekrar hatırlatıyoruz. Önümüzdeki sayımızdan itibaren okurlar için ayrılacak 2-3 sayfalık alanın boş kalmayacağına inanıyoruz. Kendini sorunun ve çözümün parçası olarak gören tüm kurum ve kişileri de sorulara verecekleri cevaplarla aramızda görmek istiyoruz.

Dergimiz yayına hazırlanırken Dersim'de gelişen kimi olaylar gayet tedirgin edici bir rotaya girdi. Dersim'de Kültür ulusal hareketinin, 30 yılı aşkın süredir bölgede ve ülkede mücadele yürüten devrimci bir güce pusu atacak kadar ileri giden karşı-devrimci bir pratiğe sürüklenmesi ve kimi yasal partilerin ve gazetelerin adeta ortamı geren provoke eden tutumlarla hareket ederek düşkünleşmeleri asla sessiz kalmamaya bir durumdur. Ülkemiz devrimci hareketinin tarihinde benzer saldırılar daha önce yaşanmış ve halkın nefreti dışında hiçbir şey kazanmamıştır. Tüm okurlarımızı bu saldırılara karşı tavır almaya ve düşmanı sevindirecek, demokrasi güçlerinin düşmana değil birbirlerine yönelmesine neden olacak bu gericiliği kınamaya çağırıyoruz.

Önümüzdeki sayıdan itibaren (Kasım) dergimiz aylık periyoduna geri dönecektir. Kasım ayında sizlerin daha yoğun katkısıyla oluşturacağımıza inandığımız yeni bir sayıda buluşmak üzere...

AB İçişlerine Karşılamaz...	1
Demokratik Gençlik Hareketi'nden	
-Önümüzdeki Dönem ve İhtiyaçlar	3
-Türkiye Demokratikleşiyor(muş).	5
TCK Yasa Tasarısı: Bir Reform mu?	9
Sokağın Sesi	12
Zina Üzerine Bir Çift Söz	15
Birgün Gazetesi'nin Solculuğu	18
Yaklaşım Üzerine	20
YÖK Üzerine Son Durum Değerlendirmesi	21
Büyük Proleter Kültür Devrimi	24
Aydınlık Sorgular	32
Ne(gi) Tüketiyoruz?	39
Hapishanelere Saldırının Adı: Ceza İnfaz...	40
Osetya'da Ognan Ogun...	44
Felsefeyle Düşünmek (Zaman Üzerine)	49
Düşündüren İm Değiştiren İm (Tolstoy)	51
Sosyolojik Düşün	53
Mücadele Tarihi'nden (Yılmaz Güney)	61

ABONE OLALIM - ABONE BULALIM OKUYALIM - OKUTALIM

Yurtiçi Abonelik

6 Aylık: 9.000.000 TL

12 Aylık: 18.000.000 TL

Yurtdışı Abonelik

6 Aylık: 35 Euro

12 Aylık: 70 Euro

Özgür Düşün

E-mail: ozgurduşunkolektifi@hotmail.com

KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM
GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazıtları Müdürü: Erdal GÜLER

Yönetim Yeri: Millet Cad. Nevbahar Mah. Fındıklıca

Saray Apt. No: 57 Kat: 5 Daire: 11 FNDKZADE/İST

Tel: (0212) 584 18 04

Faks: (0212) 584 18 05

Diğer: Kardelel Yayıncılık Baskı: Kayhan

BÜROLAR

ADANA: Kuruköprü Mah. Melekçimez Çarşısı 10 Sok. No:21 Tel-Fax: (0322) 352 67 20

ANKARA: Tuna Cad. Çankaya İş Hanı No: 11 Kat:3 Daire: 41 Katlay Cep: 0312 430 82 66

İZMİR: 853. Sok. Bilen İşhanı No: 27 Kat 6/610 Konak/İzmir Tel-Fax: (0232) 445 86 22

KARTAL: Atatürk Bulvarı Genek sk. Ak Karataş Apt. No:21/3 Tel-Fax: (0216) 389 65 63

MERSİN: Zeytinbaşı Cad. Güneş İş Merkezi No:7 Daire: 39 Tel-Fax: (0324) 237 32 79

ATİNA: Mesologiu 5 Ekserhia 10681Atina/Yunanistan Tel-Fax: (0030) 21 081 45 38

YD TEMSİLCİLİĞİ: Kaiser Wilhelm Str. 275 47169 Duisburg/DEUTSCHLAND

Tel/Fax: (00 49) 175 642 00 27

Özgür Düşün Hesap Numarası Ümüt Stüğü

Yapı Kredi İstanbul Şehadetsabası Şb. No: 0025583-7 İş Bankası İst./Aksaray Şb. No: 10021159324

“AB İÇİŞLERİMİZE KARIŞAMAZ” İÇİŞLERİ ABD’DEN SORULUR

R.T. Erdoğan “AB içişle-
rimize karışamaz” di-
yerek ancak uzaydaki-
leri inandırabilir. Ya da sözlünü bi-
tirmede, içişleriyle ABD’nin ilgi-
lendiğini söyleyecekti ki, onu da
kendine yediremedi.

Emperyalist grupların ve em-
peryalistlerin örgütlerinin, en basi-
tiye IMF’nin ekonomik politika-
daki belirleyiciliği ortadayken Er-
doğan’ın şişirdiği balon kendiliğin-
den patlıyor. Kamusal alanda tasar-
ruf adı altında işlerinden atılan işçi-
ler ve memurlar, bütçeye kaynak
adı altında çıkarılan yeni vergiler,
maaşlardan kesintiler, emperyalist
tekellerin pazarda alıcı bulmasını
hedefleyen tarımsal alanda köylü-
yü yıkıma götüren taban fiyatları
vs... Tüm bunlar ülkemizin içişle-
rindeki emperyalist hakimiyetin
göstergesiyken Erdoğan’ın tavrının
hiçbir hükmü kalmıyor.

AKP hükümet oldu olası tir-
ban, imam-hatip ve şimdi de zina
gibi konuları gündeme suni bir şe-
kilde sokarak tabanındaki homur-
danmaları dindirmek istiyor. Uygulanan ekonomik politika kitlele-
rin hoşnutsuzluğunu artırırken,
AKP’nin kitleler üzerindeki etkisi-
ni muhafazakar söylemlerle koru-
maya çalışması yalnızca bir taktik.

Hükümetin ekonominin iyiye
gittiği yalanını rakamlarla ispatla-
maya çalışması, kitleler nezdinde
birşey ifade etmiyor. Çünkü halk,
çarşı-pazarda, ekonominin iyiye

gittiği demagojisinin iflasının bire-
bir tanığı oluyor. Öyleyse geriye,
ekonomik meselelerde değil; din,
gelenek, töre, aile gibi konularda
tartışmalar yaratarak kitlelerin geri
yönleriyle onları kendine bağlı kıl-
ma politikası kalıyor.

Çok muhtemeldir ki, meclis
açılınca TCK tasarısı bugünkü
haliyle yasalaşabilir. Ama bunun
AKP adına çok fazla bir şey kay-
bettirmeyeceği de açık. Çünkü
AKP, tıpkı imam-hatip mesele-
sinde olduğu gibi zina konusunda
da kitlelere “ben elimden geleni
yaptım ama engelleniyoruz” di-
yebilecektir.

Meselenin diğer bir yanı da
yaklaşan AB tartışmaları ve
AB’nin zina meselesini koz olarak
kullanmaya başlaması. Kuşkusuz,
Türkiye’nin AB üyeliği bir taraftan
AB’nin diğer taraftan ise
ABD’nin çıkarlarıyla örtüşebilir.
Ama her iki kampta da Türki-
ye’nin AB üyeliği tartışmaları as-
lında AB ve ABD arasındaki mü-
cadelerin tezahürü şeklinde ilerle-
diğinden, bugünden yarına hangi
taktik manevralarla karşılaşılaca-
ğını kestirmek zor. Söylenebile-
cek tek bir şey var ki; o da, halka
AB’nin kurtuluş olarak gösterildi-
ği uzlaşmacı yaklaşımın kırılması
ve halkın kendi gündemini oluş-
turması gerekliliğidir. Peki öyley-
se AB tartışmalarıyla gündeme so-
kulan zina meselesini hangi te-
melde tartışmalıyız?

Zina tartışması biçime değil öze ilişkin bir sorundur

Zina tartışmalarında esas mağ-
dur kesimin kadınlar olduğu ve
tartışmaların kadın sorununa doğ-
ru kaydığı belirdi. Bu noktadan
sonra TCK’nın hangi maddesinin
kaçıncı fıkrasının ne olduğundan,
yasanın AB tartışmaları ekseninde
ne getirip ne götüreceğinden vs.
bahsedip meseleyi orada bırakma-
nın yaratılmak istenen suni günde-
min bir parçası olmasına hizmet
etmesi kaçınılmazdır.

Öyleyse meseleyi biçim üzerin-
den değil öz üzerinden yürütmeli
ve kadın sorununu yaratan nesnel-
lik, yani düzenin kendisi tartışılma-
lı ve kadın mücadelesinin toplumsal
mücadeleyle olan ilişkisi kurul-
malıdır. Yasal bir dönüşümün an-
cak biçimsel bir yön olduğu, esas
olanın ise toplumsal dönüşüm ol-
duğu ve toplumsal dönüşümün si-
yasal iktidarla çatışkılı bağı doğru
kavranmalıdır. Kuşkusuz buradan
vanlacak sonuç yeni bir demokrasi
ve yeni demokratik bir iktidardır.

Minik fare kükredi

Abdullah Gül’ün, Telif’de,
ABD’nin Türkmenlere karşı giriş-
tiği saldırılar sonrası yaptığı açıkla-
malar, bugüne kadar ABD’ye uşak-
lıkta sınır tanımayan politikaların
yanında biraz sırtı. ABD de ne ol-
duğunu anlamış olacak ki, “bu söz-
ler ne anlama geliyor?” diye üstle-
yince, “aslında öyle değil de şöy-

le demek istedik" dercesine geçiştirildi. Fare, fareliğini hatırladı.

ABD katliamlarına karşı refleksini belirleyen referans noktaları AKP'nin gerici zihniyetini gösteriyor. Bugüne kadar Irak'ta onbinlerce insanın kanına giren ABD, sıra Türkmenlere gelince AKP'nin tepkisini alıyorsa katledilenin milliyeti AKP için önemli demektir. Her gün yüzlerce Arap öldürülürken hiç bir şey olmamış gibi davranan AKP, iş Türkmenlere gelince "hani stratejik ortaklık, bu bize yapılırmı?" der gibi oluyor.

Osetya emperyalizmin sicilidir

Kuzey Osetya'daki rehine eylemi, emperyalizmin kanlı yüzünü tüm çıplaklığıyla bir kez daha gösterdi. Eylemi gerçekleştirenlerin çocukları rehin almasını, gerici niteliklerini vs. bir tarafa bırakırsak AB, ABD ve Rus emperyalistlerinin dalaşımın Kafkaslardaki bir ifadesi olan çeşitli milliyetlerin ilhak sorunu gün gibi orta yerde durmaktadır.

ABD'nin "terorizme karşı savaş" söylemlerine Rusya cephe-

yapılan da odur. Bölgedeki halkların haklı talepleri vardır. Söz konusu olan; haklı ulusal bir davanın, gerici önderliği ve doğallığında onun yanlış eylem tarzıyla baltalanması ve emperyalistlere gerekçe olmasıdır. Önderliklerinin gerici niteliği bu taleplerin haklılığından bir şey eksiltmez. Çelişkinin esas yönü emperyalizmdir ve sorunları üreten, katliamları tetikleyen, daha da ileri götürürsek zamanında söz konusu gerici örgütlenmeleri besleyenler de emperyalistlerdir. Emperyalizmin hedef

tahtasından düşürülmesine hiçbir şey gerekçe gösterilemez.

Nepal'e Selam...

Ülkemizde ve dünyada gerici çıkar gruplarının dalaşımın şiddetlendiği, halkların yok sayıldığı, kandırıldığı ve katledildiği bir dönemde Nepal'deki gelişmeler karanlığa yakılmış meşale gibi yön tayin ediyor, ezilenlere umut veriyor.

Katmanda kuşatmasıyla halkların iradi gücü gericiliğin saltanatında çatlaklar yaratırken emperyalistler de bu gerçeği ifade etmek zorunda kalıyorlar.

Mavi gezegen yakın bir gelecekte yeni bir demokrasi anlayışıyla ve yeni demokratik bir iktidarla tekrar buluşmaya hazırlanıyor. Katmanda kuşatmasının kaldırılmasını kendine güvenmemek olarak algılayan aceleci yaklaşımlar da nihai darbenin indirildiği gün sabrın, cüretin ve bilimin gücünü görecektedir. Biz bunu şimdiden görüyoruz, Nepal devrimini özgür dünya ve yeni insan mücadelesinin bir parçası olarak selamlıyoruz... □

ABD'nin işbirlikçi Kürt liderlere yaslanarak bölgedeki hakimiyetini artırma çabası olarak algılanabilecek Telifler saldırıları, milletlerarası çelişkileri kaşıyan ve bir şekilde halkın topyekün şekilde işgalcilere karşı direnişini bölen bir politikadır. Bu politika boşa çıkarılmazsa önümüzdeki günlerde özellikle Kerkük'te milliyete dayalı kamplaşmanın getireceği çatışmalara tanık olabiliriz.

sinden de aynı şekilde yaklaşıldığından, Kafkaslardaki her türlü katliam ve işgal, haklı gösterilmeye çalışılıyor. Gelecekteki yeni katliamlara ve işgal politikalarına zemin hazırlanıyor. "Bakın onlar terörist, buna göz yumamayız" deyip kendilerini haklı çıkarma çabalarına, bölgedeki direnişlerin gerici önderliklerini bahane gösterip göz yumamayız. Bugün çokça

ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM VE İHTİYAÇLAR

Demokratik Gençlik Hareketi Merkezi Koordinasyonu'nun yürüttüğü tartışmalar ile önümüzdeki döneme dair dönemsel gündem ve görevler belirlenmiş ve DGH birimleri bu doğrultuda çalışmalarını başlatmıştır. Bu yazının amacı ise, DGH'nin etkileşim içerisinde olduğu Özgür Düşün okurlarını ve halk gençliğini önümüzdeki döneme dair gündemlerimiz görev ve ihtiyaçlarımız konusunda bilgilendirmek ve bu düzlemde (eleştiriden çalışmalara aktif katılıma kadar) her düzeyde katkı talep etmektir. Bu bizim açımızdan bir ihtiyaçtır. Çünkü merkezileşme yolunda atılan tüm olumlu adımlara rağmen birçok bölgede hala merkezi faaliyetle bağlı kurulamamış unsurlar hatta kendi için-

de örgütlü ve sürekliliğe sahip birim düzeyinde çabalar mevcuttur. Bu çabaları merkezi faaliyetle buluşturmak için belirlenen görevler yerine getirilene kadar yayınları bu yönüyle işlevli kullanmak da bu boşluğu (yetersiz ve geçici olsa) doldurmak için gerekliliktir.

ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM VE GÖREVLERİMİZ

Demokratik Gençlik Hareketi bir süredir yürüttüğü program tartışmalarında önemli bir adım

atarak DGH Program Taslağı'nı oluşturmuş ve kendi içinde tartışmaya açmıştır. DGH'nin içe dönük öncelikli hedefi taslak üzerinde canlı tartışmalar yaratarak ve tartışma sürecini bir eğitim kampanyasına dönüştürerek, halk gençliğinin birlik zeminini ifade edecek "programı" ortaya çıkarmak olacaktır. Her örgüt bir ihtiyacın ürünüdür diyoruz ve yeni demokrasi mücadelesinde çeşitli niteliklerde örgüt biçimlerinin varlığından bahsediyoruz. Öyleyse DGH'nin yükseldiği zeminin tarifi, niteliği ve amaçları, mücadele biçimi ve yeni demokrasi mücadelesinin dışımızdaki bileşenleriyle ilişkileri vb. can alıcı noktalar netleştirilmeli, daha doğrusu tartışmalar vesilesiyle içimizdeki her unsura bu kapsamda asgari bir nitelik kazandı-

ılmalıdır. Bu süreç aynı zamanda içte ve dışta zaman zaman kendini gösteren (ki bu gayet doğaldır) sağ ve sol anlayışlarla mücadele ederek, kolektif bir nitel seviye yakalamanın aracı haline getirilmelidir.

DGH programı, süreç sonunda onaylanıp ilan edildiğinde bir kampanya ile önümüzdeki döneme dair belirlenen "bağımsızlık ve yeni demokrasi" temel gündemi kapsamında kitleye taşınacaktır ve şüphesiz ki oluşturulan taslak da kitlelerin taleplerini belli oranda ifade etmeyi başarmıştır. Ancak taslak üzerine yapılan tartışmalar (özellikle talepler boyutuyla) çevre-çeper ilişkilerine de taşınmalı ve varolan eksiklikler giderilmelidir. Merkezi faaliyetle sürekli bir bağa sahip olmayan ancak DGH'yi kendine yakın bulan ya da bulunduğu alanda kendiliğinden bir çaba içerisinde olan arkadaşlarımız da bir an önce bu süreçte yerini almalı ve gerekli bilgilere ulaşmak için örgütlü DGH birimleriyle ilişkiye geçmelidir.

Merkezi koordinasyonumuzun aldığı bir diğer karar ise Demokratik Gençlik Hareketi Bülteni ismiyle bir yayın çıkarılmasıdır. Kasım ayından itibaren deneme sayıları çıkarılması ve kısa vadede süreklileştirilmesi hedef-

lenen bülten ile DGH, programını ve faaliyetini kitlelere ulaştıracak önemli bir araç yaratmış olacaktır. Hali hazırda yayınlanan (bizim de kendimizi ifade ettiğimiz) ve üçüncü yayın yılında gençlik dergileri arasında önemli bir yer edinen Özgür Düşün (Ö.D.), kimi eksiklerine rağmen üstlendiği misyonu hayata geçirme yolunda önemli mesafe katetmiştir ve bu yolda güçlenerek ilerleyecektir.

Ancak gelinen aşamada, gerek DGH'nin gelişen ve merkezileşen iç yapısı gerekse örgütlenme faaliyetinin ihtiyaçları düşünüldüğünde yayın organı niteliğinde bir aracın yaratılması artık bir zorunluluk halini almıştır.

Bu ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenecek olan DGH bülteninde;

-Yakın zamanda onaylanarak ilan edilecek DGH programının propagandası ve DGH'nin tanıtımı,

- DGH'nin merkezi ve/veya

yerel eylem ve etkinliklerine haber ve haber yorum formatında yer verilmesi,

- DGH içinde olsun ya da olmasın, halk gençliğinin mücadelesi açısından önem arz eden eylem ve etkinliklere haber formatında yer verilmesi,

-DGH aktivistlerinin veya DGH biriminin bulunduğu tüm alanların halk gençliği bakımından öne çıkan gündemlerinin haber, haber yorum, söyleşi vb. biçimlerde yer bulması,

-Ülke ve dünya gündeminin kısa haberler ve haber yorum yazılarıyla ve başyazıda ele alınması, halk gençliğinin mücadelesinin halkın mücadelesi ile buluşturulması hedeflenecektir.

Bu temel hedefler doğrultusunda, örgütlü birimlerimiz kadar DGH içerisinde olmayan dostlarımız ve tüm Özgür Düşün okurları da sorumluluk bilinciyle hareket etmeli ve halk gençliğinin çabasına ortak olmalıdır. Tüm Özgür Düşün okurları ile fabrikalardan, köylerden, emekçi semtlerinden, lise ve üniversitelerden genç arkadaşları belirtilen hedefler doğrultusunda harekete geçmeye ve Ö.D. posta adresi ile bültenin e-posta adresi (dghbulteni@hotmail.com) üzerinden katkı sunmaya çağırıyoruz. □

TÜRKİYE DEMOKRATİKLEŞİYOR (MUŞ)!

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ DGH

Yazımız, Türkiye'de herkesin bildiği ve sürekli tanık olduğu bir hikayenin Edirne, Trakya Üniversitesi'nde yeniden yaşanması. Bu hikayenin yazarı da biz olmayıp, düşüncelerin farklılığını cezalandırmakta ustalaşmış olan o bilindik yazarlar. Üniversitemiz rektörlüğü, polis, jandarma... En büyük dayanak noktaları ve kendilerine olan sonsuz güvenlerinin nedeni de sessiz olarak nitelendirilen ama bir o kadar da çok korktukları halk kitlelerinin sürekli tekrarlanan Türkiye gerçekliğine tepkisiz alışmışlığı ve duyarsızlığı. Tabii bunu söylerken niyetimiz; suçlu halka yıkarak bu gerçekliğin bugün bu boyutta yaşanmasında kendi sorumluluğumuzu ve hatalarımızı es geçmek değildir. Halk kitlelerinden kopma ve marjinalleşme olgusunun devrimci hareketin en temel sorunlarından birisi

olduğu gerçekliğini nasıl göz ardı edebiliriz ki?!...

Polisin ve jandarmanın üniversiteye gerçekleştirdiği katliam gibi saldırı sonrası 24 Mayıs tarihinde Trakya Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 20 öğrenci tutuklanır. Suç mu? Anladığımız

DEMOKRATİK GENÇLİK HAREKETİ'NDEN
DGH

kadıyla bir dönem bilim değil ama anarşi yuvaları olarak nitelendirilen Türkiye üniversitelerinin bir tanesinde öğrenci olmamız. Üstüne üstlük toplumsal sorunlara karşı duyarlı olan, tüm engellere ve zorluklara rağmen düşünmeye, üretmeye, sorgulamaya

çalışan üniversite öğrencileri olmak. 80 Askeri Darbesi'nin yarattığı ve yaratmaya devam ettiği gençlik tipine rağmen ve buna inat böyle olmaya çalışmak. Bunun birileri için yaratacağı tehlikeyi ele alarak artık gerisini siz düşünün(!) Anlayacağınız suçumuz çok büyük. Geçmişte olduğu gibi bugün için de toplumun devrimci, demokrat, ilerici ve aydın kesimleri olarak birilerine göre sürekli potansiyel bir tehlike oluşturamamız... Sonuç, Türkiye için bilindik ve malum. Her tarafın kalın duvarlarla çevrili olduğu, pencerelelerinde demir parmaklıkların bulunduğu, güneşin ancak bu demir parmaklıklar ve tel örgüler arkasından görülebildiği bir cezaevi gerçekliği. Türkiye'de yaşananlar haksızlıklara karşı gelmenin çok doğal bir hak olduğunu, olması gerektiğini ve bu yönüyle tepkilerini, düşüncelerini dile getirenle-

rin sürekli uğramak zorunda bırakıldıkları ikinci adresleri, durakları. Farklı ve aykırı düşüncelerin böylelikle 'hizaya' getirilmeye çalışıldığı yer. Buna rağmen hizaya getirme işi yeterli gelmediğinde bu sefer yakın zamanda yaşanıldığı gibi insanların "Hayata Dönüş(!)" operasyonu ile diri diri yakılarak, kurşunlanarak yaşam adına öldürüldükleri yer.

Geriye gidelim. Tarih 17 Mayıs 2004. Trakya Üniversitesi Rektörü Osman İnci üniversitemiz Bahar Şenliği'nin açılış konuşmasını yapıyor. Öğrenciler demokratik taleplerini dile getirmek, en temel hak ve özgürlüklerini ifade etmekten dolayı açtığı soruşturmalarda sürekli yüz yüze kaldıkları rektörün konuşmasını biraz da gülümseyerek dinliyoruz. Aklımızda kaldığı kadarıyla sayın rektör şunları söylüyor: "Biz her zaman farklı düşüncelere açık olmuş ve bu düşüncelerin kendini rahatça ifade etmesini sağlamış bir üniversiteyiz." Anlayacağımız,

Türkiye'de mikrofonu her kapanın tekrarlacağı gibi kulağa hoş gelen güzel cümlelerle demokrasi ve özgürlükten! bahsediyor. Açıkça söylemek gerekirse, Sayın Osman İnci'nin o dönem rektörlüğünü yaptığı aynı üniversitede öğrenim gören öğrenciler olmasak söylediklerine neredeyse inanacağız. Fakat; aynı günlerde sayın rektörün neye göre ve niçin tespit ettiğini şu anda da bilemediğimiz (Aslında çok iyi bilinebilecek nedenlerle!) 105 kişilik tehlikeli(!) öğrenci listesini gizli bir yazıyla Edirne Valiliğine gönderdiğini nerden bilebiliriz ki...

20 Mayıs 2004 tarihine ve cezavi yolculuğuna başladığımız güne gelelim. Öğrenci şenliği aynı olağanlığında devam ediyor. Şenlik alanında yüzlerce öğrenci, öğrencilere ait olan ve onların açtığı onlarca stand... Bir anda çevik kuvvet polisleri de hiçbir uyarı yapmaksızın ve kafalarımızda patlattıkları coplarıyla şenliğe katılıyorlar. Yoğun olarak kalabalı-

ğın ortasına attıkları gaz bombalarını da unutmayalım. Bir yerde çevik kuvvet polisleri olur da çıkarıldığı kara dumanıyla ve insanların üstüne ezercesine sürdükleri, basınçlı su sıktıkları çelik yığıntı panzerleri hiç olmaz mı?... Öğrenci şenliği çok ciddi ve bastırılmayacak bir ayaklanma(!) olarak görülmüş olacak ki kısa bir süre sonra fakültenin üst katlarında, birçok öğrenciyle birlikte geri çekilerek sığındığımız odalara jandarma robocopları ellerinde copları ve ağızlarında küfürleriyle geliyorlar. Onca sivil ve çevik kuvvet polisi yetmemiş olacak ki jandarma kuvvetlerinin takviye güç olarak şenlik alanına geldiklerini sonradan öğreniyoruz. Orada bulunan öğrenciler olarak yerlerde sürüklenerek odalardan dışarıya, koridora çıkarılıyor. Bütün koridor fakültenin en alt katına kadar karşılıklı sıra halinde dizilmiş asker ve polislerle dolu. Aralarından sıra halinde geçiriliyoruz daha doğrusu geçmeye çalışıyoruz.

Gerisi mi? Öldüresiye dövülen, vücutları, gözleri vurulan cop darbeleriyle morartılan, şişirilen yetmedi kolları ve parmakları kırılan öğrenciler. Ebu Garib cezaevi, "Hayata Dönüş(!)" operasyonunun bir kesitini ya da "Carandini" isimli cezaevini konu alan filmin bir sahnesini anlatmıyoruz. Birçok öğrenciyle birlikte yaşadığımız ve sonrasında da kendimizi korumak amacıyla sığındığımız fakültede eğitim-öğretime engel olmak ve kamu malına zarar vermekle suçlandığımız Trakya Üniversitesi'nde yaşanan bir gerçeklikten bahsediyoruz. Sormak istiyoruz; "Asıl eğitim-öğretime engel olan, kamu malına zarar veren aynı olağanlığında devam eden şenliğe azgınca saldıran, ortalığı savaş alanına çeviren polis, jandarma ve bunları üniversiteye davet eden üniversite rektörlüğü değil midir?"

Gözaltına alınmadan önce bilim yuvası olması gereken üniversitemizin fakültesine yapılan operasyonla(!) ele geçirilen öğrenciler olarak çuval istifi gibi üst üste atılıyor. Sonra da kelepçelenecek ve sürüklenerek polis otobüslerine götürülüyor. Daha bitmedi. Şimdi Edime Emniyet Müdürlüğü binası önündeyiz. Buraya getirilinceye kadar da kulaklarımızda polislerin küfürleri, kafalarımızda da inip kalkan copları hiç eksik olmadı. Yetmemiş olacak ki birden bulduğumuz bazı otobüslere polisler dalyor ve "Bunların yüzlerinde hiçbir şey yok. Yeterince dayak yememişler. Buraya sapasağlam gelmişler." diyorlar. Hemen otobüsün perdeleri kapatılıyor. İnsan hakları ihlalinin kendilerince en basit önlemi de böylelikle alınmış olunuyor. Sonrasında savcılığa ve neye göre ayıştırıldığı belli olmayan 33 öğrenci buradan nöbetçi mahkemeye çıkartılır. Bu öğrencilerden de yir-

rin. AB'nin Türkiye'yi demokratikleştireceği hülyasının peşinden sürüklenenlerin ve bu boyutuyla Türkiye'de bazı demokratik adımların atıldığını düşünenlerin ne dediklerini duyar gibi oluyoruz. "Abartmayın! Artık işkence ve kötü muamele yok, AB'ye giriyoruz, demokratikleşiyoruz ve bunlar yapılmıyor." Hadi biz bunları abartıyoruz, ya NATO Zirvesi'nde İstanbul'daki göstericilere yapılanlar televizyonlarımızdan canlı canlı izlemediniz mi? O ekran karesinden gördüklerinizde mi yalandı? Bir de görmediklerimiz ve gösterilmeyenler?!

Operasyon başarıyla tamamlanmış, 88 öğrenci gözaltına alınmış, yetmemiş öğrenci evleri polis tarafından basılmış ve çeşitli örgütlerle olan ilişkilerimiz bir çırpıda açığa çıkarılarak hazırlanan dosyaların tepesine yerleştirilmiştir. Dört günlük gözaltı sonrası savcılığa ve neye göre ayıştırıldığı belli olmayan 33 öğrenci buradan nöbetçi mahkemeye çıkartılır. Bu öğrencilerden de yir-

missi tutuklanarak cezaevine gönderilir.

Polisin ve jandarmanın şenlik alanına girerek öğrencilere çok sert müdahale etmesinin, gerçekleştirilen NATO Zirvesi öncesine denk gelmesi çok şaşırtıcı olmasa gerek. Trakya Üniversitesi'nde NATO karşıtı öğrenci muhalefeti- nin önu de böylelikle alınmak isteniyor. Polisin zirve karşıtı muhalefete karşı özellikle İstanbul'da gösterdiği tahammülsüzlüğün benzeri kendisini zirve öncesi günlerde Trakya Üniversitesi'nde dışa vuruyor. Öğrenci şenliğine niçin böyle azgınca saldırı gerçekleştirildiğinin cevabı da böylelikle ortaya çıkıyor. Fakat; nedenler üzerinde oynanarak ve basınında yardımı alınarak insanların bilinçleri bulanıklaştırılmaya çalışılıyor. Yaşanan olaylar basına çarpıtılarak yansıtılıyor. Polisin ve jandarmanın müdahalesi çok farklı boyutlara taşınarak müdahale etme gerekçesi farklı bir zemine oturtulmak ve meşruluk kazandırılmak isteniyor. Basın tarafından yargıla-

arak, suçluluğumuz bir çırpıda ortaya çıkarılıyor. Burjuva basın ve medya tam da kendi üstlerine düşen görevi layıkıyla yerine getiriyorlar.

Cezaevine getirildiğimiz ilk gün girişte cezaevi komutanlarının birisi tarafından gerekli(!) uyarımızı alıyoruz. "Beyler burada laga luga yapmak yok. Sonra birbirimizle bozuşmayalım!..." Biz bunun ne anlama geldiğini düşünmeduralım sırasıyla önce askerler sonrada gardiyanlar tarafından anadan doğma soyunarak aranıyoruz. Sonrasında kendimizi çoktan cezaevinin berber koltuğuna oturtulmuş buluyoruz. Saçlarımız zorla kısacak kesiliveriyor. Buradan da herkes kalacakları koğuşlara götürülürken, beş öğrencinin ise tek kişilik hücrelere götürüldüklerini daha sonrasında öğreniyoruz. Fakat; bunun nedenini bir türlü net olarak öğrenemiyoruz.

2 Temmuz tarihinde Edirne Ağır Ceza Mahkemesinde 88 öğrenci sanıklı yargılama süreci başlıyor. İddianame savcılık tarafından hazırlanmıştır. Suçlamalar yazılmıştır. Fakat; somutlaştırılan tek bir suç ortada yoktur. Kişiyi göre tek bir delil durumu sabit değildir. Bütün sanıklara yaklaşık olarak aynı suçlamalar yapılmakla birlikte 6 öğrenci 9 Temmuz'da, tutuklu bulunan diğer 14 öğrenci ise 5 Ağustos'ta tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır. Bugüne kadarki yargılama süreci boyunca hiç kimse kendisine yapılan suçlamayı net olarak anlayabilmiş değildir. Yargılamanın keyfiliği ve polise olan bağlılığı tüm açıklığıyla ortaya çıkmıştır.

Devam eden her bir yargılama sürecimizde mahkeme salonunun dört bir yanını kuşatan Terörle Mücadele Şubesine bağlı polisler yine mahkeme salonunun açık

olan kapılarındaki yerlerini alarak mevzilenmişlerdir. Amaçlanan bellidir; biz tutuklu ve tutuksuz yargılanan öğrenciler, avukatlarımız ve ailelerimiz üzerinde baskı kurmaya çalışmak. Avukatlarımız bu konuda mahkeme başkanına itirazda bulunurlar. Yargılamanın ileriki süreçlerinde olayın bir tarafını oluşturan ve şahit, belki de sanık olarak dinlenebilecek bu kişilerin mahkeme salonundan uzaklaştırılmaları, mahkemeyi izlemelerine engel olunması istenir. Mahkeme başkanıyla avukatlarımız arasında bu tartışma sürüp giderken üst düzey bir emniyet görevlisi kendisine ve mevkisine olan olanca güveniyle omzunu dayadığı mahkeme salonunun kapısından sırtmaktadır.

Yine yukarıda belirttiğim bir ortamda yapılan duruşmaya bir ara verilmiştir. Verilen aradan sonra devam edilecektir. Ara biter ve mahkeme yeniden başlar. Tutuksuz yargılanan öğrencilerden birisi savunmasını yapmak üzere ayakta durur. Savunmasının sonunda şunu söyler: "Ayrıca mahkemeye verilen arada kendisinin komiser olduğunu bildiğim ve isminin olduğunu öğrendiğim sivil polis yanıma gelerek 'Seni de tespit ettik. Senin hakkında da deliller bulduk. Bugün seni de tutuklatacağız' dedi." Mahkeme başkanı pek umursamaz. Avukatlarımız bu durumun tutanağa geçmesini isterler. Mahkeme başkanı ise geçirmemekte ısrarlıdır. Tartışma gergin bir havada sürüp gider. Sonunda yaşanan bu olay tutanağa zor da olsa geçirilir.

Başka bir duruşma...Yine tutuksuz yargılanan bir öğrenci adının okunmasıyla savunma vermek amacıyla ayağa kalkar. Mahkeme başkanı sorar, öğrenci cevaplandırır. "Ben olayların yaşandığı gün şenlik alanında değildim." "Senin

savcılıkta alınmış ifaden de yok." der dosyayı incelerken mahkeme başkanı. "Ben gözaltına alınmadım." Herkes şaşırır. Mahkeme başkanı da şaşırmış bir havayla savcıya bakar. Savcı aynı yüz ifadesiyle karşılık verir. Mahkeme başkanı devam ederek "Peki sen niye buradasın?" sorusunu yönelir. "Ben de neden burada olduğumu bilmiyorum." Aslında bu soruyu sorması ve cevaplandırması gerekenlerin yer değiştirmesi gerekmektedir. Sonrasında da "Sen galiba piyangodan çıkmışsın." der mahkeme başkanı. Bu sanık öğrencinin tutuklu öğrencilerle bir suçlama dışında aynı suçlama maddeleriyle yargılandığını unutmadan söylemek gerekiyor. İşte yargılama sürecinden birkaç örnek...

Bütün bunlar bugünlerde çokça duyduğumuz "insan hakları", "demokrasi", "demokratikleşme" lafazanlıklarının her tarafı kapladığı günümüz Türkiye'sinde yaşadığımız ve sürekli yaşanan gerçeklikler. Aynı zamanda, bütün bunların Türkiye'deki mevcut düzenin olmazsa olmazları olduğunu unutmamak gerekiyor. Bizim bu yaşadıklarımızın Türkiye'de bilinmeyen, bilinip de tepkisiz kalman ve üstü kapatılan yüzlerce örneğinin olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. "Manisalı Gençler Davası" bir örnek olarak hala hafızalarımızda. Fakat; bu gerçeklikler toplum tarafından bilinmediği ve tepkisiz kaldığı ölçüde birileri tarafından yaşatılmaya birileri tarafından da yaşanılmaya devam edecek. Belki de yarın, bugün için sessiz, umursamaz ve tepkisiz kalanların başına gelecek... Tabii ki birilerinin lütfü-müş gibi sunduğu demokrasi hayallerine kapılmadan, demokrasinin halkların bu yönlü hak mücadelesiyle, devrimle geleceğini de hiç unutmuyarak... □

TCK Yasa tasarısı: Bir Reform mu?

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümetinin Meclis'e sunduğu TCK Yasa Tasarısı Adalet Komisyonu'na sevk edilmiş ve 20 Ekim 2003'te TCK Tasarısı Alt Komisyonu'nda görüşülmeye başlanmıştır. Mayıs 2004 te komisyondan geçerek meclis gündemine gelmiştir. AB müzakere tarihinin açıklanacağı Aralık ayından önce bu yasaı çıkarmak isteyen AKP hükümeti meclisi 14 Eylülde olağanüstü toplantıya çağırdı. Yeni ceza kanununun meclisten geçerek yasalaşacağı beklentisi hakimdi.

Uzun yıllardır gündemde olan, komisyonlar kurularak hazırlıkları yapılan, değişik hükümetler döneminde tasarı olarak ortaya çıkan TCK tasarısı, 14 Eylülde olağanüstü toplanan meclisin gündemine geldi. Fakat AKP hükümetinin "zina" ısrarı sonucu tüm maddeleri kabul edilmiş olmasına rağmen tasarı komisyona çekilerek, CİK(Ceza İnfaz Kanunu) ve CMUK(Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu) ile birlikte paket olarak çıkarılacağı açıklamasıyla ertelen-

di. Şu haliyle AB'nin Türkiye ileleme raporunu hazırlayacağı 6 ekim öncesi bir "krize" neden olmuş görünerek bekliyor. Türkiye son bir ayını ortaya atılan "zina" tartışmasıyla geçirirken tasarının bütünü üzerine gerekli değerlendirme ve tartışma yapılamadı. Anayasa mahkemesinin yürürlükteki TCK'daki "zina" ile ilgili düzenlemeyi iptal etmiş olması gerçeği ortadayken AKP hükümetinin vatandaş böyle istiyor söylemine dayalı ısrarı AB ve Türkiye arasında müzakere tarihi verilip verilmemesi konusunda politik bir hal almaktadır.

1889 Zanardelli yasası Türk Ceza Kanunu'na kaynaklık eden yasadır. TCK 1 Mart 1926 tarihinde kabul edilerek 13 Mart 1926 tarihinde yürürlüğe girdi. Yürürlükteki 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu 1889 tarihli yasanın değiştirilmiş halinin Mussolini faşist İtalyasından aynen alınarak hazırlanmasıyla oluşmuştu. Bu temel yasa çeşitli değişiklikler geçirmesine rağmen bugüne kadar varlığını korumaktadır. Bugüne dek 592

maddesinden 54 maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yürürlüğe girmesinden bugüne kadar TCK, dönemin ihtiyaçları ve sosyal koşullara bağlı olarak değişiklikler geçirmiştir. Bütün bu dönem boyunca TCK hak ve özgürlüklerin kullanılmasını imkansız hale getiren, ifade özgürlüğü, örgütlenme hakkı ve demokratik hakların kullanımını kısıtlayan, olağanüstü dönem ve sıkıyönetim koşullarında kendi hukukunu yaratarak toplumu cendere içerisine alan, emeğin sömürsünü meşrulaştıran, bir bütün olarak toplum üzerinde şiddet uygulama aracına dönüşerek varlığını sürdürmüştür.

Türkiye'nin "21. yüzyılda evrensel insan hakları normlarına uyumlu bir hukuk devleti olması yolunda, gerekse Avrupa Birliği adaylık ve demokratikleşme sürecinde belirleyici nitelikte olacağı düşünüldükçe" bu süreç hükümet yetkilileri tarafından bir reform olarak adlandırılmaktadır. Mecliste görüşülecek olan TCK Yasa Tasarısı bir reform olmak bir yana, hukukun temel değerlerini ve ceza

yargılama sürecinin amacını göz ardı etmekte, hatta bu amaçla çelişmektedir.

Son yıllarda AB uyum politikaları çerçevesinde birçok yasada değişiklik yapıldı ve yapılmaya devam edilmektedir. Hukuk mevzuatı bu çerçevede önemli değişiklikler geçirmektedir. Fakat ceza kanununun yeniden yapılması böyle alalade bir değişiklik olarak değerlendirilemez. Ceza kanunları doğası gereği hayatın her alanına nüfuz etmesi şeklindeki kapsayıcılığı sonucu özel, kamusal, sosyal, politik, ekonomik ve hatta özel hayat olmak üzere bütün alanları ilgilendirir. Kadın, erkek, çocuk, yetişkin tüm vatandaşların hayatlarını yakından ilgilendirmektedir. Bu diğer değişiklikler önemli değil anlamına gelmiyor. Ceza Kanunu bir ülkedeki en temel kanunlardan birisidir. İnsan hak ve özgürlüklerini, insan haklarını ve eşitliği doğrudan ilgilendirdiği için hayati bir öneme sahiptir. Ceza Kanunları insanların neleri yapıp yapmaması şeklinde edimleri belirler. Tanımı yapılan ve çerçevesi çizilen bu edimler sonucunda cezalandırma devreye girer. Şiddet tekeline sahip olan devlet, insanları cezalandırma hakkını bu yasaya dayanarak hayata geçirir. Çağdaş insancıl ceza hukuklarında sadece cezalar değil, hakların güvenceye alınması ve vatandaşların haklarını kullanarak korkusuzca yaşayabilmesi öngörülmektedir.

Ceza hukuku tarihsel gelişimi incelendiğinde devlet karşısında bireyin haklarını güvenceye almadıkça ceza hukuku bir "cezalandırma hukuku" olmaktadır. Siyasal iktidar, suç tanımı, yargılama, cezalandırma ve cezayı uygulamada keyfi davranmaktadır. Çağdaş ceza hukukunda suç, korunan hukuksal yararı ihlal eden "ey-

lem" olarak tanımlanmasına karşın ne "hukuksal yarar" ne de "hukuksal yararı ihlali" sorunlarına çözüm getirecek bir düzenleme yoktur. Tasarı genel olarak bireye karşı devleti önceleyen bir mantığın ürünüdür. Tasarının ceza adaletinin temel ilkelerini ihlal ettiği ve evrensel hukuk normlarıyla çeliştiği göz önüne alındığında yeni olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Suç tanımı ve karşılığı olan ceza politikaları toplumsal sistem ve politik yaklaşımdan bağımsız oluşturulmaz. Siyasal iktidarlar yasaları oluştururken toplumsal örgütlenmenin ihtiyaçlarına uygun hareket ederler. Tanım itibarıyla "suç" kavramı tarihsel olarak toplumsal sistem ve toplumsal ilişkilerin gelişmesine bağlı olarak değişiklik gösterir. Buna paralel ceza politikaları oluşur. Hukukun kendisi ve ifadesini bulduğu normlar oluşturulurken ve uygulanırken birey-devlet ilişkisi içerisinde devletin varlığı ve devamlılığı esas alındığı görülür. Suçlar ihdas edilirken de bu ayrımlardan hareket edilir. Yürürlükteki Türk Ceza Kanunu'nda ödevler olarak adı geçen düzenlemeler de bu bakıştan hareket edilerek konulmuştur.

Toplam 346 maddeden oluşan TCK tasarısı geniş bir mutabakata dayanmadan oluşturulmuştur. Tasarı mevcut TCK'dan ileri bir nitelik taşıyor. TCK'daki hükümlerin yeniden düzenlenmesi, yasanın dilinin sadeleştirilip Türkçeleştirilmesinden ibaret. Yürürlükteki TCK'nin özü muhafaza ediliyor.

Cezaların alt ve üst sınırları arasındaki makas açılarak yargıçların takdir hakkını genişletiyor.

Tasarının bütünlü göz önüne alındığında suç ve cezalar arasında bir denge olmadığı görülmektedir.

İşkenceye verilen cezanın alt sınırı 8 yıl olarak belirlenmesine rağmen işkence tanımının zorlaştırılması cezalandırılmasını zorlaştırıyor. İşkencenin cezalandırılması mağdurun sakat kalmasına endeksleniyor.

Tasarıda suç tanımının kapsamı genişletildiğinden bireyin hareket serbestisi daraltılıyor.

Hapis cezalarının yanı sıra adli para cezaları da arttırılıyor.

TCK 125. maddesinin özü korunuyor. İdam cezası kaldırıldığı için ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası getiriliyor.

Tasarı kamusal alan ve devlet güvenliğini ilgilendiren noktalarda suç kavramının genişletilmesi ve cezaların arttırılmasıyla dikkat çekerken, kamu görevlilerinin işlediği suçlarda ise tanım daraltılmasına gidilerek "korumacı mantık" varlığını sürdürüyor.

Tasarının bir çok maddesine eklenen faal nedamet(etkin pişmanlık) hükmü ile cezaların indirilmesi ve ortadan kaldırılması söz konusu. Bununla da pişmanlık dayatması yasal olanağa kavuşuyor.

Örgüt üye ve yöneticilerinin cezaları yeniden düzenleniyor. Yöneticilerin sorumluluk alanı genişletilerek örgütün bütün eylemlerinden sorumlu tutulmaları sağlanıyor.

Kimi maddeler ile kısmi de olsa özgürlüklerin alanını genişletildiği söylene de örneğin müstehcenlik iddiası ile bilimsel ve sanatsal eserler yasaklanabilecek.

"Beslenmeyi engelleme" adı altında suç ihdas edilmiştir. Bununla da ölüm oruçlarını destekleyenlerin cezalandırılması hedeflenmiştir.

"Milli yarar" tanımı da ulus devleti savunma adına CHP'nin desteğiyle genişletilmiştir.

TCK, ÇİK ve CMUK'un bir

paket olarak yasalaşacak olması Ceza kanunu yanında infaz yasasına da dikkati çekmeyi gerektirmektedir. Bu yazının konusu TCK olmasına rağmen, ayrı bir yazının konusu olması gereken infaz yasasına dair de birkaç önemli noktayı belirtmek gerekir. Mevcut yasalaşmayı bekleyen infaz yasası Türkiye cezaevleri üzerinde yani bir karabasan demektir. Bu tasarı ile 12 Eylül döneminin simgesi, büyük mücadele ve bedeller ile kaldırılan tek tip elbise giyme zorunluluğu tekrar yasalaşarak tutuklular üzerinde uygulamaya başlanacaktır. Yine "çağdaş" olduğu iddia edilen bu tasarı ile arkaik angarya da yasalaşarak hayast bulmayı beklemektedir. Cezaevlerinde bulunan işliklerde tutukluların zorla çalıştırılması yasal dayanağa kavuşacaktır. Yüzyıllar öncesinin kürek mahkumluğu geri gelmektedir. Cezaevlerinde uygulanacak disiplin cezaları ise yargı kararlarının dahi önüne geçecek şekilde düzenlenmiştir. Bu tasarı ile cezaevlerindeki tecritin katlanarak devam etmesi hedeflenmektedir.

TASARI VE KADIN

TCK tasarıları bu haliyle kadınlarla ilgili yürürlükteki yasanın çağdaş ve ayrımcı bakış açısını koruyor. Kadın örgütleri, dernekler ve sivil toplum örgütlerinin başından beri tasarıda taraf olmak için yaptıkları mücadeleler bazı değişikliklerin gerçekleşmesini sağlamışsa da, kadınlar lehine ayrımcılık özünde muhafaza ediliyor. Nitekim "zina" tartışmalarında da esasında tartışılan kadının kendisi ve eşitlik talebi olmuştur.

Nitelikli adam öldürme maddesine alınan "töre saiki" ifadesinin "namus saiki" ile değiştirilmesi önemliyen bu talep karşılığını bulmamıştır.

Kadınları aşağılayan ve onur kırıcı bekaret testleri yasaklanmamıştır. Tasarı ile bekaret testleri hakim ve savcı kararı ile yapılabilmektedir. Tasarıda "genital muayane" adı altında düzenlenen maddede bekaret kontrolü için mağdurun onayının alınması da öngörülüyor.

Yine karşı çıkılmasına rağmen 15-18 yaş arası gençlerin rızaya dayalı cinsel ilişkileri de cezalandırılmaktadır.

Müstehcenlik maddesi ile de ifade özgürlüğünü kısıtlayan kararlar alabilmek mümkün olmaktadır.

Ayrımcılık maddesine "cinsel yönelim" ifadesinin eklenmesi konusunda ki talepte karşılığını bulamamıştır.

Haksız tahrik maddesinin namus adına işlenen cinayetlerde uygulanamayacağı yönünde bir düzenleme talep edilmiş, fakat bu da gerçekleşmemiştir.

Tasarıda ve üzerinde yapılan tartışmalarda kadına yaklaşım eşitlikten uzak ve ayrımcıdır. Kullanılan ifadelerde bu yaklaşıma göre şekillenmekte, kişinin cinsel bütünlüğünü tanımlamaktadır. Teoride kişinin, gerçek hayatta aslen kadının, cinselliğini ve bedensel haklarını erkek egemen topluma maleden; kişinin cinsel bütünlüğünü, kelime anlamı "namus, ifet, şan, şeref" olan "ırz" kavramı ile eş tutan bu yaklaşım kişinin cinsel hak ve özgürlüklerinin korunmasını engellemektedir. Kişinin cinsel bütünlüğünü öznellikten yoksun, zaman için de değişen ve hukuki geçerliliği olmayan ataerki ve ayrımcı bir değere indirgeyen bu ifadeler evrensel insan hakları normlarını ihlal etmektedir.

Gündemdeki tasarı da, aynı çağdaş ve ayrımcı yaklaşım içe-

risinde, cinsel suçları bireyin bedensel ve cinsel bütünlüğü yerine, birinci derecede "genel ahlak", "aile ve toplum düzeni" ve "edep töreleri" gibi zaman içerisinde değişen ve hukuki geçerlilikten yoksun değerleri korumaktadır. Vatandaşların ve suç mağdurlarının haklarını eşit olarak gözetmekle yükümlü TCK'nda "edep töreleri" ve "genel ahlak" gibi, yalnızca kadına karşı ayrımcı bakış açısını sürdürmek için kullanılan ve yasaları hiçe sayarak, kız kaçırma, zorla evlendirme, namus cinayetleri gibi ağır insan hakları ihlallerini meşrulaştıran söylem mantık olarak varlığını devam ettirmektedir.

Kadınlara dönük insan hakları ihlallerini engellemek, bedensel bütünlüklerini, hak ve özgürlüklerini korumak için gerekli düzenlemelerden yoksun olan tasarı, Türkiye'nin imza attığı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) gibi uluslararası belgelere ve T.C. Anayasası'nın cinsiyet eşitliği ilkesine açıkça ters düşmektedir. Bu durumda devlet kendi söylemiyle de çelişerek evrensel insan hakları normlarını, uluslararası antlaşmaları, Avrupa Birliği kriterlerini ve kendi anayasasını hiçe saymayı sürdürecektir ve vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini eşit olarak koruma görevini yerine getirmemiş olacaktır.

Ceza kanunları kolay ve kısa vadede değişen yasalar değildir. Toplumların yaşamlarını doğrudan ve uzun süre etkilerler. Yasalaşması beklenen TCK yasa tasarıları adlandırıldığı gibi bir "reform" değildir. Adı yeni kendisi eski olan bir metindir. Halkın özlüklerini karşılayan yasalar halkın iradesinden çıkacaktır. □

SOKAĞIN

ESİ

F TİPİ HAPİSHANELER VE YENİ CEZA İNFAZ YASASI

SORULAR:

1- TECRİT NEDİR?

2- F TİPİ HAPİSHANELERDEKİ TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN HANGİ KOŞULLARDA YAŞADIĞINI BİLİYOR MUSUNUZ?

3- F TİPİ HAPİSHANELERE KARŞI SÜRDÜRÜLEN EYLEMLERDE ŞU ANA KADAR KAÇ İNSAN ÖLDÜ? BU EYLEMLERİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?

4- HÜKÜMETİN F TİPİ HAPİSHANELERDE UYGULAMAK İÇİN HAZIRLADIĞI YENİ CEZA İNFAZ YASASI HAKKINDA BİLGİNİZ VAR MI?

5- YENİ CEZA İNFAZ YASASI İLE TUTUKLULAR TEK TİP ELBİSE GİYMEYE, ZORUNLU ÇALIŞMAYA VE BENZERİ UYGULAMALARA MARUZ KALACAK. BUNLARA UYMAYANLARA İSE AĞIR CEZALAR VERİLECEK. BU KONUDA NE DİYECEKSİNİZ?

6- F TİPİ HAPİSHANELERE VE YENİ CEZA İNFAZ YASASINA KARŞI MİSİNİZ? NEDEN?

**ALİ VEysel METİN -
ÖĞRENCİ (17)**

1-Bilmiyorum.

2-Valla bir ara duydum ama kötü diyorlar, iyi diyorlar, ne olduğunu tam bilmiyorum. Tek kişi kalıyorlar duyduğuma göre, bir de bir arkadaşımın duydum, ben onun yalancısıyım tam olarak bilmiyorum ama tek renmiş her yer, sade bir renk, öyle dediler.

3-Bilmiyorum. Televizyon sey-

retmem fazla.

4-Bilgin yok.

5-Getirdikleri ağır cezalar yanlış.

6-Bence olmamalı.

OLCAY ŞAFAK - ÖĞRENCİ (18)

1-Bilmiyorum.

2-Bir ara televizyonlar gösterdi. Tek kişilik herhalde. Onu biliyorum yani. Öyle hapisanelerle pek şeyim yoktur.

3-Maalesef. Bilmiyorum, pek

izlemiyorum öyle şeyleri.

4-Bilmiyorum.

5-Demek ki devletin bir bildiği var ki yapıyor. Kimseye de durup dururken de bir elbise falan da giydirilmez yani. Doğru olabilir de olmayabilir de ama bence doğru bir uygulama.

6-Karşı olup olmama gibi net bir düşüncem yok yani. Hapishanelerle ilgili çok az bir bilgim olduğu için söylüyorum bunu.

ALİ - MEMUR (29)

1-Tecrit, ayırma

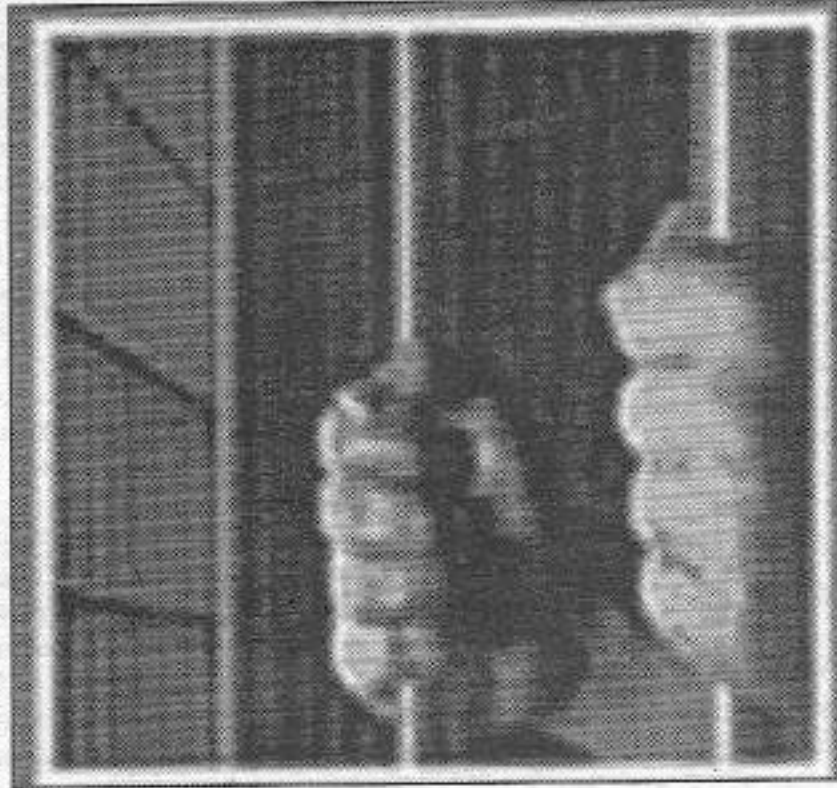
2-Çok fazla bilgim yok. Yani televizyondan, birkaç gazeteden okuduğum kadarıyla pek iyi şartlar olduğu söylenemez ama onların da güvenlikleri açısından da iyi olduğu söyleniyor. Ayırıyorlar, kavga. Yani Türkiye'de koğuş sistemi değil de herkes belli bir yerde duruyor. Kavga, ne bileyim bir televizyon yüzünden bile bir kavga çıkıyormuş yani. Tam bilgim yok yani kesin değil. Yaşam şartları açısından şunu duydum, güvenlikleri açısından iyi olduğunu duydum ben onun harici çok fazla bilgim yok.

3-Valla birkaç kez gördüm, küçük el ilanları falan dağıtıyorlar, yani baya var. Tabii yanlış uygulamalar var devletin yaptığı. Şimdi devletin sert bir şekilde müdahale etmesi yanlış. Yalnız çifte standart da olduğunu düşünüyorum eylemleri yapan insanlar sadece belli bir grup sadece belli bir düşünceye sahip, mesela sosyalist ya da sol düşünceye sahip insanlar. Öbür tarafta sağcı düşünceye sahip insanlar da var. Onlara yönelik ayrımcılık yapıyor. Hiçbir onlara destek gösteri olmuyor yani. Bir ayrımcılık var yani. Suçlar arasında da. Devletin de, polis mesela sağ görüşlü olarak biliniyor, onların sosyalistlere, sol görüşlü insanlara karşı sert bir müdahalesi var. Ama gösteri yapanlar da sağ görüşlü hapiste yatanlara des-

tek verici şeyler yapmıyorlar, destek vermiyor gibi sanki. Belli bir çifte standart var her iki tarafta da, bunu düşünüyorum ben.

4-O konuda bilgim yok. Sadece yeni Türk Ceza Kanunu hakkında yeni hazırlık var. Sadece zina ile gündeme geldi. Ama yok yani bilgim. CMUK'u mu değiştiriyorlar yani bilmiyorum.

5-Zorla çalıştırma elbette yanlış, isteğe bağlı olması gerekiyor. Yalnız, işte hapisaneye girenlerin de belli bir iş öğrenmesi, kendilerine ekonomik kazanç sağlayacak

bir yerde çalışması bence güzel bir şey olur. Tek tip elbiseye bir şey diyemem. Çünkü gelişmiş batılı ülkelerde, Amerika'da onlar nasıl yapıyor bilmiyorum. Yani isteğe bağlı olması gerekiyor, o kadar da zorlamanın manası yok yani, zorla giydirmek yanlış tabii. Bu gün Türkiye'de mesela, insanların başları zorla kapatılıyor, zorla açılıyor. Bu tür şeyler yanlış. Aileler mesela,

zorla çocuklarının, kızının başını kapatanlar var. Üniversiteye gidiyor mesela. Ya da belli liselerde bizim kuralımız budur, zorla kapatılıyor mesela. Bu tür baskılar yanlış insanları özgür bırakmak en güzeli tabii.

6-İşte çok fazla bilgim olmadığı için, F- tipi. Yorum yapamayacağım ama karşıyım diyelim.

..... - EMEKLİ (60)

1-Bilmiyorum.

2-Vallah, Allah eksik etsin, Allah düşürmesin, düşmedik çok şükür. Herhalde basında falan şey yapıyoruz, bazı yerler kötü. Ama gitmedim yani bilmiyorum. Bazı bakınlar değişiklik yaptı ama benim bilgim yok.

3-Ben çok iyi takip etmiyorum. Bilmiyorum. Yani sen bu soruları başkasına sorsan iyi edersin ben anlata-mam yani şimdi.

4-Vallah basın söylüyor televizyondan ama tam içeriğini bilmiyorum.

5-Vallah, o yanlış olur herhalde. Tek tip elbise, zorunlu çalıştırma bilmiyorum nasıl olur. Bilmem ki, ileriye dönük bu bir körtükieme olur yani, değil mi?

6-Vallah adalet bakanlığı bilir.

Ben bilemem. Çok şükür Allah'a ben düşmedim, başkasını da düşürmesin.

BEKİR DEMİRHAN - MOBİLYA İŞÇİSİ (42)

1-F tipi cezaevlerine kinle intikamla karşıyım. Tecrit bir işkence odası. Zalimin, işkencecilerin, düzenin bir tezgahı, düzenin bir esir karargahı.

2-Ben 12-13 sene yattım özel tip cezaevlerinde. Siyasi suçlardan dolayı. Baskı var zulüm var, ağır şartlar var, basın giremez oraya.

3-Çok insanlar öldü. İşkencede öldü, açlık grevinde öldü. Kavga bu yıllar için. Adım adım çoğalıyor savaş.

4-Bu düzen yasası yani. Ara sıra basın yayın yoluyla takip ediyorum. Bundan bir sonuç çıkmaz yani. Düzenin bir senaryosu.

5-Bu düzen yasası yani hayır gelmez. Tek çözüm halk iktidarı.

6-Karşıyım, kinle intikamla karşıyım. Çünkü çok baskı, işkence gördüm 13 yaşından beri ağır şartlarda yaşıyorum.

COŞKUN AKSU - ENDÜSTRİ MÜHENDİSİ (24)

1-Dışlanma

2-Tam olarak bilmiyorum. Bildiğim kadarıyla hücre sistemine yakın bir sistem. Olumlu tarafları da var gibime geliyor ama tabii detaylarını bilmiyorum yani. Bir cezaevi görmedim. Eskiden koğuştaki toplu olarak kalırken, şimdi ayrı ayrı yerlerde kalınıyor. Bölmelerde yani.

3-Kaç kişi öldüğünü bilmiyorum ama eylemlerden haberim vardı. Detayı çok fazla bilemediğim için yorum yapmak saçma olur ya da yanlış olur.

4-Bilğim yok o konuda.

5-Bunların yanlış olduğunu dü-

şünüyorum. Zaten kişinin özgürlük hakkı elinden alınmış onun yanında bir takım zorlamalara maruz kalması insan haklarına aykırıdır diye düşünüyorum.

6-Böyle bir seçim yapmıyorum, yapamam. Çünkü her iki sistemin de artılarını eksilerini değerlendirmiş değilim. Tam olarak bilgi sahibiyim değilim.

ALEV GÜNEY - ÖĞRENCİ (18) / ÖZLEM TEKİN - ÖĞRENCİ (17)

1-Ben direk söyleyeyim bilmiyorum.

2-Nasıl yaşıyorlar bilmiyorum ki girmedim. Yakınımız, çevremizdeki insanlar da girmediği için, hiç tanık olmadık bu güne kadar. F tiplerini duyduk televizyonlardan, kapalı, cezaevi. Bir kere şahsen ben olsam öyle bir yerde yaşayamam herhalde. Yani bir kere tek bir odaya tıkılıyorsun, uzun yıllar boyunca dışarıya çıkamıyorsun. Haftada bir kere yada bilemiyorum iki kere sevdikleriyle görüşüyorsun. O da tel, çağ var arada. Ben yaşayamam öyle yerde herhalde.

3-Ölüm oruçlarını duyduk. Sonuna kadar destekliyoruz gerçekten yani. Sağ - sol davalarından yatan bir akrabam var ömür boyu hapis yatıyor şu an, biz görüşemiyoruz, görüşmemiz istenilmiyor. Yani sağ-sol davasına girdiğinde bitiyorsun, yani girdiğinde bitersin. Yani o girdi, şimdi ömür boyu hapse biz göremiyoruz, edemiyoruz. O ailesini göremiyor. Bir ara ölüm orucuna girdiler. Ölecekti çıkarttılar, işte takip ettiler ama ailesinin yanında, neyse sonra iyileşti, ölmedi. İyileştiği gün hemen aldılar cezaevine, yani kötü çok kötü.

4-Duyduk ama ne içerdiğin bilmiyoruz.

5-Katılmıyorum. Bence kesinlikle böyle bir şey olmaması lazım.

Bir kere onlara en büyük ceza verilmiş yani oraya gitmekle, o cezayı almakla. Bir de ne gerek var ki yani çalıştırsınlar, tek tip elbise saçma. İntiharlar fazlalaşır insanlar kendilerini öldürür. Ölümün çoğalır. İsyanlar çıkar.

6-Böyle bir seçeneğim olsa karşı çıkarım herhalde. Bu kadar da ağır olmaz yani, bu kadar olmamalı.

REMZİ ATEŞ - İŞÇİ (37)

1-Bu konuda pek bilgim olmaz.

2-Duyuyoruz yani kötü durumda olduklarını, televizyonda bunlar yani içine girip baktığımız yok. Zor diyorlar. Vallah ben şöyle anlatayım fazla işin içine girmeyince bilmem. 5 kişi 10 kişi desem süslenti olur. Yaşamayınca görmeyince olmaz yani bilmiyorum.

3-Duyduk. Miktarını bilmiyorum ama baya kişi öldü. İyi değil bu kadar insanın ölmesi. Onlar da bir insan. Onlar da her hangi bir eziyet çekmeseler, zahmet çekmeseler yapmazlar yani o eylemi. Demek ki kötü şartlar altındalar ki yapıyorlar onu. Onlar da insan yani bizim gibi.

4-Yok.

5-Yok yaa.. yanlış yani böyle şeyler. Yapılmaları gerekiyor. Yanlış, insan hakları varsa eğer adam istediğini yapar. O şekil şeylerde zorla giydirme şeyi olmaması lazım.

6-Vallah karşıyım ama bir yandan da suç işleyenlerin önüne geçemez yani mutlaka oluyor suçlar, şimdi bu cezaevleri olmasa insan istediğini yapacak, şimdi bunları açtılar ama insanlara iyi bir şekilde davranmaları lazım ki bir suç işlediği zaman insanların dışarıda durmaları iyi olmaz zaten, mutlak böyle yerler olması lazım kapalı yerler olması lazım böyle kişilere. Yalnız şartların düzeltilmesi lazım tabii.

ZINA ÜZERİNE BİR ÇİFT SÖZ

...
*Basık
 sunatı asık
 evler
 köstebek yolu sokakların üstünde
 vermiş kafa kafaya.
 Cın gözkü
 güvercin sözlü
 abanı sarıklılar
 dükkhanlara bağdaşmış.
 Yarık
 tabanı çarıklılar
 önlerinde.
 Yarma
 bir jandarma
 tarlada zina eden
 bir çifti sürür.
 Kahvede
 piri mugan dede
 sulanırken çarğa
 "Lahavle ve la" çekip derin derin
 bu geçenlerin
 suratına tükürür.
 İşte şu
 Ekşimış uyku kokan çömlek gibi
 şehrin
 kara sevdası değil öyle romantik,
 onun
 ruhunun
 iki kıvrak kelimecik
 hasretli var:
 BUHAR
 ELEKTRİK!*

.....
NAZİM HİKMET
YALNAYAK (1922)

Yazımızda, gündemi uzun süredir meşgul eden bir konuya yer vermeyi uygun bulduk: "Zina Tartışması". Ancak dergimizin bastırılması için yazıların teslim tarihi gelip çatığında, her gün (hatta bazen daha bir gün bile tamamlanamışken) gündemin değiştirilip tepe taklak çevrilmesi, kafaların itinayla allak bullak edilmesi yüzünden yazının son halini alması da son geceye kaldı. Dergi sizlere ulaştığında da büyük ihtimalle, birçok karar değişmiş olacaktır; ama nasılsa onlar ne karar alırlarsa alsınlar, alacakları kararlar halkın yararına olmayacağından, bizim yorumlarımız da temelde aynı kalacaktır.

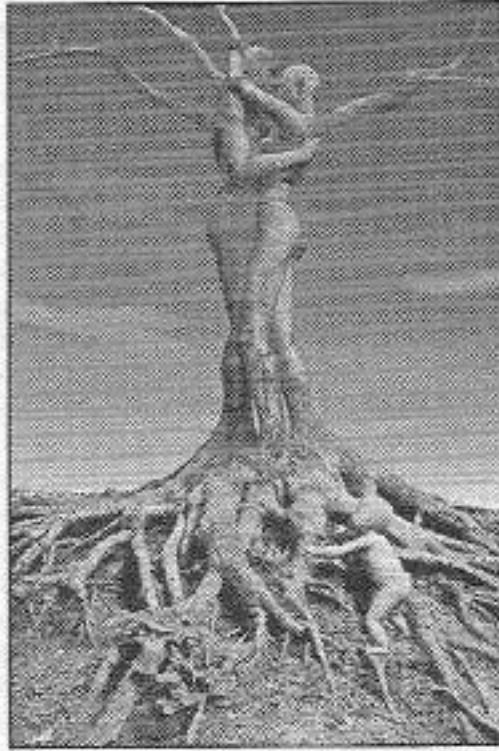
Bilindiği gibi her şey, AKP'nin zinanın eskiden olduğu gibi boşanma nedeni sayılması yerine, yeni TCK ile birlikte hapis cezası gerektiren bir suç sayılması yönündeki eğilimiyle başladı. Sonra da, üzerine burjuva medyasından hemen hemen tüm köşe yazarlarının iki çift laf ettiği bir konu haline geldi. İlk başlarda tartışmalar "Afganistan, Pakistan, Suudi Arabistan, İran gibi şeriat hükümlerinin uygulandığı 3. dünya ülkeleri ile aynı statüde sayılacak olma" üzerinden gidiyordu. Ardından başka gerekçeler buldular. Mesela zinaya hapis cezası verilmesine Milliyet yazarlarından G. Crvaolu şöyle karşı çıkıyordu(!):

".....AB'li turistlere bu nasıl anlatılacak? Otelde oda vermek için pasaport sorar gibi evlilik cüzdanı kontrolü yapılacak..." Sonra eleştirel(!) yazısını şöyle sonlandırıyor: "İnsanlarımıza bu coğrafyada hayvanlar kadar sevişme özgürlüğü!" Büyük bir çoğunluk bu kararı AB yolunu tıkadığı için olumsuz karşılıyor. Bunlar, zinanın tüm AB üyesi ülkelerde sadece bir boşanma nedeni olduğu ve cezai bir yaptırımla ilişkilendirilmediği için Türkiye'nin de bu maddeyi onlar gibi düzenlemesi gerektiğini savunuyorlar.(Nitekim, daha tartışmaların başlarında İtalya'nın Ankara Büyükelçisi "Tasarı geçerse, Türkiye Avrupa'da tek başına kalır" diye mesaj gönderdi) Ceza uygulamasını isteyenler ise referandum yapmayı teklif ederek, yıllarca beyinleri dumura uğratılmış, eğitimsiz bırakılmış toplumumuzu bir kez daha aldatarak, hem demokratik görünmeyi, hem de sözde halk desteği almayı hedefliyor. "Sevişme özgürlüğü"ne ya da "AB için engel"e indirgenen bu sakat anlayışlar ve referandum oyunları, gerçekliği kavramamızı da engelliyor elbette. İktidar, her zamanki gibi kadının ikincil konumunu pekiştirmeye yönelik kararlar alıyor; işte olan budur.

AKP, "Anadolu kadını istiyor" gerekçesine dayandırdı bu tasarıyı. Tasarı, zina suçu işleyen kadın

ve erkeğin "eşit" şekilde, hapis ile cezalandırılmasını öngörüyor. Oysa konu "namus" olunca, yasaların pratiğe geçişi hiç de "eşit" olamıyor. Çünkü ülkemizdeki kadınlar bildiğimiz ekonomik ve toplumsal nedenlerle zina yapan eşlerinden çoğu zaman şikayetçi olamaz. Bu yüzden, yine aynı nedenlerle, zina sadece kadınları cezalandıracak bir suçla dönüştürülmekte. Bir kadın kuruluşu eğitimci olan Kibar Özdemir şöyle diyor: "Genelde namusun kadınıyla ilgili olduğu yönünde bir anlayış var. Zina suç sayılırsa sadece kadınlara yüklenecek. Dolayısıyla kadınlara yönelik yaptırımlar da artacak." Bunun en ciddi sonucu, zinanın suç sayılmasıyla birlikte Doğu ve Güneydoğu'da namus cinayetleri ve bekaret kontrolleri tetiklenecek. Cezai yaptırım yokken bile, zinanın kadın için ölümcül sonuçlarını ve aile mahkemesinin yargısından beraat etmenin imkansızlığını hesaba kattığımızda, devlet gibi bir baskı gücünün bunu bir "suç" saymakla, olası aile infazlarını meşru kalacağını tahmin etmek zor olmasa gerek. Herhangi bir zinaya yönelik şikayet olduğunda ilk yapılacak uygulamaya bekaret kontrolü olacaktır. Oysa bekaret kontrolü, mahkeme kararıyla dahi olsa insanlık ve kadınlık onuruyla bağdaşmaz, iikel bir uygulamadır. Kadınlar, zinanın bu kadar enine boyuna tartışılması yerine, yeni TCK tasarılarının "nitelikli adam öldürme" maddesine alınan "töre saiki" ifadesinin "namus saiki" olarak değiştirilmesini talep ediyor. 15-18 yaş arası gençlerin kendi rızalarıyla girdikleri cinsel ilişkilere hapis cezası getiren maddenin kaldırılmasının gerekliliğini savunuyorlar. Ayrımcılık madde-

sine, eşcinsellere uygulanan ayrımcılığı da engellemeyi amaçlayan "cinsel yönelim" ifadesinin eklenmesini ve maddenin kişilerin siyasi, ekonomik ve sosyal haklarını da kapsayacak şekilde düzeltilmesini istiyorlar. "Müstehcenlik" başlığıyla gizlenen ve ifade, yayın, eğitim ve basın özgürlüğünün keyfi olarak engellenmesine zemin hazırlayacak olan maddenin değiştirilmesi için haykırıyor-

lar. Maddeye göre metin, sanat ve edebiyat eserleri için de küçüklerin ulaşamayacağı bir şekilde yayımlanması zorunluluğu getiriyor. "Erkek" ruhuyla kadınlar adına kararlar veren, parti tabanıyla ilişkileri güçlendirip kadınları da bu çirkin oyunlara alet eden R.T.Erdoğan; tüm bu sayılan talepleri görmezden gelip de zina cezasıyla "insanlık onurunu kurtaracağını" iddia ederken, geçmişte Almanya'da dört kadımla evliliği savunduğunu hatırlıyor mudur acaba? İşte bu noktada "kadınlık onuru",

"aile kurumu" gibi kavramları açmak gerek. Nedendir bu "insanlık onurunu, özellikle kadının onurunu koruma hevesi? Kadın marksist akademisyenlerden Sibel Özbudun 1992'de yazdığı bir makalesinde şöyle diyor: "TC'nin kuruluşundan bu yana resmi ideolojisi, kadını aileyle özdeşleştirip onu korumak adına denetlemeden yana olmuştur. Devlet ister 'Laik/Çağdaşlamacı' güçlerin denetiminde olsun, ister Türk-İslam sentezcilerin, bu anlayış temelinde bir değişikliğe uğramadan sürer gider. Bir noktada ülkede egemen olan ataerkil anlayışa denk düşen pratiktir bu; ama uygulamada devletin işine gelen bir yan da yok değildir. Kadının, tarımsal üretimde karın tokluğuna çalışması, sınav ve hizmet sektöründe aile bütçesine katkı anlamında geçici bir kategori olarak değerlendirilebilmesi, sosyal yatırımları asgaride tutulabilmesi, kendisini 'işsiz' olarak değil de 'ev kadını' olarak algılaması, ailenin yeniden üretiminde pahalılık ve enflasyonun aile bütçesi üzerindeki yıkıcı etkisini hafifletmesi, devletin sırtına yüklenmesi durumunda pahalıya mal olacak çocukların, yaşlıların ve güçsüzlerin bakımını sağlaması...hep varoluş alanının aileyle sınırlandırılmasıyla mümkün olabilecek durumlardır." Yani aile içerisinde kadın, hem daha ekonomik, hem daha tehlikesiz. Ekonomik dengelerin sağlanmasında azımsanamaz etkisi var. Kadın, erkek gibi direkt olarak iktisadi ilişkilerin içine girdiğinde işsizlik artacak, öngörülen hesaplar da şaşacaktır. Evde, temizlik, ev işi, çocuk ve yaşlı bakımı gibi işler "ev kadını" adı altında yürütülürken; tüm bu kadınları sosyal güvence-

den, "emeklilik" hakkında yoksun bırakan devlet, hem büyük bir transfer harcaması ödemesinden kurtulur, hem de kadını erkeğe daha bağımlı kılar. Bu nedenle de devlet, kadının aile içindeki statüsünü korumaya "özel bir önem" veriyor. Ancak, seçmekle onca övüldüğü pazar ekonomisinde ailenin çözülüşünü er geç anlayacak olan TC devleti, zina konusunda da diğer gelişmiş kapitalist ülkeler gibi davranmak zorunda kalacaktır. Çünkü zinanın suç sayılması feodal suç- ahlak anlayışının ürünüdür ve insanlığın, tarihsel süreç içerisinde zorlu mücadelelerle elde ettiği kazanımları göz göre göre kaybetmesi düşünülemez.

Zina tartışmalarının, gündemi ne denli meşgul ettiğini yazının başında belirtmiştik. Böylesi durumlarda akla ilk gelen, iktidarın bazı önemli gündem maddelerini, suni gündemler yaratarak gözden kaçırmaya çalışması oluyor. Tespit doğrudur, fakat konuyu suni bir gündemdir diye geçip, bunun tarihsel, toplumsal ve siyasi temellerini görmezden gelmek de sakıncalıdır. Gerçekten de yeni TCK'yi incelediğimizde binlerce siyasi tutuklu ve hükümlüyü ilgilendiren "tek tip elbise" uygulamasının sessiz sedasız yeniden gündeme getirildiğini görüyoruz. Yeni TCK'nin eki olan Ceza İnfaz Yasa Tasarısı ekim ayında TBMM'ye gelecek. Tek tip elbiseler şimdiden hazırlanıp birçok cezaevine gönderilirken, ölüm orucu eylemine katılmayan PKK davası tutuklu ve hükümlüleri dahil cezaevlerindeki bütün mahkumların yakında direnişe geçmesi bekleniyor. 12 Eylül faşizmi, hapishanelerde ve dışarıda yürütülen eylemler nedeniyle tek tip elbise dayatmasından vazgeçmek zorunda kalmıştı. Yeni tasarı tek tip elbisenin yanı sıra, "sessiz direniş yapmak, gereksiz slogan atmak veya

marş söylemek, gereksinimden çok yayın bulundurmamak" gibi kendini ifade etmeye ve hak aramaya yönelik etkinliklere de disiplin cezası uygulaması getiriyor. "Tecridi ağırlaştırmak, düşünen insanları susturmak, muhalefeti ortadan kaldırmak amaçlanıyor. Bir süre önce de siyasi tutuklu ibaresini kaldırarak yerine terör suçlusu kavramını gündeme getirmişlerdi" diyor tutuklu ve hükümlü aileleri. Yani kısacası her türlü sistematik işkenceyi, zamana yayılmış sessizce öldürmenin toplumdan gizlenmesi için gerekli her koşulu sağlamayı amaçlayan bir tasarı yolda. "Hak kullanımı ve beslenmeyi etkileme" başlıklı yeni bir suç tipine göre hükümlü ve tutukluların açlık grevi ya da ölüm orucu hakkında haber yapan gazeteciler için de dava açılma olasılığı doğuyor. Tüm bunlar, "zina" tartışmalarıyla halk, "aldatılarak" örtbas ediliyor.

Son olarak, şu malum zina konusunda biz de iki çift laf edelim. Sokrates'e göre aşk eksikliğin giderilmesine yönelik sevgidir. Bu yüzden aşık olunmaz, aşk yaratılır. Aşk, cinsel istek gibi dışsal bir etkiden çıkmaz. İçimizdeki, ruhumuzdaki bir eksikliği kapatmaktır, bir bilinçlilik durumudur aşk. Bilgi, erdem ve iç güzellik arayışı, bunlardaki eksikliğini karşındakıyla kapatma arayışıdır. Durağan değildir; o günkü güncel insana aşık olmayız, sürekli değişecek ve dönüşecek insana aşık oluruz. Her gün, bir önceki gündən daha bilgili, daha erdemli ve daha iç güzellikli olunması gerekir. Bu sağlanamazsa, gerilim kopar ve aldatma, aldanma başlar. O halde evlilik olsun ya da olmasın aldatmak, eksiklikleri giderme sürecinin sekteye uğramasıdır. Şimdi biraz daha yakın zamanlara gelelim. 12 Eylül sonrasında,

ABD özentiliği, toplumun her türlü kurum ve ilişkisine yansıdığı gibi aşk ve sevgi anlayışına da etki etti. Günübürlük ilişkiler yaşayan ve kendi hayatını dahi sorgulamayan bir gençlik yaratıldı. Böylece gençler düzensiz hayatlarıyla savrulmaya ve kafalarını başka şeylere yormamaya teşvik edildi. Aşk da, sevgi de birer tüketim nesnesi olarak alıcılarını bekler durumda sistemin renkli raflarında yerini aldı. Cinsellik yemek yemekten, tuvalete gitmekten daha öte bir anlam taşıyor artık. Uzun süre tek bir kişiyle birlikte olmak anormal karşılanırken; mankenler, şarkıcılar gibi "fırtınalı" hayatlar yaşamak bir idea haline geldi. İnsanlar birbirini eskitiyor, tüketiyor, sonra savurup atıyor, diğerine geçiyor. Emperyalizmin yozlaşmış ilişki alışkanlıkları ve kültürü birçok araçla benimsetilirken, toplum içten içe, gün geçtikçe çirkefleştirilirken birileri çıkıp çözümünü cezalarla bulmaya çalışıyor. Feodalizmin gerici ağırlığı hala sırtımızdayken, adaletten, sözde eşitlikten bahsediliyor. Sağlıklı insan ilişkileri, ancak sağlıklı ve bilinçli toplum ilişkileri olduğunda ortaya çıkabilir. Toplum ilişkileri ise mevcut sistemde asla düzelemez, aksine giderek daha kokuşmuş hale gelecektir. Bir deyim sıkça söylenir oldu; biz de söyleyelim. Kıyametin yakınlığı bina ile zinanın artmasına bağlanır. Belki kıyametin değil ama, varolan sistemin çöküşünün de toplumsal ve kişisel ilişkilerdeki yozlaşmayla orantılı olacağını öngörebiliriz. Tarih bize gösteriyor ki, en önemli halk hareketleri, insan onurunun ve ahlakının dibe vurduğu zamanlarda, umutla ve inançla yeşemiştir. □

Birgün Gazetesi'nin Solculuğu

Burjuva edebiyatının önde gelen isimlerinden Pinar Kür'ün Radikal Gazetesi'nin 30 Nisan 2004 tarihli kitap ekinde "78'liler" diye anılan devrimcileri "kötü çocuklar" ilan etmesinin ardından bir tartışmadır sürüp gidiyor. 68'liler masumdu ama bu 78'liler yok mu, katildi onlar. 68'li gençler kimseyi öldürmemişlerdi. Onların içi temizdi. Masumdu bizim çocuklar Pinar Kür'e göre.

Kür ve burjuva ideolojisini kendilerine rehber edinmiş kimi yazarlar bu konuyu sıkça gündeme getirdiler. 68'liler, kimseyi öldürmedikleri için (Oysa kendisi de bir 68'li olan TKP-ML'nin kurucu önderi İbrahim Kaypak-kaya, Nurhaklarda Sinan Cemgil ve arkadaşlarını ihbar edip onların katledilmelerine neden olan köy muhtarı Mustafa Mordeniz'i tek kurşunla cezalandırmıştı.) ellerine silah alsalar bile masum insanlardı.

Kür ve şehir gerillası mücadelesini savunan o dönem devrimcilerinin masum olmak gibi bir sorunları yoktu elbette. Ancak 68'lilerin masumiyeti tartışması,

bu yazının sınırlarını aşacağından burada bunu tartışmayacağız. 78'lilerin canlı olduğuna ilişkin söylenenlere ise; bunları "kimin" söylediğine baktıktan sonra bıyık altından güllüp geçeceğiz. Asıl konumuza girmeden önce 78'li devrimcilerin 68'li ablalarının ve ağabeylerinin takipçileri olduklarını vurgulamak gerekli olacaktır, o kadar.

Devrim koşucuları

Şimdi gelelim asıl aktarmak istediklerimize. Burjuva edebiyatçısı Pinar Kür'ün küçük burjuva duyarlılığıyla başlattığı tartışma, yazar kadrosunun çoğunluğunu 78'li Devrimci-Yol'cuların oluşturduğu Birgün Gazetesi'nde gündeme gelecekti kuşkusuz. Gazetenin 22 Ağustos 2004 Pazar günü 12 sayfalık eki, tamamen bu konuya ayrılmıştı. "Onlar Bir Döneme Damgalarını Vurdular" üst başlığıyla aktarılan dosyanın başlığı ise "68'liler ve 78'liler"di. Tam 16 "eski tüfek" in yazıları ve 4 "eski tüfek" le yapılan söyleşilerle tekrar eski günlere dönülmüştü.

Aralarında birçok tanıdık si-

manın bulunduğu isimler özellikle 68 devrimci çıkışını anarken pek "unutkan" davranmışlardı. Dönemle birlikte anılan iki isim göze çarpıyordu bu yazılarda: THKO önder kadrolarından Deniz Gezmiş ve THKP-C kurucu önderi Mahir Çayan. Peki ya diğerleri...

16 yazı ve dört söyleşinin yer aldığı 12 sayfalık büyük boy ekte diğer devrimci önderlere ve birçok yiğit devrimciye yer kalmamıştı. Bizim de devrimci mücadelelerini sahiplendiğimiz Deniz ve Mahir dışında kimse yoktu bu çıkışta, söz konusu yazarlara göre. Bu 16 yazardan sadece 78'li Vakfı girişimi Sözcüsü Celalittin Can, bir de İbrahim Kaypak-kaya'nın adını bir kez anmıştı. Cahit Akçam da yazısının son cümlesinde "Denizler, Mahirler" in yanına bir de "Kaypak-kayalar" ifadesini ekleyebilmişti.

Peki niye böyle olmuştu. Bunca yazar başka bir ismi anmamak için söz birliği mi etmişti? Yoksa diğer devrimcilerin isimlerini "masumane" bir biçimde unutmuşlar mıydı? Deniz ve Mahir dışındaki devrimciler unutulacak

kadar önemsiz miydiler?

Daha da arttırılacak bu soruların yanıtları bizleri bir yerlere götürecektir.

Tarihi kendisiyle başlatıp kendisiyle bitirenlerle yola çıkılmayacağı sonucuna varılır bu sorulara yanıt verildikten sonra. Birçok devrimciye saygısızlık olarak algılayabileceğimiz bu ekte, dönemin Marksist teorisyenlerinden ve 55 kadarı yayınlanan 100'ün üzerinde kitap yazmış olan Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın adı bile anılmamıştı. Birçok devrimcinin yetişmesinde adeta bir okul işlevi gören TİP de birkaç yerde isim olarak geçmişti sadece. Mihri Belli, Behice Boran, Mehmet Ali Aybar, Kemal Türkler, Laz İsmail (Bilen) de "unutulanlar" arasındaydı. Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçı, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Ali Haydar Yıldız da yaşamamış mücadele etmemiş ve ölmemişlerdi. Tıpkı Kaypakaya gibi ve devrim için "çalışmamışlardır" onlar da. Koskoca bir hareket yalnızca iki isimden ibaretti. Bu iki isim devrimin her şeyiydi. Katalizör, kadro, önder, militan...

Buraya kadar yazdıklarımıza bakarak, "Kardeşim ne yapsaydık yani, 12 Eylül öncesi 5 bin kadar devrimci yaşamını yitirdi hepsinin adını mı yazsaydık?" diye veryansında bulunulabilir. Bu durumda biz de şuna söyleyebiliriz: Peki, yazılan geçit törenine çevirmemek elbette doğru. Ancak Deniz ve Mahir dışında pek kimsenin adının anılmaması bir tesadüf mü? Dönemin öne çıkan ilk 2 ismi elbette Deniz ve Mahir olmuştu. Öğrenci hareketi de bu iki ismin dahil olduğu örgütlerin takipçisi olarak rotasını çizmişti uzun süre. Ancak tüm bunlar, bir-

çok devrimci değeri anlamayı ve onları yok saymayı meşru kılmaz. Bu coğrafyada 50 yılı aşkın bir süredir sayısız devrimci, komünist mücadele edip geçmiştir ve onların mücadelesi hasır altı edilemez.

Birgün'ün ekinde yazılarıyla bize bir dönemi anlatan "eski tüfekler" ne yazık ki bize geçmiş "eksik" anlatmışlardır. Yoksa onlar hepten mi eskimişler. Ya da "eksik tüfek"lere mi dönüşmüşlerdi bu onlarca yılda. Tabi ki aralarında hâlâ devrim için atan yürekleriyle mücadelelerini sürdürenlerin olduğu bu yazar kadrosu için bu ağır bir itham olacaktır. Bunun için kişisel değerlendirmeler bu değeriyle sınırlı tutulmalıdır. Aslolan, bir mantıksal çerçevenin sorgulanmasıdır.

Birçok devrimcinin adını anacak kadar bile değerli görülmemesi şimdilerde masum kağıttan kahramanların tarihine dönüştürülmeye çalışılan bir tarih yüz karası olarak algılanıyor olsa gerek. 68'lilerin, "Bağımsız Türkiye" sloganıyla sadece anti-empyrist bir çizgiyi temsil ettiklerini göstermeye çalışmak onlara ve mücadelelerine de saygısızlık olur. YÖN Hareketi, Devrim dergisi çevresi ve TİKP ve TİKP çizgileri dışındaki akımlar şu veya bu şekilde işçi ve halk devrimini savunmuş ve komünizm, sosyalizm ve yeni demokrasi için mücadele etmişlerdir. Bu yolda gerektiğinde zor da kullanmışlardır, canlarını da ortaya koymuşlardır.

Parçalı dünya kavrayışı

Pınar Kür ve çeşitli burjuva yazarlarına yanıt vermek için hazırlanan 12 sayfalık eke dair çok şey daha söylenebilir kuşkusuz.

Ancak bizim dikkat çekmek istediğimiz nokta Türkiye Devrimci Hareketi'nin birileriyle başlayıp, o birileriyle biten bir süreç olmadığıydı. 68'lileri de 78'lileri de tüm hatalarına ve eksiklerine rağmen savunmak devrime gönül vermiş insanlar için bir borçtur zaten. Ancak onları burjuvazinin kalemşorlarına karşı savunurken, küçük burjuva duyarlılığına düşmemek de önemlidir. Maalesef Birgün'ün ekinde yazılarıyla ve söyleşileriyle yer alan "eski tüfekler" in büyük bölümü bu duruma düşmüşlerdir.

Tabi söz konusu durumun bir tesadüf olduğu da düşünülmemelidir. Yayın hayatına geçtiğimiz nisan ayında başlayan, "devrimci olmayan ve Avrupa burjuva demokrasilerini örnek alan" söylemleri sıkça dillendiren Birgün Gazetesi'ndeki bir ekte ihtilalci-devrimcilik pek önemsenmeyecektir. Gerilla'ya "terörist" denilen bir gazetede, 68 de 78 de birer hümanist nostaljiye dönüşebileceklerdir kolaylıkla.

Tüm bu aktarıklarımızdan sonra devrimci hareket tarihimizin köklerini nerelerde ve nasıl aramız gerektiğini yeniden düşünmekte yarar olacağını ifade etmek gerekir. Tarih, kesintisiz bir süreçtir. Tarihe parçalı bir dünya görüşüyle yaklaşamayız. Dogmatiklikten kurtulmak, olgulara bütünlüklü bakmakla mümkün olur. Birgün yazarlarının büyük çoğunluğunun yaptığı gibi öncesizlik-sonrasızlıktan oluşan bir tarih kavrayışının yanlışlanacağı kesindir.

Tarihe parçalı bakanlar ise, ne yazık ki yanlışlıklarını dahi görmezler. □

CEMİL GÜLERYÜZ

YAKLAŞIM ÜZERİNE

Yeni insan ve yeni demokrasi mücadelesi veren güçlerin üzerine en çok kafa yorduğu konulardan biridir yaklaşım sorunu. Bu sorunu bilince çıkarıp, basitten karmaşığa yaratıcı çözümler üretemediğimiz müddetçe ileriye doğru atılan her adım havada kalacaktır. Tam da bu noktada herkesin şu soruyu kendisine sorması gerekiyor. "Bu adımı güçlendirmek için ne yapabilirim?" "Bazı pratikleri aktaracak konuyu biraz genişletelim.

Ege illerinin birinde, akşam ders dönüşü aç ve parasız bir şekilde (sadece üç yumurta iki ekmeğin parası var cebimde) bakkala girdim.

-İyi akşamlar teyzeciğim.

-İyi akşamlar yavrum. Ne alırsın? Makana va, yumuta va, yoğurt va...

-Üç tane yumuta, iki ekmeğin alabilir miyim?

İkimizde gülmeye başladık. 'Yumuta' vesilesiyle teyzeyle tanışmış olduk. Yedi ay sonra bir festivalde teyze standımıza yanaştı. İlk defa farklı bir mekanda karşılaşıyoruz. Kolay gelsin yavrum deyip öptü. Meraklı meraklı kitapları, gazeteleri karıştırmaya başladı. Komşularına anlattığı "o saygılı ve iyi genç" doğru yerde anyordu.

Yine bir sınav zamanı, ders çalışıyorum. Kapı çaldı. Mahallenin çocukları, arkadaşlarım gelmiş. Mehmet, Hatice, Ali, dün akşam bol bol sütlü kahvesini içtiğim Asil...

-Gelenciniz mi? Top oynayalım.

Dört çocuk daha karışıyor aralarına. Hava kararınca kadar oy-

nuyoruz. Maç bitimi çocukların aileleri bizi daha yakından tanımak için yemeğe davet ediyorlar. Zira 5-6 aydır gıyaben birbirimizi tanıyoruz.

Okulun kapanmasıyla birlikte yazları çalıştığım fabrikaya geliyorum. İş saatinde dolaşmak yasak olmasına rağmen, eskiden tanıdığım arkadaşlarım birer ikişer yanıma gelmeye başlıyor. Uykusuz geçen onca geceyi, mesai bitiminde beton zemine uzanıp koyun koyuna yattığımız günleri, makineye kaptırılan parmakları hiçbirimiz unutmamıştık. Yine Mehmet'in yanındaki presteyim. Gırgır şamata gidiyor.

-Şule ne yapıyor Mehmet?

-Boş ver. Ama eskisi kadar takmıyorum. Gerçekten de hayatın tamamı değil. (Mehmet yirmisine girmek üzere. Okuması-yazması yok. Küçük yaşta Mardin'den İstanbul'a gelmiş. Sonra arayışlarla geçen onca zaman.) Yeter artık okuma-yazma öğrenmeliyim. Koyuyor artık. Önceden aldırmiyordum. Ama şimdi bunalıma giriyorum. Mesajı bile başkalarına yazdırmak zorundayım. Keşke geçen sene bırakmasaydım kursu.

Üçüncü sezona da "okuma" parolasıyla giriyoruz. Hadi bakalım ne olacak. Ben de sizin gibi merak ediyorum. Ama ilk defa öneri Mehmet'ten geldi. Öğlen arasında, çay paydosunda, akşam toplanma saatinde ders başı yapmaya başladık. Ufak ufak bir şeyler kırılıyor. Kendine olan güveni geliyor. Kendisini yeni yeni tanımaya başlıyor.

Okulu bırakıp çalışmayı tercih eden bir sürü genç arkadaşımız var

bü yaz. Nedenler ortak. "Okuyup ne yapacağım?" "Okuyanlar ne yapıyor? Hepsi boş." Daha on dördünde, on beşinde, on altısında... Preshaneden şarkılar yükselmeye başlıyor. İlk ikisi şöyle:

1-Şapur şapur beni ye.

2-Ben bu yaz bronzlaşmak, kendimle uzlaşmak, biraz da yozlaşmak istiyorum.

Egemenler geri-yoz kültürlerini çok iyi tesis ediyorlar. Buna bir tepki presçi Suat kardeşimden geliyor.

-Abi bu ne ya. Bunlar da şarkı mı? Bu piyasada ben de varım, alın ulan şerefsizler.

Ben Mecnun muyum Leyla için çöle düşeyim

Ben Kerem miyim Aslı için dağtı deleyim

Boş ver bunları gültüm, Mecnun'un da geçmişini Kerem'in de

Sonuç olarak, gençliğin mevcut haline dışarıdan bakarak ya da çevre ilişkilerini pek önemsemeyerek çok önemli bir alanı boş bırakıyoruz. Ve bizim dolduramadığımız boşluğu egemenler uyuşturucusuyla, fuhuşuyla çok iyi dolduruyor! "Kitlelerin öğretmeni olabilmek için önce onların öğrencisi olabilmeliyiz." Açık davranmak gerekirse dersimize iyi çalışmıyoruz. İnsanların dünyasına girebilmeliyiz bir şekilde. Çünkü herkes dünyayı farklı farklı algılıyor, ancak algılayabildiği kadar yaşıyor. Onların düşüncelerine, kaygılarına, sevinçlerine ortak olmadan daha ileri paylaşmaları yaratamayız. Yeniye inşa edebilmek için önce eskiyi yıkmalıyız. İnançlı ve sabırlı olmalıyız. □

YÖK ÜZERİNE SON DURUM DEĞERLENDİRMESİ

YÖK üzerine yapılan tartışmalar Mayıs-Haziran aylarında yine gündemin merkezine oturmuştu. Hatırlayacağımız gibi, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in AKP'nin hazırladığı "YÖK Yasa Tasarısını" veto etmesinin sarsıntuları kendisini biktirtici bir şekilde devam etmişti. Bunu sarsıntılı olarak ifade edebiliriz ama; aslında bugünkü düzlemde karşı olarak gözüken iki kesim açısından da küçük bir zelzeleden başka bir anlam taşımıyor. Çünkü bu iki kesim yani YÖK'çüler ve AKP'liler sonucun bu yönlü olacağını zaten bir anlamda farkındaydılar. İki kesim açısından yapılmak istenen de karşılıklı bir irade ve güç savaşımıdır. Aslında buna dânişıklı dövüş demek daha doğru olacaktır. Sırtını laiklik statükosuna dayayan YÖK kesimi, bu dogmatizmin arkasında kendisini sürekli saklayabiliyor, en azından güvende hissediyor. Aynı şekilde AKP kesimi de kendisine sistem tarafından bugün için çizilen sınırın gayet farkında. Buna birde medya eklenince istenilen suni gündem de yara-

tlmış oluyor. Ki o gün için yapılan tartışmanın kendisini üniversiteler değil "YÖK Yasa Tasarısının" sadece bir parçasını, İmam Hatip Liseleri oluşturmuştu. Buradan da anlaşılabilceği üzere statükocu kesim ile AKP kesimi arasında yapılan tartışma genel siyasal rejimin en hassas olan noktalardan "Laiklik" üzerinde odaklanıp kalmıştı. Bu yanıla statükocu YÖK kesiminin tasarının geneline ilişkin temel karşı çıkış argümanı olan bu nokta, kendisi için bir rahatlığı da ifade ediyor. Son süreçte sırtını buraya yaslayıp savunusunu yapması açısından, sürekli tekrarlanan ama hep yeniymiş gibi sunulan bir fırsat daha yakaladığını söyleyebiliriz. Fakat; "askerlerin" kendilerini böylesine önemli bir gündem(!) üzerinden eskisi gibi desteklememeleri, konunun yoğun tartışıldığı dönemde YÖK kesimini ciddi anlamda rahatsız etmişti. Gerçekten "laiklik" noktasında fırtınalar koparan Genelkurmay son süreçte bir-iki cılız ses dışında gündem içerisinde kendini pek fazla hissettirmemişti. YÖK rektörleri bunun farkında

olmuş olacak ki kendileri için en büyük dayanak olan bu gücü yaptıkları açıklamalarla, basına verdikleri demeçlerle sürekli tetiklemeye çalıştılar. Genelkurmay'ın bu tavrını "Büyük Ortadoğu Projesi" ile birlikte ele alıp değerlendirmek gerekiyor.

Üniversitelerin açılmasıyla birlikte yeni dönemde de konunun tekrardan gündeme taşınacağını rahatlıkla ifade edebiliriz. Erkan Mumcu'nun daha öncesinden hazırlanmış olduğu yasa tasarısı AKP'nin elinde halihazırda bulunan bir taslak. AKP, İmam Hatip Liseleri gibi siyasal rejimin en hassas noktalarından olan bir konu nedeniyle rejimle şu anda karşı karşıya gelmeyecektir, ki geçen dönem gelmek istememiştir de. Böyle bir yasayı geçirebilecek güç kendisinde değildir. Cumhurbaşkanı, "Mecliste çoğunluğu elinde bulunduran iktidar partisi kendisini devlet yerine koymamalıdır." diyerek bir anlamda veto gerekçelerinde tartışmalara noktayı koymuştu. Bu ne anlama geliyordu?... "Meclisteki çoğunluk elinizde bulunabilir, iktidar partisi olabilirsi-

niz ama sakın ola ki devletin yürütücüsü olduğunuzu düşünmeyin. Çünkü son kararı verecek gerçek yürütücü ve iktidar sizler değilsiniz. "Daha öncesinden de belirttiğim gibi, AKP de bunu çok iyi biliyordu. Sınırlarının çok iyi farkındaydı. Fakat; son dönemde onun önünü açan ve rahat hareket etmesini sağlayan bazı gelişmeler oluyordu. O da Büyük Ortadoğu Projesiydi. Askerlerin tavrı da buna göre çoktan değişmeye ve şekillenmeye başlamıştı. Bu değişimin ise AKP'nin her konuda önünü açacak, istediği gibi cirit atmasını sağlayacak, hele ki "laiklik" gibi bir konuda rejimin göz yumacağı kadar da büyük bir değişim olmadığını, olamayacağını özellikle belirtmek gerekiyor. Çünkü sistem içerisinde çelişkiler olmakla beraber Türkiye'deki siyasal rejimin adı "KEMALİZM" dir. Eğer bu ülkede İmam Hatip Liselerinin önü büyük ölçüde açıl-

caksa, bunu yapacak olan da ihtiyaç duyulması halinde Kemalizm gerçekliği olacaktır. Özellikle 1980 ve sonrasında bir bakın. Bugünün "laikliği" en koruyucu kesiminin o dönemlerde İmam Hatip Liselerinin önünü nasıl açtığını, Marmaris'li paşanın elinde Kur'an-ı Kerim kitleye yönelik nasıl konuştuğunu, zorunlu din derslerinin ders programlarına nasıl sokulduğunu, yakın dönemde de Hizbullah militanlarının nasıl yetiştirildiğini... göreceksiniz. Bugün için de yeter ki pragmatist bir yaklaşımla bunun ihtiyacını düşünün. İşte bu noktada askerlerin eskiye oranla tavırsızlığının nedeni olan BOP ortaya çıkıyor.

AKP hükümeti cumhurbaşkanının yasayı veto etmesinden sonra İmam Hatip Liseleri üzerinden şekillenen Yeni YÖK Yasa Tasarısı'na ilişkin tavrını açıklamıştı. Hepimiz açısından beklenmedik bir sonuç açığa çıkmamıştı. Özel-

likle Cumhurbaşkanı'nun veto gerekçelerine ilişkin ufak ve kendi sınırları da bilen yakınmalarından, eleştirilerinden sonra tasarımı şimdilik rafa kaldırdıklarını belirttiler. Bu tartışmalar esnasında çok ciddi boyutta, en azından eskiye oranla "laikçi" bir muhalefetle de karşılaşmamış olmalarına rağmen kendilerini siyasal rejim tartışmaları içerisine sokmak istememişlerdi. Bu davranışlarında özellikle kendi hükümetleri üzerinden yarattıkları olumlu havayı böyle bir hassas konu üzerinden dağıtmak istememeleri önemli bir etkendi. Bugün açısından önleri kısmi açıdan açılmış olsa da sistemin yapısal gerçekliği olan "Kemalizm" ve bu konu üzerindeki dayatmaların, onları nereye götürebileceğinin de oldukça farkındalar. RP (Refah Partisi) ve FP (Fazilet Partisi), yakın geçmişteki örnekler olarak hala hafızadalar. Uluslararası arenada özellikle ABD açısından Ortadoğu üzerinden Türkiye'ye, bu bölgeye özgü yeni misyonlar yüklense de Türkiye'de 28 Şubat konsepti geçerliliğini korumaktadır. Yakın zaman açısından da 28 Şubat süreci ve ürünlerinin ortadan kalkacağını beklememek gerekir. Bu sürecin baş mimarları olan "paşaların" BOP'la birlikte eskiye oranla sessiz kalmalarına ve bir anlamda AKP'ye göz kırpmalarına rağmen... Çünkü her ne kadar ABD'nin "Büyük Ortadoğu Projesi" ile birlikte Türkiye'de buna uygun yapısal bir uyum gerçekleştirilmek istense de laiklik-şeriatçılık kavgasıyla kendini ayakta tutmaya çalışan sistem gerçekliği orta yerde durmaktadır. Fakat bu sürecin mevcut sistem içerisinde ciddi çelişkiler yaratacağı da ayrı bir gerçekliktir.

NATO Zirvesi öncesi BOP yavaş yavaş medyaya yansımaya başlamıştı. Tabii ki gerçek amaç-

ları saklanıp süslü yanları ön plana çıkarılarak... Bu projenin bugün için medyanın gündeminden düşmesi, onun ortadan kalktığı anlamına hiç mi hiç gelmiyor. O dönem en yoğun tartışılan konu ise Türkiye'nin proje kapsamında model ülke olup, olmayacağıydı. Her zamanki gibi Ortadoğu'nun yeniden yapılandırılmasında Türkiye'nin de etkin bir şekilde görev alması gerektiği çığırkanlıkları ortalığı kaplamıştı. Elbette ki "Ortadoğu'yu kim, niçin ve nasıl yapılandıracağız?" sorusu bilinçli olarak gözlerden uzak tutulmaya çalışılıyordu. Demokrasi söylemleriyle Irak'ta ve Filistin'de yaşananlar ortada. ABD bu projeye içine saplandığı bataklıktan kendisini kurtarmak istiyor. Konu, her ne kadar medyaya bilinçli olarak yansıtılmadıysa da NATO zirvesinde konuşuldu, yeni katliam planları yapıldı ve zirve de İstanbul'da gerçekleştirildi. Büyük Ortadoğu Projesi'nin medyada güncelleştirilmeye başlanması yaklaşan NATO Zirvesi'nden bağımsız değildi. Yukarıda da belirttiğim gibi zirvenin konu başlığı belliydi;

BOP. İşte tam bu noktada emperyalistler Türkiye'ye yeni misyonlar yükleyerek, Türkiye'yi kendi çıkarları doğrultusunda bir yapılandırma sürecine alıyordular. Zirvenin de özellikle İstanbul'da gerçekleştirilmiş olması bundan bağımsız değildi. Ayrıca, Yeni YÖK Yasa Tasarısı'nı ve İmam Hatip tartışmalarını bu süreçle birlikte ele alıp değerlendirmek gerekiyor.

Uzun bir süre öncesi Colin Powell yaptığı bir açıklamada Türkiye'yi "İlmli islami demokratik bir ülke" olarak tanımlamıştı. Bu tanımlama, ABD'nin Ortadoğu kapsamında bir model ülke olarak Türkiye'ye biçtiği misyonun ifadesidir. Colin Powell'ın o dönemde yaptığı bu açıklama basit ve tesadüfi bir açıklamadan ziyade Ortadoğu'ya ilişkin Türkiye'yi de kapsayan stratejik bir planın dışavurumuydu. Elbette ki bu plan ABD ve diğer emperyalist ülkeler açısından bir anda yaşama geçirilemezdi. "İlmli islami demokratik bir ülke" olarak modellenen Türkiye'de öncelikle bazı değişimlerin gerçekleştirilmesi gerekiyordu. Emperyalizm gerçekliğin-

den bağımsız olmayan diğer yasalar gibi "Yeni YÖK Yasa Tasarısı" da gerçekleştirilmek istenen bu değişimin saç ayaklarından birisidir. İmam Hatip Liselerinin tekrardan gündeme bu yasayla birlikte taşınmasının nedeni ise; Ortadoğu'da model ülke olacak olan Türkiye'nin bu modele uygun kadrolarını yetiştirmesidir. AKP'nin üniversitelerdeki kadrolaşma politikasının temelini de tamamen bu yapısal değişimin kendisi oluşturmaktadır.

ABD, "Büyük Ortadoğu Projesi" ile Türkiye'yi de içine model olarak dahil ettiği stratejik planını yapmıştır. Türkiye'ye de bazılarını bunu gerçekleştirmek, bazılarını da engel olmak bir yana gerçekleştirenlere yardımcı olmak, göz kırpmak ve önünü açmak görevi düşmüştür. Herkesin ABD'nin emirleri doğrultusunda görevini layıkıyla yerine getireceğine emin olabiliriz. Bu noktada da sorumluluğumuzun bilinçli ve örgütlü bir karşı koyuş ile bizlere önemli görevler düşüyor. □

BÜYÜK PROLETER KÜLTÜR DEVİRİMİ'NİN 39. YILDÖNÜMÜ VE ÖĞRETTİKLERİ

Sosyalist bir toplumu kurmak, proleter kültürü yaratmak, bir devrimden daha zordur.

"Şimdi yürürlükte olan Büyük Proleter Kültür devrimi ilerdeki geçişlerinin sadece bir ilkidir. Gelecekte bazı durumlarda bu tür devrimler zorunlu olarak yer alacaktır. Bütün parti üyeleri, en geniş halk kitlesi, bir, iki, üç ya da dört kültür devriminden sonra her şeyin güllük güllüstanlık olacağını sanmamalıdır. Her şeyden önce devrimci uyanıklığımızı bir an için olsun elden bırakmamalıyız."

Mao Zedung

1965'ten günümüze Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin üzerinden 39 yıl geçti. Kasım 1965'te

Marksizm – Leninizm'in büyük ustalarından Mao Zedung çizgisinin önderliğinde başlatılan bu devrim, dünya devrim tarihine ve Marksist – Leninist – Maoist literatüre "Büyük Proleter Kültür Devrimi" olarak geçmiştir. Kimileri için büyük bir umut ve devrimci coşku, kimilerine ise, büyük bir korku yaratan bu devrimin ideolojik-siyasi etkileri dün olduğu gibi bugün de tartışılmakta. Dolayısıyla Büyük Proleter Kültür Devrimi'ni doğru kavramak, doğru sonuçlar çıkarmak, güneşinden ışık almak ve o ışıkla ilerlemek, tartışmak zorunluluk arz ediyor.

Burjuva kapitalizminin aşağıya edilmesini izleyen sosyalizm, bir geçiş rejimidir ve onun rolü toplu-

mu gelecekteki komünist topluma her açıdan hazırlamaktır. Sosyalizmde her şey çözülmüş, her şey mükemmel değildir. Sosyalizm aşamasında çeşitli çelişmelerin, sosyal çelişmelerin bulunması da şaşılacak bir olgu değildir. Sosyalist aşamada sınıflar yine var olacaktır ve savaşlar, dönüşler olabilecektir, sapmalar olacak ve binlerce yıllık eski kültür insanların ilkelrine kadar varolacaktır. Amaç bunu görmek ve yıkmak ve yeniyi yaratmak olmalıdır. Yöneticilerle yönetilenler, iktidarda olanlarla halk, kol emeği ile kafa emeği, köy ile şehir, işçi ile köylü vb. arasındaki ilişkiler ve çelişkiler... Mesele bunu alt edebilecek bir devrim sorunudur.

Tarımını, sanayisini geliştirmek, dönüştürmek, yeni bir kültür, yeni bir toplum (sosyalist) kurmak için Çin, 1958 yılında "Büyük İleri Atılım" hareketini başlatmıştı. Büyük İleri Atılım, sadece tarımı ve sanayiye istenilen düzeye getirmek amacını hiçbir zaman gütmemişti. Sosyalist aşamadaki çelişkileri gören Mao Büyük İleri Atılımla maddi ve manevi değişim ve dönüşümlerin ve bunların sürekliliğinin olması gerektiğini vurgulamıştı. Maddi değişimler, dönüşümler insanları da dönüştürmeliydi. Yeni bir kültürü, yeni bir toplumu yaratmalıydı. Bunlar olurken sınıf savaşı göz ardı edilmeyecekti. Revizyonizmle mücadele edilecekti. Bunu kitleler öğrenerek, yaşayarak, hareket ederek yapacaktı. Bunun sürekliliği vurgulanıyordu. Devrimler sürekliliği olacaktır. Büyük İleri Atılım beraberinde "Sosyalist Eğitim Hareketi"ni de getirilmişti. Meselelerin önemini dile getiren Mao, 1963 Mayıs'ında, Sosyalist Eğitim Hareketi'ni amaçlayan on maddelik bir belge hazırlamıştı. Bu belgede öz olarak vurgulanan; bir yandan sınıf mücadelesi, diğer yandan yönelimleri sosyalizme değil kapitalizmin geri dönüşüne olan, yetki sahibi bir avuç kişinin muhalefeti idi. Bu yetkili kişilerin maskelerini düşürecek olan kitleleri, partili gerçek devrimcilerin önderliğinde seferber etmekte amaç. On maddelik belgede Mao, ideolojik sorunlara, bunları ele alma yöntemine ve temel yaklaşımlarına değinmişti. Kırsal bölgelerde toprak ağalarının ve zengin köylülerin yeniden harekete geçtiğini, saldırı halinde olduklarını, bazı bölgelerde yönetimin onların eline geçtiğini, toprak alınıp satıldığını, yakınların kayırıldığını, rüşvetin olduğunu, kamu mallarının gasp edildiğini, karaborsacı-

ğin yayıldığını ifade etmişti. Partideki yöneticilerin bunu göz ardı ettiklerini söyleyerek, kapitalist yolculara açıktan saldırıyordu. Nitekim Mao'ya göre, Sosyalist Eğitim Hareketi büyük bir devrimci kampanyaydı. İnsanların yeniden eğitildiği, yeni insanın yaratıldığı bir kampanyaydı. Mao bu kampanyanın amacını ve önemini kapitalist yolculara belirterek aslında mesajını veriyordu. Kültür Devrimi sırasında gelişimi görülen bu önemli noktanın çözümü; kitlelerin somut meselelerle yüz yüze gelerek kendilerini eğitmeleri ve kendilerini sınıf mücadelesinin pratik meselelerin içine atmaları ve ancak kitlelerin seferber edilmesiyle güçlenecekti. Aynı zamanda parti örgütlerinde bir temizleme hareketi gerçekleştirilerek rejimin devrimci yönleri güçlendirilecekti. Bu devrimci yönler partinin benimsediği tedbirler yoluyla değil, kitlelerin seferber edilmeleriyle güçlendirilecekti. Sosyalist Eğitim Hareketi'

nin önemli bir amacı; köylük yörelerde sosyalizmin temellerini sağlamlaştırmayı hedefleyen kapsamlı bir plan ve örgütsel alanlarda bir "temizlik" hareketiydi. Gençlerin, köylülerin, işçilerin, aydınların eğitilmesine ve sosyalist bir toplumu kurmada geri dönüşümlerin olabileceğine dikkat çekilerek, bunun için her insanın hazır olması ve mücadele etmesi gerektiği vurgulanmaya başlandı.

Köylü demekleri, kadın örgütleri ve çeşitli kitle örgütleri canlandırılmaya çalışıldı. Yöneticiler ve aydınlar, bu kapsamlı kampanyanın bir parçası olarak, köylük bölgelere gönderildi. Amaç; köylük bölgelerdeki hayat üzerine rapor hazırlamak, köylük bölgelerdeki hayatın somut gerçekleriyle karşılaşarak görüşleri zenginleştirmek, siyasi ve moral anlamda proleterleşmek için kol emeği çalışmalarında yer almaktı. Sosyalist Eğitim Hareketi, kitleleri seferber etmede bir adımdı. Bürokr-

ratların, yetkililerin yanlışlarını, tavrını, tepeden turnağa kontrol edecek; suistimaller olduğu zaman bu olayları teşhir edecek ve mahkum edecek olan halktı (kitlelerdi). Böyle bir düşünce, Sosyalist Eğitim Hareketi'yle birlikte kendini var ediyordu. Sosyalist Eğitim Hareketi, sadece köylük bölgelerde değil; şehirlerde de yayıldı. Okullarda ve üniversitelerde ideolojik tartışmalar ve revizyonizme karşı mücadele başlamıştı. Edebiyat ve sanat meselelerine dair önemli tartışmalar oluyor ve buna dair makaleler yazılıyordu. Fabrikalara denetim grupları yollandı. Fabrika işçilerinin meselelerine dair tartışmaları sağlandı. Şehirde yaşayan birçok kişi köy çalışmalarına katıldı. Böylece bu hareket büyük proleter kültür devrimine doğru yol alıyordu.

Çin Komünist Partisi'nin resmi yayınları Kültür Devrimi'nin başlangıç tarihini, 10 Kasım 1965 olarak verirler. Bu tarihte, Şanghay'da günlük olarak çıkan Yen Hui Pao Akşam haberleri gazetesinde, "Hay Juy Dairenden Kovuldu" başlıklı oyuna şiddetle saldıran bir yazı yayımlandı. Eski bir tarih profesörü ve Pekin Belediye Başkan Vekili olan Vu Han tarafından 1961'de yazılan oyun, Suçov köylülerinin, topraklarına el koyan Ming Hanedanı memurlarından çektikleri çileleri anlatıyordu. Köylülerden yana olan Hau Juy, çabalarından ötürü daireden kovuluyordu. Bu oyuna en büyük saldırı bir avuç kapitalist yolcudan biri olan Pekin Belediye Başkanı, Pekin Parti Komitesi Sekreteri Pena Çen'den gelmiştir. Bu saldırılarda oyunun siyasetle ilgili olmadığı, edebiyat ile sınırlı olarak tartışılabilineceği söyleniyor ve akım yatıştırılmaya çalışılıyordu. "Hay Juy Dairenden Kovuldu" adlı oyun ve üzerinden ger-

çekleşen tartışmalar aslında savaşın başladığını ve Kültür Devrimi'nin hareketlenmeye başladığını göstermişti.

Büyük İleri Atılım ve Sosyalist Eğitim Hareketi'yle tohumu atılan Kültür Devrimi, Mayıs 1966'da Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin on birinci plenumunda çıkarılan genelgeyle (16 Mayıs genelgesi) somut hale gelmişti.

16 Mayıs genelgesinde "Büyük Proleter Kültür Devrimi" teorisi, çizgisi, ilkeleri ve politikasının programı belirlenmişti. Bütün partiyi ve bütün ülke halkını partiyeye sızmış olan burjuva temsilcilerinin maskesini indirmeye çağırıyordu. Siyasi bir devrimi başlatmak için, bütün kitleleri seferber eden bir çağrıydı. Mea Şu çağrıyı yapmıştı: "*Partinin propaganda bölümü cehennem kralının sarayıdır. Kahrolsun cehennem kralı! Bütün kölelere özgürlük. Her eyaleti ayaklanmaya çağırıyorum. Merkeze Karşı başkaldıralım... Her yerden milyonlarca bilge maymun başkaldırmalı. Cehennem kralının sarayını paramparça etmelidir.*" Gerçekten de Kültür Devrimi Hareketi'nin gidişatı ve genelge kitleler üzerinde etkisini gösteriyordu. Kitleler tartışmalara katılıyor ve kapitalist yolcuları ve ihmallerde bulunan yöneticileri teşhir ediyordu. Artık her insan fikirlerini herkese açıklayabiliyor, yetkili mevkideki kişileri açık açık eleştirebildiği duvar gazeteleri (dozuba) asıyordu. 25 Mayıs 1966 günü Pekin Üniversitesi'nde öğrenciler tarafından asılan duvar gazetesi muazzam bir yankı uyandırdı. Duvar gazetesinde Pekin il yönetiminin üniversite işlerinden sorumlu iki üyesine ve üniversite başkanı Lu Ping'e şiddetle saldırılıyordu. Üniversitede Kültür Devrimi hareketine getirilen kısıtlamalar, üniversitedeki üç

kişinin kültür devrimi hareketinin siyasi yanını asgariye indirip, harekete tamamen akademik bir görünüm kazandırdıkları, gazetede belirtilmişti. Ayrıca yüksek mevkilerdeki insanların da eleştirilebilmesi hakkı talebi gazetede yer alıyordu. Üniversitedeki bu etki, diğer okullardaki gençliğe sıçramıştı. Öğrenciler, gençler sınav sistemi ve eğitim metotları ile ilgili çeşitli eleştirilerde bulundu.

10 Kasım 1965 yılında doğan Kültür Devrimi, 3 Ekim 1966 tarihinde, Liu Şao-Şi hizbine karşı açıktan açığa başlatılan savaşla esas amacını ortaya koydu. Kızıl Muhafızların faaliyetleriyle işçi sınıfı devrim hareketinde önemli rol oynamaya başlamıştı. Bu rol Pekin, Heylungkiana ve Şanghay endüstri bölgelerinde kendini göstermişti.

Mevcut öğretimin gerçekte pek az ilgisi bulunduğunu, kendilerinin halkın gerçek yaşantısı ile, bilimsel pratik ile, siyasetle veya üretim faaliyetleri ile, ciddi bir ilişkilerinin bulunmadığını ifade ettiler. Yüzlüştü bırakılan, eziyet gören işçi ve köylü çocuklarının haberinin bile olmadığı birçok avantaja, burjuva çocuklarının sahip olduğunu iddia ettiler. Mevcut öğrenimin bireyci rekabeti ve bur-

juva tarzı tercihleri teşvik ettiğini savundular. Mao, gençliğe hitaben 1 Ağustos 1966 tarihli mektubunda "Halk gericiilere karşı ayaklanmakta haklıdır. Sizi yürekte destekliyorum. Bu arada birleşebilecek herkesle birleşmeniz gerektiğini hatırlatmak istiyorum. Çok ciddi hatalar yapan insanlara yanlışları iyice kavradıktan sonra kendilerini düzeltmeleri ve yeni bir insan olabilmeleri için olanak tanınmalıdır" şeklinde açıklama yapmıştı. Kitlelerin tartışmaları,

menlerinden meydana gelen bir kitle örgütüydü. Kızıl Muhafızlar, çıkışı Kültür Devrimi'nin etkisiyle olduğu gibi amacı Kültür Devrimi'ne katılarak, onu yaymak, Kültür Devrimi'nin hedefi doğrultusunda kitleleri seferber etmektir. Kızıl Muhafızlar Çin'in her yerinde örgütlenmeye başladı. Yüz binlerce Kızıl Muhafız, Pekin ve Şanghay'a akın etmişti. Kızıl Muhafızların hedefi; ideallerin, arzuların ve hareketin az bir gelişme gösterdiği bölgelerde eleştiri ba-

ve duvar gazetelerini kullanmaya, bürokratik metotları eleştirmeye teşvik ediyordu. Partinin talimatlarını ve parti kararını "on altı maddeyi" mümkün olan en geniş kitlelere yaymaya çalıştılar. Eski kapitalistler ve gayri menkul sahipleri arasında aramalar yapıldı. Altın mücevher, afyon vb. eşyalar toplandı. Bunun yanında Kızıl Muhafızlar fabrikalarda, köy kömünlerinde kol emeğine katıldılar. Kızıl muhafızların gelişimi doğrultusunda, muhafızlar fabri-

yanlışları teşhir etmesi her geçen gün bir yoğunluk kazanıyor, duvar gazeteleri dolup taşıyordu. Bu hareketlilik ile ışığını 16 Mayıs genelgesinden alan, kültür devrimine ve Mao'ya sadık olan "Kızıl Muhafızlar" ortaya çıkmıştı. İlk çıkışında Kızıl Muhafızlar, üniversite öğrencilerinden ve öğret-

kiş açısını uygulamak ve kapitalist yolcuların, sağcılarının, "kara çete" (Pana Çeng, Liu Şao Çi ve grubu) kesiminin açığa çıkarılmasını ve eleştirilmesini teşvik etmekte. Kızıl Muhafızlar halkın tartışmasını ve Kültür Devrimi Hareketi'ne katılmalarını sağlamaya çalışıyordu. Halkı, afişleri

kalara da girmişti. İşçilerle tartışılıyor, kültür devriminin amacı propaganda ediliyor ve harekete katılım teşvik ediliyordu. Böylece Kültür Devrimi Hareketi işçiler arasında da hareketlilik yaratmış ve işçiler seferber edilmişti. Öğrenci gençlikle başlayan hareket, işçilerde aynı mücadeleyi yarat-

mıştı. Gerçekten de Kızıl Muhafız'ların rolü Kültür Devrimi'nin amacı doğrultusunda çok önemli mücadele yürütmüştü. Mao ve parti üst düzey yöneticileri Kızıl Muhafız'ların hareketini desteklediklerini ifade etmişti. Kültür Devrimi amacına doğru ilerliyor ve yayılıyordu. Kültür Devrimi Hareketi'nin sancılı olacağı, zikzaklar izleyeceği Kültür Devrimi Hareketi'nin başlangıcında belirtilmişti. Nitekim Kızıl Muhafız Hareketi'nde de bazı aşırılık durumları belirmişti. Sonuçta sınıf savaşımı söz konusuydu ve kapitalist yolcular, revizyonistler boş durmayacaktı. Kargaşa ortamından faydalamp Kızıl Muhafızlara karşı Kızıl İşçi Ordusu ve sahte Kızıl Muhafız örgütleri kurulacaktı. Bunlar Kültür Devrimi'ne zarar verip zikzaklı bir hal almasını sağlıyordu. Devrim karşıtı grupçuklar, çeteler oluşmuştu. Şiddete de başvurdukları oluyordu.

5 Ağustos 1966 yılında Mao "(Burjuva) Karargahları Bombalayın" başlıklı bildirisini kendi duvar gazetesinde yayınlamıştı. Büyük bir tartışma başlatmıştı. Mao gazetede, parti içindeki burjuvaları, parti düşmanlarını ve çetecileri kastederek "Bu yoldaşlar bir burjuva diktatörlüğü kurarak proletaryanın yükselen Kültür Devrimi Hareketi'ni baskı altına almaya çalıştılar. Ülke gerçeklerini kendi kafalarına göre yorumladılar. Beyaz bir terör uyguladılar, kendilerini herkesten üstün görmeye başladılar. Burjuva hoyratlığını öne çıkararak proleter ahlakını ayaklar altına aldılar. Bunlar iğrenç insanlara dönüştüler" şeklinde açıklama yapmıştı. Böylece parti içindeki Burjuvalara (Liu-Şao Çi ve grubuna) açıktan saldırıya geçilmiş ve tasfiye edilmesi gerektiği savunulmuştu. Bu gelişmeler parti içinde uzun süredir bir arada

bulunan burjuvazi ile proletarya arasındaki iki çizgi mücadelesini alevlendirdi. Kitleler sokaklarda astıkları gazetelerde Liu-Şao Çi ve grubunu teşhir ediyor, eleştiriyordu. Muhalefet de boş durmuyor, kendi saldırısını yapıyordu. Kitleler arasındaki eleştiriler, tartışmalar sert bir hale gelebiliyordu. Muhalefet bu çelişkilerden yararlanarak bunları çatışmaya dönüştürmeye ve kendi çizgilerini uygulayıp Kültür Devrimi'ni provoke etmeye çalıştı. Bu karmaşık Kültür Devrimi'nin sancularını oluşturuyordu. Liu Şao Çi'nin sert bir şekilde eleştirilmesini, teşhir edilmesi ve lanetlenmesi Liu Şao Çi'nin yetkilerinin elinden alınması ve etkisiz hale gelmesi izledi. Merkez komitesi, Liu Şao Çi'yi ve çizgisini lanetledi. Fakat çizgisinin etkisi devam ediyordu. Bu çizgiyi savunanlar hala mücadele ediyordu.

10 Kasım 1965 yılında doğan Kültür Devrimi, 3 Ekim 1966 tarihinde, Liu Şao-Çi hizbine karşı açıktan açığa başlatılan savaşla esas amacını ortaya koydu. Kızıl Muhafızların faaliyetleriyle işçi sınıfı, devrim hareketinde önemli rol oynamaya başlamıştı. Bu rol Pekin, Heylungkiana ve Şanghay endüstri bölgelerinde kendini göstermişti.

Şanghay'da bazı okullarda ve fabrikalarda çalışma grupları oluşturulmuştu. Çalışma grupları Kültür Devrimi'nin özünü ve amacını saptırmaya çalışan çizgi tarafından yönlendiriliyordu. Çalışma grupları, öğrenciler ve işçiler üzerinde baskı uyguluyor ve Kızıl Muhafızlarla bağ kurmalarını engelliyordu. Öğrenciler, işçiler ve Kızıl Muhafızlar çalışma gruplarını ve sağ çizgiyi, baskılarını eleştirdiler, deşifre ettiler. Pekin parti komitesinin hazırladığı "kara belgelerin" imha edilmesini iste-

diler. Çatışmalar doğmuştu. Öğrenciler, işçiler ve Kızıl Muhafızlar şiddete yol açan kimselerin açığa çıkarılmasını istediler. Sokaklarda yürüyüşe geçtiler. Şanghay İl Komitesi, Doğu Çin bürosu ve yayıncı çalışma gruplarını ve çizgilerini mahkum etti. İşçilere, Kızıl Muhafızlara destek belirtildi. Şanghay'daki ayaklanma olumlu sonuçlar doğurmuştu. İşçi örgütleri kurulmaya başlandı. Kasım ayında Şanghay İşçileri Devrimci Karargahı kuruldu. Bu gelişmeler Kültür Devrimi rüzgarının yönünü değiştirmişti. İşçilerin kurduğu karargah burjuvaziye karşı ayaklanacağını ve proletaryayı temsil edeceğini belirtti. Kültür Devrimi sırasındaki iki çizgi mücadelesinde (proletarya-burjuvazi) olduğu gibi kurulan işçi örgütleri de kendi aralarında çatışıyor, gruplaşmalar oluyor hatta zaman zaman şiddete de dönüşüyordu. Kapitalist yolcular (Çen ve Tao gibi), bazı kitle örgütlerini, gizli-gizliye işçilerin Devrimci karargahına karşı örgütleyordu. Büyük ölçüde harekete geçen, Çin proletaryasının öncülüğünü oluşturan ve proletarya cephesiyle Kültür Devriminde tayin edici rol oynayan Şanghay işçileri; muhalefetin girişeceği saldırıya maruz kalacaktı. Amaç işçilerin saflarında örgütsüzlük yaratmaktı. Ki muhalefet "ekonomizm" silahıyla saldırıyordu. Amaç işçi sınıfını siyasi emellerinden saptırmak, onları tamamen maddi taleplere sürüklemektir. İşçilerin bonolarının ödenmesi, bankadaki yatırım fonlarının geri çekilmesi ekonomist akıma huz veriyordu (Parti İl Komitesi, Kapitalist yolcular Çen ve Zao bunda etkili olmuştur). Bu ekonomist akım, işçilerin birliğini bozduğu gibi, Kültür Devrimi'nin amacını da saptırıyordu. Kızıl Muhafız savunma müfrezesi, eko-

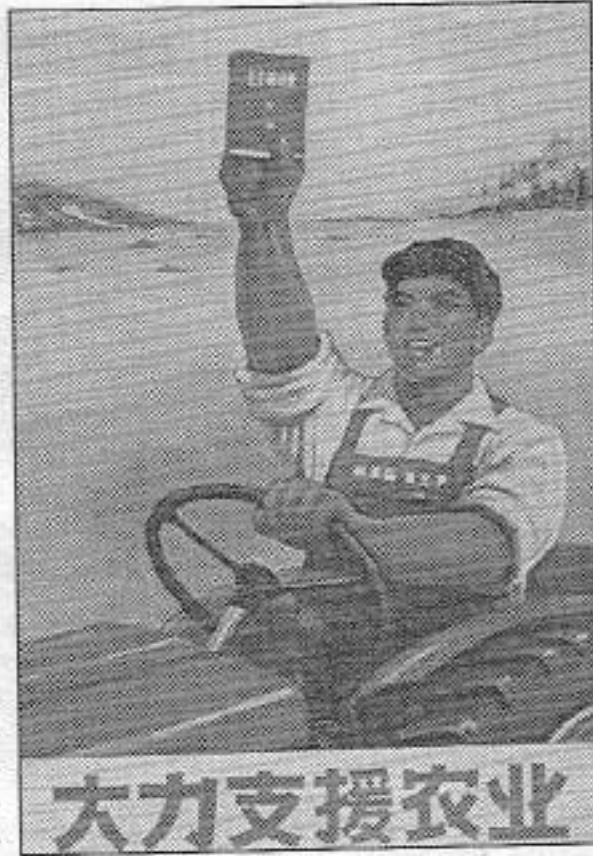
nörmist akıma karşı Devrimci İşçi Karargahı'na bu akımın teşhirini yaptı. Devrimci çizginin ve hareketin doğru çizgisinin savunulması gerektiği anlatıldı. Devrimci İşçi Karargahları ve onu destekleyen 11 örgüt, 5 Ocak 1967'de Ven Huy Pao gazetesinde "Bütün Şanghay Halkına Mesaj" adlı bir metin yayınladı. Metin, ekonomist karşı saldırıyı teşhir ediyordu. Yanlış yola sapmış olan kişileri hatalarını görmeye ve işlerine geri dönme-ye çağırıyordu.

Ocak 1967'de Kızıl Bayrak gazetesinin 2. sayısında şöyle yazıyordu: "Proleter Devrimciler, parti içinde yetki sahibi olan, kapitalist yolu tutan, böylelikle Şanghay ilinin siyasi, ekonomik ve kültürel gücünü sıkıca ellerinde bulunduran bir avuç kişinin ellerinden iktidarı almak için birleşmişlerdir."

İşçi sınıfının Şanghay'daki ayaklanması, "Ocak Devrim fırtınası" olarak hız almıştı ve işçi sınıfı devlete öncülük etmeye doğru yol alıyordu. İşçiler, Kızıl Muhafızlar ve devrimci kadrolar arasındaki büyük ittifak, proletaryanın yeni gücünü temsil ettiği gibi yönetimi ele geçiren, işçiler yeni kurumlar oluşturmaya başladı. Kültür Devrimi karşıtları alaşağı edilmişti.

Kültür Devrimi sürecine baktığımızda sağ ve sol akımların ardarda birbirinin yerini aldığı görülmüştür. Ocak Devrimi'nden sonra iktidarın el değiştirmesinde çıkan sorunlar, kadrolar sorunu, işçiler arasındaki gruplaşmalar ve aşırılıklar karşı bir akıma imkan tanımıştı. İktidarın el değişmesi sürecinde devrimci kadroların tasfiye edilmesi isteği Şubat ayında karmaşa doğurmuştu. Mao ve

parti üst düzeyi, kadroların iyi değerlendirilmesi gerektiğine, proletarya iktidarının inşa edilmesinde devrimci ve -Kültür Devrimi yanlısı kadroların önemine sık sık değinmişti. Bunun için kampanyalar düzenlenmişti. Liu Şao Çi çizgisinde olan Tarım bakanı Tan Çen-lin devrimci kadrolara saldırmış ve isyancıların (Kızıl Mu-

hafızlar, Devrimci İşçi Karargahları) burjuva çizgisinde olduğunu belirten saldırılarda bulunmuştu. Bu saldırılar Devrimci İşçi Karargahları'nda, Kızıl Muhafızlar (isyancılar) saflarında ve parti saflarında tartışmalara ve gruplaşmalara sebep oluyordu. Bu süreçte muhalefet, kitleleri isyancılara karşı saldırtma eğilimindeydi ve isyancıların parti ve Kültür Devrimi karşıtları olduğunu söylüyordu. Mao ve devrim taraftarları muhalefetin bu saldırılarını teşhir etmeye çalıştı. Kapitalist yolculu-

rın devrimci saflara sızmaya çalıştıkları belirtildi. Şubat ayında karşı akımın köylük bölgelerde yarattığı ekonomist dalga Halk Kurtuluş Ordusu'nun devreye girmesini sağladı. HKO bu işi yaparken silahsız olacaktı, kide örgütlerine emir veremezdi. Kitleler içinde okullarda, fabrikalarda tartışmalara katılıyordu. Kültür Devrimi'nin doğru çizgisini ve amacını tartıştıyordu. Kargaşa içinde ortaya çıkan yozlaşmaları engelliyordu. Doğru -yanlış, kavratmak, siyasi - ideolojik tartışmaları teşvik etmek esas göreviydi. Bununla yapılmak istenen "Üç Birlik Devrimci Komiteleri" oluşturmaktı. Üç birlik; halkın temsilcileri, halk tarafından seçilen ve tespit edilen devrimci çizgi yanlısı parti kadroları ve ordu temsilcilerinden oluşuyordu. Ordu temsilcileri sadece il ve eyalet seviyesindeki komitelerde bulunuyordu. Kültür Devrimi Hareketi, parti içi ve dışındaki burjuvaları, kapitalist yolcuları büyük bir oranda etkisiz hale getirdi. Devrim

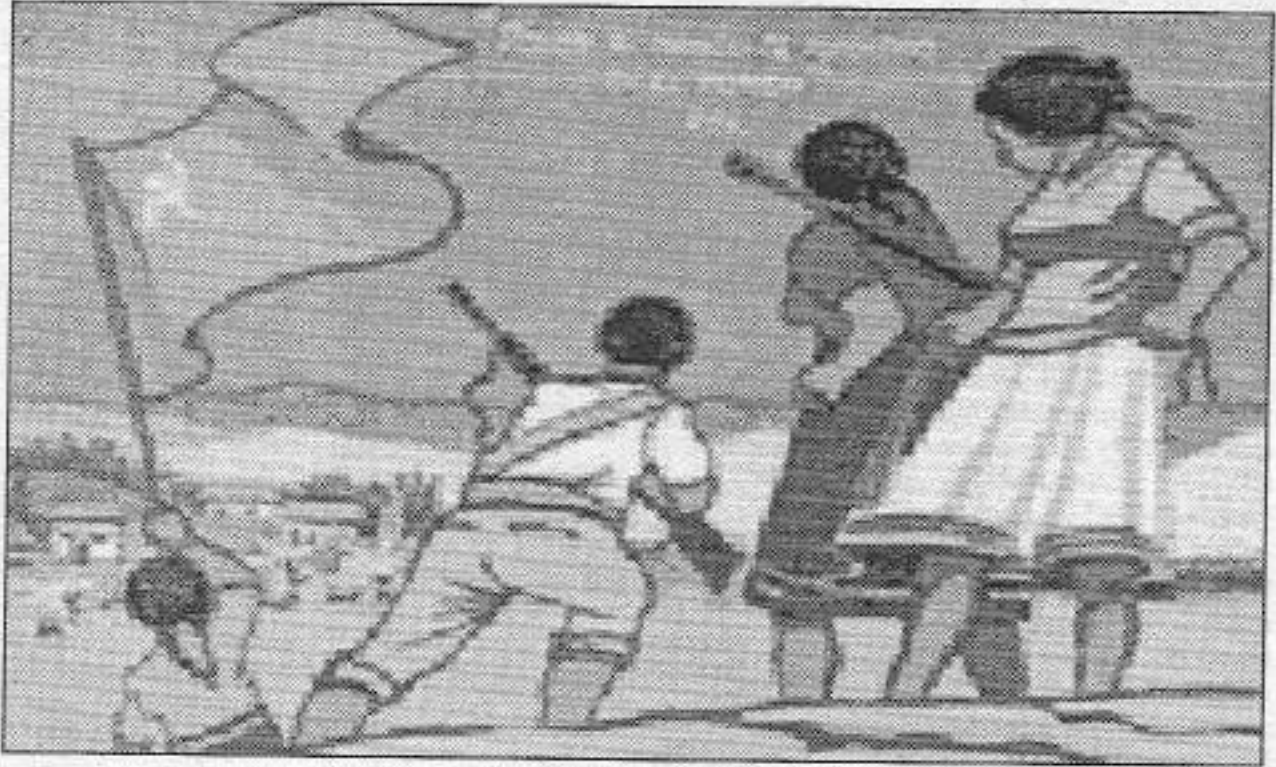
amacına doğru ilerleme gösteriyordu. Sancılı ve zikzaklı dönemler geride bırakılmıştı. Kitleler büyük bir coşkuyla ve eylemlerle Kültür Devrimi Hareketi'nin sürecini değerlendirmeye başladı. Yapılan doğrular - yanlışlar tartışılmaya başlandı. Kültür Devrimi'nin amacı kavranmaya başlandı. Liu Şao-Çi ve grubu lanetlendi. Liu Şao-Çi'nin tezleri, siyaseti reddedildi ve Liu Şao-Çi, Çin'in Krusçev'i ilan edildi.

Kültür Devrimi'nin amacında da belirtildiği gibi savaş iki çizgi-

nin savaşıydı (proleterya ile burjuva arasındaki savaş). Nasıl ki kapitalist yolcular ve sağ burjuvalara savaş açılmıştı, sağ burjuva ile aynı özü paylaşan sol burjuvalarla da mücadele edilecekti. Nitekim Liu-Şao-Çi'den sonra Lin Biao Akımı oluşacaktı. Bu akım devrim aleyhtarı olarak boy gösterilecekti. Sağ kanat çizgisinin so-

mektir. Yabancı düşmanlığının artmasında ve İngiliz Büyük Elçiliği'nin yakılmasında 516 örgütünün rolü olduğu -sotradan öğrenilmiştir. Lin Biao'nun Askeri İşler Komitesi'nde ve ordunun çeşitli kademelerinde ilişkisi vardı ve taraftarları çoğalıyordu. Aynı zamanda ordudaki Mao ve devrim yanlısı komutanlara saldırı

sonra L.Biao'nun darbe hazırlığının bütün planları ve hatta darbenin gerekçelerinin anlatıldığı metin de açığa çıkacaktı). Lin Biao ve Çen Bo-da kanadı partinin 1970'teki Luşan konferansında eleştirilmiş ve mahkum edilmişti. Lin Biao'nun darbe girişimi başırlanamamıştı. Bunun üzerine Lin Biao, karısı, oğlu ve altı taraftarı

na ermesiyle yerini, bu kez aynı derecede hatalı sol kanat çizgisi alacaktı. Lin Biao, Mao yanlısı görünerek ve Mao'yu yücelterek gizliden gizliye kendi çizgisini yaymaya çalışmıştı. Çen Bo-da ile birlikte Çu En Lay'a saldırılda bulunuyordu. Orduya bel bağlayan Lin Biao, ordunun partiye bağlılığını savunuyordu. Nisan ve Mayıs aylarında ortaya çıkan 16 Mayıs örgütü (516 örgütü ismiyle de anılır) Lin Biao ve Cen Bo-da kanadının kurduğu gizli bir örgüttü. Lin Biao çizgisinin amacı; Kültür Devrimi'ni provake etmek ve bir darbe ile iktidarı ele geçir-

kampanyaları başlatılmıştı. Ocak Devrimi'yle iktidarın el değiştirmesi ve partinin yeniden yapılanmasına karşı Lin Biao, "*Yeniden yapılanan parti örgütüne burjuva çizgisinin egemen olup olmaya çağı orduya bağlıdır. Toplundaki bütün kurumların en önemlisi her şeyin belirleyicisi ordudur*" görüşlerini savunmuştu. Lin Biao'nun üretici güçler konusundaki revizyonist tezleri ve metafizik görüşleri Mao tarafından şiddetle eleştirilmiş ve teşhir edilmiştir. Nihayetinde Lin Biao başından beri planladığı darbeyi yapma hazırlığına girişmişti. (Ölümünden

Sovyetler Birliği'ne kaçmak zorunda kaldılar. Uçaklarının İç Moğolistan bölgesinde düşmesiyle planları da alt olmuş oldu. Lin Biao'cu tüm üst düzey yöneticiler, ordudaki yandaşları görevlerinden alınmıştı.

Çin Komünist Partisi'nin 12. Plenumu Kültür Devrimi'nin zaferini ilan etmişti. Kültür Devrimi'nin süreci, doğrular-yanlışlar tartışıldı. Yeni yapılanmalar oluştu. Kültür Devriminin önemi anlatıldı. 1 Nisan 1969'da yapılan Dokuzuncu Parti Kongresi'yle Büyük Proleter Kültür Devrimi sonuçlandırıldı.

Büyük Proleter Kültür Devrimi, uluslararası komünist bir manifestodur. Sosyalist bir toplumun yaratılmasının, kitlesel devrimci bir uyanıklıkla ve süreklilikle mümkün olduğunu; sosyalizmde de sınıfların savaşının olduğunu, geri dönüşümlerin olabileceğini, bunun için sürekli devrimlerin (Kültür Devrimleri) olması gerektiğini tanımlayan bir manifestodur. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin hedefi revizyonizmle savaşmaktır. İçte ve dışta bilindiği gibi Kültür Devrimi'nin revizyonizme karşı açtığı savaş aynı zamanda Sovyet revizyonizmine ve emperyalizme karşı açılmıştır. Sovyetler Birliği ile Çin arasındaki en keskin çatışmalar ve ayrılık bu döneme rastlar. Çin'de Liu Şao-Çi'ye açılan savaş Sovyetlerin Kruşçev'ine de açılmıştır. Bu bir tesadüf değildir. Mao'ya göre sosyalizm ve bireycilik kesin olarak bir arada bulunamazdı. Şahsi zevklerin ve dünyayı kendine dönük olarak kavramanın olduğu yerde sosyalizm imkansızdı. Nihai hedef tam olarak kolektif bir insan yaratabilmek için, kişinin mantığını kökünden değiştirmek, yerine sosyalist bir toplum ve proleter bir kültür, yani yeni bir insan, yeni bir kültür yaratmaktır. Bu ancak kitleleri seferber ederek ve pratik savaş içinde öğrenmesi sağlanarak yapılabilir. Ki Kültür Devrimi'yle -Mao'nun özellikle üzerinde durduğu- kitle hareketi gerçekleştirilmiş ve Çin'in büyük bir çoğunluğunun bu savaşa katılıp sınıf savaşının pratiklerinden öğrenmesi sağlanmıştır.

Büyük Proleter Kültür Devrimi, "Marksist Devrim" modelinin ana temasıdır. Bugüne kadar hiçbir burjuva ve gerici toplumun kendi içinde gerçekleşmeyen bu devrim, demokratik, sosyalist ülkelerde de gerçekleşen üst yapıda

ilk devrimdir. Sosyalist toplumlarda belirleyici olan üst yapının dönüştürülmesi sorunudur.

Sosyalizmin gerçek inşasını kurmak ve komünizme geçmek için kültür devrimleri yapmak şarttır. Hem de bir değil onlarcaını yapmak. Mao'nun dediği gibi bir komünist partinin niteliği devrim öncesi ile devrim sonrası bir değildir. Devrimden sonra iktidarın yönetici ve yönlendiricisi kitlelerden kopuk bir şekilde komünist partisi olur ve bu güç doğru bir ideolojik-siyasi çizgide yürümese iktidar burjuvalaşır, bürokratlaşır. Parti içinde her zaman farklı çizgiler vardır. Sağ ya da sol revizyonist (burjuva yolcusu) çizgilerin parti yönetimini ele geçirmesini önlemenin yolu, partiyi aşağıdan yukarıya doğru denetlemek ve bunu kültür devrimleriyle geniş halk kitlelerine mal etmektir. Gerek parti içinde gerekse dışında, üst yapıda kültür devrimleri yapmak zorunluluktur. Bunun en somut örneğidir Büyük Proleter Kültür Devrimi.

Bütün siyasi devrimler barışçıl veya zor yöntemlerinden birisi ile yapılır. Sömürü ve baskı sistemleri altındaki siyasi iktidarlar barışçıl yöntemle değil zor yöntemiyle yapılır. Devrim sonrası dönemlerde iç siyasi devrimler, kültür devrimleri zor yöntemiyle değil, barışçıl mücadele ile yapılır. İktidar zaten devrimin öncüsü komünist partinin elindedir ve mücadele, parti içi ve dışındaki kapitalist burjuvalara karşıdır. Dolayısıyla devrim zora değil barışçıl, kansız, silahsız yöntemle dayanır.

Sosyalizm dönemi boyunca sınıf savaşımı vardır, esastır ve önemini korur. Sosyalist dönem boyunca proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki baş çelişki olma özelliğini korur. Sosyalist bir sitemde geriye dönüşler olabilir.

Burjuvalaşır, kapitalistleşebilir. Büyük Proleter Kültür Devrimi bu gerçekliği net bir şekilde göstermiştir. İşte Kültür Devrimi böyle bir savaşımın dayandığı bir zorunluluktur.

Mao ve Kültür Devrimi, kitleleri seferber ederek iktidarda olan Komünist Parti'ye karşı hem ayaklandırmış hem de partinin kitleler tarafından denetlenmesini, temizlenmesini ve yapılandırılmasını sağlamıştır. Parti her şey değildir, amaç değildir. O sadece insanlığı komünizme götürecektir yolun aracıdır. Mao'ya göre; halkın ve parti çıkarlarının çeliştiği yerde halkın çıkarları esastır.

Yarı-feodal ve yarı-sömürge niteliğindeki ülkemizde, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin, özellikle de gençlik hareketinin miras kabul etmesi gereken böylesi büyük bir kazanımın, bu topraklarda yeşertilecek Yeni Demokratik Devrim sonrası Yeni Kültür Devrimlerine yol gösterici örnek olması açısından da önemi kavranmalıdır. Yeni Demokrasi mücadelesi sürdükçe ve başarıya ulaştıkça oluşacak yeni toplumun sosyal, kültürel, zihinsel, cinsel vb. açıdan bütün formasyonları Yeni İnsan'ı yaratacak şekilde ele alınmalıdır.

Büyük Proleter Kültür Devrimi, yeni insanı, yeni kültürü, yeni-özgür dünyayı, sosyalist toplumu, komünist toplumu kurmanın savaşımıdır...

Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ışığıyla yeni insan, özgü bir dünya için mücadelede örgütlenelim.

KAYNAKLAR

Dubier, Jean: Çin Kültür Devrimi Tarihi, Umur Yayıncılık, Birinci Baskı 1972.

Sıym, Han; Sabah Tufanı, Cilt 1, Berfin Yayınları, 1995.

Sınıf Teorisi Dergisi, Yıl, 2004, Nisan, Mayıs, Sayı: 7 Sayfa: 20-49.

AYDINLIK SORULAR

1) AYDIN KİMDİR? SORUSUNU ALIŞAGELDİK BİÇİMDE İRDELEMEK DEĞİL DE BUNUN PRATİKTEKİ KARŞILIĞINI SOMUTLAŞIRACAK TARZDA ELE ALAIM İSTİYORUZ. BU KONUDA NELER SÖYLEMEK İSTERSİNİZ?

2) ÜLKEMİZDE "AYDINLAR" SORUNU OLDUĞU YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLERE KATILIYOR MUSUNUZ? VE SİZCE BU SORUNUN BAŞLICA NEDEN(LER)İ NE(LER)DİR?

3) İLERİCİ-DEVİRİMCİ DİNAMİKLERİN AYDINLARA YAKLAŞIM VE BEKLENTİLERİNİ NASIL BULUYORSUNUZ? VE NASIL OLMASI GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

4) İNSANLIK TARİHİNİN, AYDINLARIN MÜCADELESİNİN TOPLUMSAL İLERLEMEDE EN AZ ORDULAR KADAR BELİRLEYİCİ OLDUĞUNU HATİRELATAN ÖRNEKLERLE DOLU OLDUĞU DÜŞÜNCE SİNDİYİZ. BU AÇIDAN BAKTIĞINDA ÜLKEMİZDE BİR 'AYDINLAR ORDUSU' OLUSTURULAMAZ MI? DÜŞÜNCELERİNİZ NELERDİR?

5) ŞİMDİYE KADAR BÖYLE BİR BİRLİĞİN OLUŞMAMASINA NEDEN OLAN EKSİKLİKLER NELERDİR? KİMLER BU NOKTADA SORUMLULUK DUYMALI, BU MESELENİN SAĞLIKLI BİR ZEMİNE OTURTULABİLMESİ İÇİN NELER YAPILMALI?

BU SAYIDA

- Haluk GERGER
- Hasan KIYAFET
- Muzaffer ORUÇOĞLU

GELECEK SAYIDA

- Ahmet TELLİ
- Aydın ÇUBUKÇU
- Fikret BAŞKAYA
- Ömer LEVENTOĞLU

ÇALIŞMAMIZ VE KATILIMCILARIN DİLE GETİRDİĞİ GÖRÜŞLERLE İLGİLİ FİKİR VE ELEŞTİRİLERİNİZİ ÖNEMLİ VE GEREKLİ GÖRDÜĞÜMÜZÜ YİNELİYOR VE (ÇOK UZUN OLMAMAK KAYDIYLA) KATKILARINIZI BEKLİYORUZ.
ozgurdusunkolektifi@hotmail.com

1) Aydın tanımının pratikteki karşılığının ifadesini kişinin hayattaki durumunda, toplumsal konumlanışında bulabiliriz. Eski Yunanda kendi dar mesleki/özel dünyasının sınırları içinde yaşayanlara "idiot" denirmiş. Bu sözcük İngilizce'de "aptal/salak" demek. "İdiot" kavramı bir tür "ot" yaşam tarzını anlatıyor. Buradan hareketle, aydın, her şeyden önce, kendini, özel dünyasını aşan bir toplumsal konumlanışla, kaygılarla, düşünce ve pratikle tanımlayabiliriz.

Yani, sadece uzmanlık alanıyla ilgili ve bilgili, kendi özel dünyasına gömülmüş bir "kafa emekçisi"nin, diyelim bir atom fizikçisi profesörden ot yaşam biçimindeki hayat konumlanışı onu "aydın" kategorisinin dışında bırakırken, bunun tersi bir pratik duruş sahibi olan, yani toplumsal sorunlarla, çevresiyle, kamu alanı ve sosyal yaşamla ilgili, kendi özelini aşan kaygılarla hareket eden, bu uğurda düşünsel emek harcayan "sıradan" bir insan, diyelim bir işçi (kafa ve kol emeğinin birbirlerinden kopartılmış olduğu kapitalizm koşullarında bile), "aydın" sayılmanın temel pratik ölçütünü karşılamış sayılmalı.

Aydın olmanın pratikteki bir başka ölçütü, kuru bilgi yığına sahip olma uğraşı değil, toplumsal

bilince ulaşma çabası biçiminde ortaya çıkar. Bu, "bilginin bütünlüğü" perspektifiyle dar "iş bölümü" ve "uzmanlık" olgularını aşmayı, insani ve toplumsal varoluşun bütün boyutlarıyla kavranmasıyla tarih bilincini gerektirir. Bu nokta çok önemlidir. O kadar ki, Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da, burjuva entelijansyasının kendilerini "teorik olarak tarihsel hareketi bir bütün olarak kavrama düzeyine yükseltmiş olan" radikal mensuplarının dahi, burjuvazinin çözülüş sürecinde, proletaryanın saflarına geçerek "devrimcileşebileceklerini yazmışlardır.

"Kafa emekçileri" genel olarak, toplumsal statüleri açısından, ayrıcalıklı bir konumda bulunurlar ve "Düzen" in yeniden üretilmesinde rol alırlar. Buna karşılık, "görüntünün ardındaki özü," yani gerçeği araştırma, irdeleme, yayma biçimindeki pratik sahibi olan biriye tam tersi konumlanış vardır. Sosyalizm öncesi sınıflı toplumlarda, yani sömürü ve baskının tanım gereği varolduğu, ayrıcalıkların egemenler arasında paylaşıldığı, bunları korumak üzere baskı aygıtlarının işletildiği ve gerçeği gizleyen ideolojik kılıfların dayatıldığı bir toplumsal çerçevede, egemenlerin yarattığı ve düzeni yeniden üretmeye dayalı görüntü-

nün ardındaki öze, o düzenin çelişki ve çatışmalarına ulaşmaya çalışmak başlı başına uygunsuz bir iştir. Hele bu tür bir kafa emeğinin, kendi sonuçlarından ve egemen güçlerin tepkilerinden korkmadan gerçekleştirilip ürünlerinin yayılması suç bile oluşturabilir. Dolayısıyla, yaşam pratiğiyle sömürü ve baskıya dayalı sınıflı toplumların kurulu düzeniyle çelişkiye düşen, ayrıcalıklı konumda olanların gerçekleri gizlemeye dönük ideolojik kılıf maskelerini düşüren, bunun iktidar odaklarında yaratacağı tepkilere karşı duran, bu anlamda da doğal bir "muhalif" konumda bulunan kişi, aydın olma sürecindeki üçüncü temel pratik ölçütü yerine getirmiş olur. Sadece otoriteye, devlete değil, gerektiğinde toplum içinde geçerlilik kazanmış değer yargılarına da karşı durabilmeyi bilmeli bir aydın. Hele bu pratik, ezilen ve sömürülen çoğunlukların hakları uğruna bir mücadeleye, düzeni değiştirmeye, toplumsal yaşamı dönüştürmeye evrilmesi, kısacası, sadece anlamaya ve anlatmaya değil, aynı zamanda, değiştirmeye yönelmesi, yani devrimci bir içerik kazanması, en üst düzeyde aydın pratiğinin gerçekleşmesi anlamına gelir, ki bu yaratıcı praksisin gerçekleşmesi olur.

Tabii aydın olmanın yaşam pratiğinde gerektirdiği başka erdemler de söz konusudur: Cesaret, gerçeğe bağlılık, insan mutluluğuna ve toplumsal ilerlemeye bağlılık, toplumsal/insani dayanıklılık, adalet, eşitlik ve özgürlük değerlerine uygun davranma, emeğe saygı, yani yüksek bir hümanizmaya dayalı bir yaşam tarzı aydınlık bir yürek ve kafa için zorunludur.

Eski bir yazımdan bir alıntıyla bitireyim bu konudaki yanıtımı:

"Egemenlerin ideologu, düze-

nin teknik uzmanı, sömürü ve baskı ilişkilerinin teorisyeni; insana ve hayata dair olana kayıtsız; insani/toplumsal sorunlar karşısında duyarsız; sosyal gerçeğin ve insan durumunun tarihsel bağlamları konusunda bilgisiz; dar mental uğraş içinde "apolitik/asosyal/amoral" biçimde daruyor olmak, bireysel konum olarak da, sosyal kategori olarak da "aydın" tanımında anlam taşımaz...

Evet, bilgili, uzman, saygıdeğer, ayrıcalıklı ve fakat "bilinçsiz ot" olmaya karşı, "gerçek bilinci," "tarih bilinci," "dünyalı olma bilinci", "humanist bilinç," "toplumsal bilinç," ve "devrimci bilinç." Herhalde bir "aydın tanımı"nın temel taşlarını oluşturacak öğeler bunlar olmalı...

Böyle olunca da, "Karanlıklar Prensi" uzmanlardan, cahil profesörlerden, ot bilimcilerden olduğu kadar, gerçekten aydın kol emekçilerinden söz etmek ve aydın kavramını, yerli yerine oturtmak, gerçek zenginliğine kavuşmak, hayatın dersleriyle uyumlu hale getirmek mümkün olmaktadır."

2) Yalnız Türkiye'de değil dünyada bir aydın sorunu var. Aydınlanmanın ve burjuvazinin ileri bir sınıf olarak tarih sahnesinde belirlediği sürecin mirasından beslenen geleneksel aydın kategorisi, daha sonra, burjuvazi insan ve uygarlık değerlerine düşmanlaştığında da ilerici, aydınlatıcı kimliğini sürdürebildi. Çünkü, artık bütün bu değerlerin savunucusu, koruyucusu, geliştiricisi proletarya ve Sınıf Hareketi vardı. Sınıf Hareketi, işçi sınıfından ve onun müttefiklerinden, Marksizm'den ve sınıf örgütlenmelerinden oluşuyordu ve pek çok aydını da içine çekerek, yeniden eğiterek, onlara varoluş olanakları sağlayarak, insanlık değerlerini yeni öz ve içe-

rikle yücelterek, özgürlük, adalet, eşitlik gibi kavramları tanımlayarak, kültürel mirası geliştirerek, hukuksal, politik, sosyal hakları anlamlaştırarak bir sosyal kategori olarak geleneksel aydınları yaşattı. İnsanlığın vicdanını Sınıf Hareketi temsil ediyordu ve o vicdanın sesi olmak isteyen aydınlar da, özellikle faşizm ve paylaşım savaşları sonrasında yazgılarını Sınıf ile birleştiriyor, komünist partilere üye oluyorlardı.

Bugün, Sınıf Hareketi'nin içine düşürüldüğü durum sonucunda, geleneksel aydınlar bir yandan sosyal tabanını, en yüksek hamisini, moral otoritesini ve gücünü yitirirken, öte yandan da sermayenin global vandalizmi karşısında savuna geldiği değerlerle birlikte bir yıkım yaşıyor. Aslında bence dünyanın her yerinde bu sosyal kategori artık ölüyor.

Tabii bu ölüm, zaten pek gelişmemiş olduğu bizim coğrafyamızda lime lime bir çürümeyle gerçekleşiyor. Türkiye'ye özgü ek faktörler olarak şunları sayabiliriz kısaca: İlk akla gelen, 12 Eylül darbesinin hoyrat tahribatıdır tabii. 12 Eylül'ün kurumsallaşması anlamına gelen Özal ve sonraki iktidarlar ise, çürütmeyi üstlendiler. Dönegliğin yüceltildiği bir süreç yaşandı. Ardından gelen Kürt Savaşı, devletin farklı bir saldırısını getirdi. Toplumun her kesiminin desteğine ihtiyaç duyan devlet, aydınlar da yöneldi. Bu yöneliş, burjuvazinin bir sınıf olarak özgüvene kavuşmasından ve olgunlaşmasından kaynaklanmadı. Devlet'in yönelişi, korku ve nimet dağıtma, ama esas olarak daha da çürütme biçiminde ortaya çıktı ve şovenizm ile militarizm zehirlerini zerk etti aydınlar. Bu arada aydınların bulunduğu üniversiteler ve medya da farklı yöntemlerle eğdi edildi. Bir de dış rüzgarlarla

gelen liberalizmin etkisiyle tam bir kısıkaç arasında kalan aydınlar da "aydın" olma vasıflarını yitirdiler, çürüdüler. Bugün, görüntünün ardındaki özü ortaya çıkarmak, gerçeği aramak için yetişmiş, eğitim görmüş, bunun için çalıştığı kurumlarda unvan alan, para alan aydınlar, tam tersine gerçeğin yerine yalanın ikame edilmesinde, gerçeğin saptırılması ve çarpıtılmasında kullanılmaya yatayorlar ve böylece bir karakter, kişilik parçalanması yaşıyorlar, şizofrenik bir varoluş içinde bulunuyorlar.

3) Devrimci dinamiklerin geleneksel aydınlardan mutlaka köklü bir kopuş yaşamaları gerektiğine inanıyorum. Bu aydın düşmanlığı değildir. İşçi Sınıfı kendisine gelen aydınlara elbette kucak açmalı, hatta onlara, deyim yerindeyse, torpil bile geçmelidir ama beklentilerini de iyice törpülemelidir. Beklentilerini hem nitel hem de nicel açıdan törpülemelidirler. Artık çok sayıda aydını devrimci mücadeleye çekmek mümkün değil. Artık en iyileri de gelmiyor çünkü devlet ve sermaye bu konuda çok deneyim kazandı ve nesnel gelişmeler de onlara yardım ediyor. Devrimci çevrelerin orada dikiş tutturamayan döküntülere de ihtiyacı yok herhalde. Devrimciliği bir oyun, hobi, sosyal ilişki aracı olarak kullanan Cihangir-Ortaköy solcularına da, yeteneksiz kumarbaz muhterislere de. Pek çok "ilerici," "demokrat" aydının asla hayır getirmeyeceği bir momenteyiz. Devrimci çevrelerde bile pek çok insan geleneksel aydınlardan kopuşu tam gerçekleştirmediği için, "ilerici" aydınlardan bilincini özgürleştirmediğinden, ideolojik mücadelede büyük zaaf lar ortaya çıkıyor. Her gün binlerce devrimci bunların ideolojik saldırısının gönüllü hedefleri duru-

munda. Üstelik bunun için para da ödüyorlar. Çaresizlik belki bir neden ama kopuş sorunsalı bence daha önemli.

Bana göre, esas olarak, Devrimci dinamikler önce kendi içlerindeki aydınları ön plana çıkartmalı, yani dibine ışık veren mum olmalı, sonra da sınıfın içinden organik aydınları, bilinçli işçileri çıkartıp geliştirmelidirler. Kürtlerin "halk aydını" kategorisi gibi, devrimci çevreler de kendi aydınlarını üretmelidirler. Üstelik bu tür insanlar var bu çevrelerin her birinde ama geleneksel aydınlardan bir kopuş yaşanmadığı için bunlar görmezden geliniyor. Daha çok Küçük burjuva karakterli bu yeni kategoriden sonra da hemen doğrudan sınıfın içinden aydınlar yetiştirilmelidir. Bu arada özellikle de yeni gençlerde aranmalıdır geleceğin devrimci aydınları.

4) Bugünün aydınları toplumsal gerilemenin ve karanlığın hizmetindeler esas olarak. Elbette fikirler silahtan ve öteki pek çok araçtan daha önemlidirler ama yığınların hizmetinde oldukları zaman ve onlarla güç birliği içinde oldukları zaman. Unutmayın,

Marks'ın dediği gibi proletarya özsel silahlarını felsefede bulur ama felsefe de maddi silahlarını onda bulur. Daha önce de dediğim gibi, günümüzde Sınıf Hareketi olmaksızın bir sosyal kategori ve güç olarak "aydın" tabakası olamaz ve onun da kaynağı artık devrimci örgütlerde ve sınıfta aranmalıdır. Anladığımız anlamdaki aydınlardan değil bir ordu, artık bir manga bile oluşturulamıyor. Maddi zemini yok. İlerde Sınıf Hareketi güçlenince ona iltihak edenler elbette olacaktır ama onlar daha önce var edilmiş "organik aydınlar" içinde eritilmezlerse, güvenilir ve yaralı olamazlar. Artık o sözünü ettiğiniz "aydın ordusu"nun komutanları iltihak edenlerden değil, Sınıf'tan ve örgütlü mücadelenin içinde çıkmalıdır, ötekilere asla düşmanlık yapmaksızın elbette.

5) Devrimci örgütlerle varolduğu kadarıyla aydınlar arasındaki temel sorun da örgütlülükle ilgilidir ve oldukça da eski bir meseledir, sadece bize özgü de değildir. Devrimci praksisin olmazsa olmaz koşulu örgütlü mücadeledir, bu tartışılmaz bile. Bu ko-

nuda aydınların ürkek olmaktan öte zaafı oldukları eşyanın tabiatındandır. Örgütlü aydınlar bile sorun kaynağıdır. Örgüt dışı dostlar ise haliyle öyledirler ve devrimci örgütler açısından bir ilişkilendirme sorunu yaratırlar.

Ne var ki, örgütler de, her zaman aydınlara "olgun" davranmamışlardır. Çoğu zaman bir "özerklik" ve "eleştiri" sorunsalı hep var olmuştur.

Belki şöyle demek mümkündür genel ilkeler olarak: Örgütlülük esastır ve bir tür aydın alanı da örgütlerde kabul edilmelidir. Şu da bence bilinmeli: İşçi Sınıfı içinde belirli bir hegemonik konum sağlanamadığı zaman aydınlardan devrimci örgütlerde yer almasını beklemek saflık olur. Bu, küçük burjuva karakterli aydınlardaki genel "güç yönelme" ile açıklanamamalı sadece, bu da fazla yüzeysel olur. Çok sayıdaki örgüt arasındaki ideolojik belirsizlikler de, yıkıcı ideolojik tartışmalar da, sınıftan uzaklık da aydınları kaçırarak etmenler olarak düşünülmelidir. Buna öznal bir yargı ya da tercih olarak değil, nesnel bir tespit olarak işaret ediyorum.

Aydınlara ilişkin aydınlatıcı olduğu kadar gerekli notunuzu aldım. Beni de aydın yerine koyduğunuz için ayrıca teşekkür ederim.

Boy ve akıllarını herkesten yüksek görenlerin yüklenmeleri gereken zor işlerden hep kaçtıklarını biliriz. Zor bir iş yüklenmiş

olduğunuzu vurgulamak istedim. Dilerim çabanızda başarılı olursunuz. Doğaldır ki bu konuda somut bir başarı ölçüm cihazı da yoktur. Bir kişinin bile büyük belkemiğini doğrultmak başarıdır gerçeğini biliyorsak. Şimdiden başarılısınız demektir.

1) Ansiklopedideki klasik aydın tanımını geçiyorum. Bana göre aydın kendinden başkasına yapılan haksızlıklar karşısında rahatsız olan insandır. Rahatsız olan ve bunu bir biçimde belli eden insandır. Aydın, sadece okuyan, yazan ve de bildiğini saklayan biri

değildir. Böylelerine İslam dini bile "dilsiz şeytan" diyor.

Aydın, kuşkusuz üstün insan değildir. Ne yazık ki yaygın inanç, aydını böyle düşlemiştir. Olmadık işleri olur kalan bir büyüğü güç. Oysa aydın içinde bulunduğu nesnel koşulların bir yan ürünüdür. Kendi gerçeğine ters düşemez. Düşüğü anda ise etkisizleştirilir. Bunun en canlı örneklerini 12 Mart 1970 ve 12 Eylül 1980 faşist darbelerinde capcanlı yaşadık ve gördük: Tek tek saymaya zaman ve yer yetmeyecek kadar çok aydınımız katledildi. En gencimiz Taylan Özgür'dü. Fiziki yaşı en büyük olan ise Cavit Orhan Tütengil'di. Sonra ardi arkası gelmedi ölümlerin, zulümlerin. O zaman aydın kimdir sorusu yeniden gündeme gelir. İsterseniz aydın için her iklimde yetişmeyen, yetişmesine izin verilmeyen ve de zor bulunan bir çiçektir demekle yetinelim.

Yukarıda kısa açıklama ile aydın kimdir sorusuna bir ölçüde yaklaşmış olduk mu bilemem. Pekiyi bu soruyu ters yüz edip aydın kim değildir biçiminde sormuş olsaydınız ne cevap alardınız? Dipten gelen bir dalga gibi bu soruyu büyütme mümkündür. O zaman aydın sıfatını adımızın önüne eklemek daha güçleşmez miydi? Örneğin bir ülke ve aydınlarını düşününüz. Doğru ya da yanlışlığını sorgulamaksızın söylüyorum, özgürlük kavramı uğruna yüzü aşkın insan gözümüzün önünde öldü. Açlık grevlerinde mum gibi eridiler. Hukuk profesörü Adalet Bakanının, milletin seçtiği milletvekillerinin kılı kırpırdamadı. Romanlar, öyküler, şiirler yazmış yazarlar yine yemeklerini yiyip içkilerini içtiler. Avrupa Birliği'nin kapısında sürünen devlet, dışı dokunur bir açıklama bile yapma gereğini duymadı. Yaşama döndürme

operasyonu adı altında ayrı bir trajedi daha yaşandı. Eli kolu bağlı mahkumlar bağırta çağırta öldürüldü. Kalem kılıçtan keskin kırk yıllık yazarlarımız, insan hakları demeden söze başlamayan aydınlarımız yasak savma türünden beylik sözlerle işi geçiştirdiler.

Aydına ilişkin birinci sorunun kapsamına kendimizi de almamızı istiyorsunuz. Yerinde bir öneridir. O zaman bize bu soruyu ne siz sorun ne de biz söyleyelim demekten başka çare kalmıyor demektir. Çünkü yoktur biri birimizden farkımız hepimiz aynı bankanın gözü bağlı müşterileriyiz.

2) Ülkemizde elbette aydınlar sorunu vardır. Sadece ülkemizde değil bütün kapitalist ülkelerde aydınlar sorunu vardır. Aydın, köken bakımından sicili pek temiz olmasa da kendi çapında namuslu bir canlıdır. Kitaplardan öğrendiği her türlü iyiliği yapmak ister. Fakat geldiği kaynak görüşlerini kütleştirmiş olduğundan, cürümü kadar yer yakar. İsteddiği iyiliği yapamaz. Bütün iyi niyetine karşı çaresizdir. Bu tıpkı farklı yumurta üzerinde kuluçkaya yatmış tavuk örneği gibi bir sonuçtur. Sık tosladığı sonuçlara hep zavallıca bakar ve şaşırır. Oysa savunduğu şey dünyanın en haklı ideolojisidir. Eşitliği, kardeşliği, hakça paylaşımı istemiştir. Gel gör ki bunu, paylaşımından en az alanlara, en çok ezilenlere, sömürülenlere anlatamamıştır. Olacak şey değil, değil mi? Neden? Yanlış, daha doğrusu yanlışımız nerededir?

İşte sorun buradadır. Sorunun yanıtı hem kolay, hem zordur. Kolaydır, ezilenler zincirlerinden kurtulunca başkalarını zincire vururlar. Bu da kör öfkenin doğal sonucudur. Ezilenler eğitimsizdirler. Eğitimsiz bırakılmış emekçiler

kendilerine kazık atmaya çok yatkındırlar. Her umutsuz insan gibi düşsel zenginlikler peşindedirler. Bir gecede paşa, padişah olmanın yollarını ararlar...

Zordur, kurtarıcılığa soyunan burjuva kökenli aydınlar, kurtarmak istediklerinin dilini hiç anlamamışlardır. Sadece kendi çevrelerinin anladığı bir kuş dili konuşurlar ve onu da kendilerinden başkası anlamaz. Uzun sözün kısası, ezilenlerin, emekçilerin kendi örgütlerinin yöneticileri bile kendi sınıf kökeninden insanlardan oluşmamıştır henüz. Örneğin sol politikanın genel başkanları arasında tek işçi emekçi çocuğu yoktur. Ama sağ politika da vardır. Örneğin Süleyman Demirel köy kökenli bir liderdir. Ama kendi sınıfına ihanet eden avcı kekligi konumunda...

3) İlerici devrimci dinamikle rin aydınlara yaklaşımını da yukarıdaki aydın tanımının kapsamında görüyorum. Yani devrimcilerimiz, tavuktan süt, inekten yumurta bekliyorlar. Ötesini varın siz düşünün. Burada bir dost anısını aktarmak istiyorum. 68 kuşağının namuslularından birisi süreç içinde iş gücü sahibi olur. Elli işçi çalıştıracak kapasitede bir işletmesi vardır. Aylardan Mayıs ve tarih birdir. İşçileri Bir Mayıs'a katılsın diye herkesi bir gün öncesinden izinli sayar. Kendisi de Abide-i Hürriyet'te herkesten önce yerini alır. Fakat işçilerinden kimseyi Bir Mayıs alanında göremez. Aa, araştırın ki işçileri kahvede pişpi rik oynamaktalar...

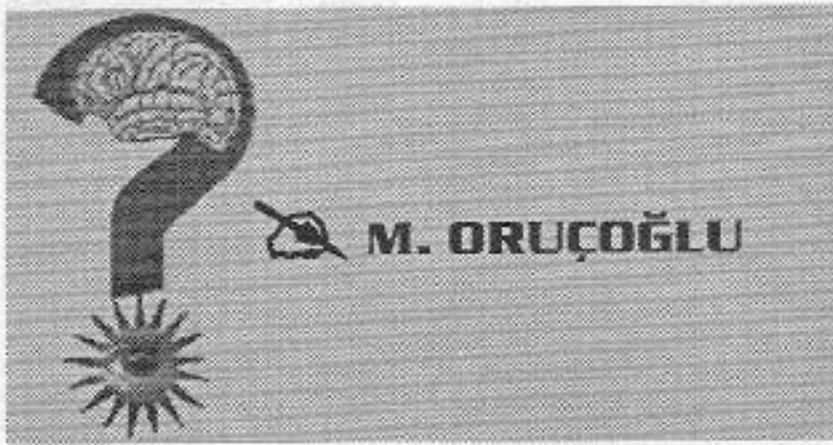
Aydın düşmanlığı yapmakta bir yarar yoktur. Ama dalkavukluğu da zararlıdır. Asıl sorulacak soru aydın kimin aydını, politika kimin politikası ve daha ötesi biz kimiz?

4) Aydınların, toplumların gelişmesindeki önemi küçümsenemez. Aydınlar halk kapsulsüz dinamit, mürekkepsiz dolmakalem, gözsüz insan gibidir. Önemli olan aydın olan bireyin, gerçek kimliğinin gücünün ayrımında olmasıdır. Bu da onun sınıf bilinciyle ilintilidir. Emek sermaye çelişkisini kavrayamamış, örgüt bilincine varamamış aydın neyin aydınıdır? Aydınlar ordusu olmaz, aydınlar, eğitimciler örgütü olur. Silahları, dünyanın en etkili silahı

olan haklılıkları, bilinçleridir ve kanınca kadar çok oluşlarıdır.

5) Köylüler her buğdaydan iyi bulgur olmadığını iyi bilirler. O hesap, her okumuştan da aydın olmaz. Diplomalı birini aydınlaştırmak, kanınca sıfırdan yetiştirmekten daha zordur. Emekçi kökenli, dar gelirli ya da yoksul çocuklarını eğitmek en akla yatkın yoldur. Hangi sınıf kökenli olursa olsun kendi öz çabasıyla yetişmiş

ve emekçinin yanında yerini almış namuslu aydınlara sözümlük yoktur. Hoş gelmiş sefa gelmişlerdir. Fakat benim demek istediğim bambaşka bir şeydir. Olmayacak işle uğraşmak zaman kaybıdır. Aydınların kendine gelmeleri, yani işe nereden başlayacaklarını öğrenmeleri ve de örgütlenmesi için bir reçete ben bilmeyorum. Doğru yürüyüşü bir dergi ile başlatmak neden olmasın? O zaman haydi size yürekten başarılar.

1) Kesin bir yanıt veremem ben bu soruya. Çağın gereklilerini yerine getiren, düşünen, okuyan, düşüncesini dantel gibi dokuyan diye başlasam tutmaz, tutturamam. Mağarasından çıkmayan, insanlık kültürünü özümseyen ve güzel eserler yaratan, çağın gereklilerini de hiç yerine getirmeyen bir çıplak derviş, aydın değil mi? Aydınlar hep solda mı olur? Sağda hiç aydın yok mu? Kafası aydın olan her insana aydın diyebilir miyiz? Kafanın aydın olması ne demek? Son derece modern ve özgür düşünen, geleceğe dair güzel hayaller, ütopyalar kuran, büyük bir duyarlılıkla, pratikte de tepkisini gösteren ama okuma yazma bilmeyen bir amcaya aydın diyemez miyiz? Emekçi yığınlar içinde, halkın arif dediği,

emekçi aydınlar yok mudur? Çağın ilerisinde düşünce üreten ve düşüncesini yaşama çabası içinde olan insan desem, aydınların sayısını azaltmış olacağım ki, bu da beni rahatsız ediyor. Topluma ve zamana karşı yürüyen desem... Sistemle ve toplumla çatışmayan aydına, iyi aydın diyemem. Çatıştığı güçlerin, gizli, derin saygısını da kazanması gerekiyor.

2) Her ülkenin bir aydın sorunu vardır. Bizimki daha derindir. Aydınlarımız açtır, muhtaçtır. Baskı ağır olduğu için korkuyorlar da. Güçlü bir devlet geleneğimiz var. Devletten tam bir kopuşa yanaşamıyorlar. Aydınlarımızın devlet sorunu vardır. Devletsiz yapamıyorlar. Devlet olanak sunmuyor. Devletle derin bir kopuş için

de olan aydınlarımıza, basın ve yayınevleri de fazla yüz vermiyor. "Kendini düzelt de gel" buyruğunu uygun biçimlerde hissettiriyorlar aydınlarımıza. Batıda da durum aynıdır. Sistemle köklü bir kopuş yaşayan kaliteli aydınlara, çevreleri darsa, uluslararası üne sahip değillerse, devlet ve medya aynı buyruğu hissettiriyor: "Seninle uğraşacak fazla bir zamanımız yok. Kendine çeki düzen ver de gel." Batıdaki aydın, artık eskiden olduğu gibi yoğun okumuyor da. Avustralya'da at yarışları, kriket, yumurta top ve benzeri etkinlikler aydınların zamanlarını alıyor haylice. Batının dışındaki kültürlerle de fazla açılmıyorlar. Bizim aydınlarımızın batrı bildiklerinin yarısı kadar bilmiyorlar doğuyu. Batıdaki aydınların ezici çoğunluğunun devletle araları gayet iyidir. Bundan pek öyle rahatsız da olmuyorlar. Bununla birlikte, dalkavuklaşma ve çıkar umma konusunda doğudan daha iyiler. Fırın delen aç ayı, sonunda bir yerlerini de deldirmeden edemiyor. Aydınlarımızı bu hallere düşüren nedenler, hiç kuşku yok ki, ülkeyi bu hallere düşüren nedenlerden bağımsız değildir. Ekmek sorununun olduğu yerde her türlü melanet vardır.

3) Devrimci güçlerin aydınlara yaklaşımını sekte buluyorum. Her devrimci hareket veya parti, aydınları kendi saflarında görmek ve davranışlarını aydının kendi saflarında olup olmamasına göre ayarlamak gibi hatalı bir tutum içine giriyor. Ayrıca, kendi saflarında olmayan bir aydılla ilişki kurma şartını da, o aydının ne derecede radikal ve devrimci olup olmamasına bağlıyor. Eğer bir aydın, birikimli, kaliteli ise, ama devrimci değilse, ilişkinin ve devrimin dışında demektir. Ondokuzuncu yüzyılın dev yazarları, Puşkin'leri, Dostoyevski'leri, Balzac'ları ve benzerleri, mezarlarından kalkıp, Türkiye'ye yaşamak için yerleşeselerdi, bir şey değişmeyecekti. Akıl edip de bunlarla ilişki kurma, bunları bir yerlerde konuşurma çabası içine girecek miydik? Pek sanmıyorum. "Puşkin seks manyağının tekidir, Dostoyevski Hristiyan mistiğidir, Balzac, lejitimist-kralcıdır," diye ilişki dışı kalacaktı belki de. Hal böyle olunca, devrimci güçlerin ilişki kurdukları aydınlardan sayısı bir elin beş parmağına ulaşamıyor. İlişki kurdukları aydınları da öylesine seferber ediyor, koşutuyorlar ki, sonunda onlar da yorulup, çekilmek zorunda kalıyorlar. Aziz Nesin'in mizah öykülerini andırıyor bu durum. Hiç unutmuyorum, bir gün, dedim ki: "Arkadaşlar hep ben mi konuşacağım, yok mu benimle birlikte oturup konuşacak birisi?" Örgütleyen seslerden birisi: "Memlekette aydın mı kaldı ki yoldaş" dedi. Benim hakkımda da pek iyi düşünmediklerini düşünerek ürperdim. Zaten kürsüye her oturduğumda, bana yönelen göz ve yüz coğrafyalarını dikkatle izliyorum. Onlardan kopan ses, içimde yankılanır

nır gibi oluyor:

"Yine mi aynı aşçıdan, aynı çorbayı içeceğiz!"

Devrimci güçlerin aydınsızlık krizini, aslında en yoğun bir şekilde ben yaşıyorum. Bu kriz, benim aydın yanlarımı dumura uğrattıyor. Konuşmalara giderken, kendisiyle birlikte aynı kürsüde oturabileceğim, radikal, ya da yarı-radikal bir aydını, benim idareten bulup, yanımda götürmem gerekiyor.

Devrimci güçlerin, sağ sol demeden her aydılla ilişki kurması şarttır. Her aydından öğrenebileceğimiz çok şey var. Hiç bir devrimci güç, şu derginin şu köşesini, şu kaliteli aydına verelim de bize karşı yazalar yazsın demeyi akıl edemiyor. Bu noktada sistemin medyası gibi düşünüyoruz. Sistem içiyiz. Eleştiriden korkuyoruz. Güçlü bir kültürle güçlendirmemişiz siyasetimizin zeminini. Korku, bilgiye değil, cehalete özgüdür. Doğüstü güçlere inanmanın, onlardan korkmanın temelinde bilgisizlik yatmıyor mu? İnsanlığın, eleştirileri bastıran değil, teşvik eden devrimlere ihtiyacı var.

4) Kolay iş değil, aydınlar ordusu oluşturmak. Sonu başından belli olan, böyle bir serüvene atılmamak lazım. Yapılması gereken şey, aydınlarla ilişki kurmaktır. Onları, seminerlere, konferanslara, benzeri etkinliklere, gazetele-re, dergilere, devrimci yayınevlerine çekmektir. İyi, yapıcı, üretici ilişki sunmaktır onlara. Yaklaşım ve araçlar önemlidir. "Bunların ilişkilerini seviyorum, düşüncelerini yığınlara taşıyorlar, eleştiriden korkmuyorlar, beni çoğaltıyorlar," diye düşünmelidir aydın.

Bir aydının kaliteli olup olmadığını anlamak istiyorsanız, ilkin onun, eleştiriler karşısındaki tavırına ve açıklığına bakın. İkincisi, özgürlüğünü cesurca kullanıp kullanmadığına. Her sıra neferinin tek tek içindeki ve devrim saflarındaki aydınlığı ordulaştırmadan, aydınları ordulaştıramayız.

5) Temel neden bu noktada, berrak ve bakış açısı geniş bir politikanın yokluğu ve devrimci kurumların, kültürel geriliğidir. Aydınları seferber etme, yönlendirme işi, enginlik ve kültür işidir. Kültür de ha deyince gelip gitmiyor kafalara. Zaman sorundur. Ama çok geniş bir kültüre sahip olmadan da, doğru bir politikayla, aydınları seferber etmek mümkündür. Hareket böylesi bir süreç içinde, zeminini kültürle, ilmik ilmik dokuyup güçlendirebilir. Aydınların bağımsız kişiliklerine, bağımsız ve özgür yaratıcılıklarına tam saygı temelinde gerçekleştirilebilir bu durum ancak. Aydınların, kültürün, sanatın yaratılması, özgürlük sorundur. Aydına, özgürlüğünü, çok daha geniş bir şekilde kullanma olanağı sunma sorundur bu sorun. Devrim, buna muktedirdir. Güçlü bir tarihsel mirasa sahiptir devrim. Gerçek aydınlar, devrimlerin düşünsel ve manevi hazırlayıcılarıdır. Aydınlanma olmadan, Ansiklopedistler, Volter'ler, Russo'lar, Fransız Devrimi olabilir miydi? Ekim Devrimi, perspektifini ve kültürel zeminini, öncelikle, ondokuzuncu yüz yıl Rus aydınlanmasına, Radicevlere, Belinskilere, Puşkinlere, Dobrolyubovlara, Gogollere, Dostoyevskilere, Tolstoylara, Herzenlere, Turgenyevlere, Çernişevskilere ve benzerlerine borçludur. □

Ne (yi) tüketiyoruz?

Emperyalizmin bütün cephe-lerden azgınca saldırılarına devam ettiği günümüz koşullarında, dünya halklarını teslim alabilmek için üzerlerinde çok çeşitli politikalar uygulanmaktadır. Elbette teslim alma ve yok etme politikalarının temel noktasına imha ve zor kullanımı oluşturmaktadır. Bütün bunların yanında, hakim güçler küresel hedeflerini gerçekleştirebilmek için insanları düşünmeyen, sorgulamayan, hazıra konan ve ortak zevklere sahip tek tip bir yığın haline getirmektedir. Yarattıkları istenen bu yığınların temel özelliği, çevresine duyarsız, kendinden istenileni sorgusuz sualsiz yapan, seçmeden tüketen, hayatı anlamlandırmaya çalışmayan, olayların arka planını düşünmeyen bireyler ve topluluklardan oluşmalarıdır.

Bu yazımızda, yaratılmak istenen toplumu oluşturacak (insan) prototipini, bu tiplmeyi oluşturacak olan tüketim kültürünü ve bu bütünü yansımasını incelemeye çalışacağız. Konuya girmeden önce tüketimin tanımını yapalım. Tüketim; tüketmek işi, üretilen veya yapılan şeylerin kullanılması ya da harcanması, yoğaltım, üretim karşılığı anlamlarına gelir (Türk Dil Kurumu Sözlüğü). Tüketimin iktisadi anlamı ise 'ihtiyaçları gidermeye yönelik ürünleri satın alma eylemi' şeklindedir. Tam da bu noktada, ihtiyaçları belirleyen unsurun ne olduğu ve ihtiyaçların neye göre belirlendiği, cevaplanması gereken sorular olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, insanlardaki bu tüketim kültürünün üretim ilişkilerinden bağımsız olmadığını görmek gerekir. Özellikle sanayileşme sonrasında hızla artan üretim ve hızla değişen arz-talep dengesi sermaye

sahiplerini -yani egemen sınıfları- tüketimi hızlandırmak için çeşitli politikalar üretmeye zorlamıştır. Bu noktadan sonra ihtiyaçları belirleyen biz değil egemen sınıfların politikaları olduğunu bilince çıkarmak gerekir. Kapitalist tüketim kültürünün sınır tanımaz bir biçimde etrafımızı sardığı günümüzde, tek tip tüketim toplumu isteyen sermaye sahiplerinin çeşitli yöntemlerle toplumu ve bireyleri profesyonel tüketiciler haline getirmek istediği aşıkardır. Bu yöntemlerin başında kitle iletişim araçları gelmektedir. Yazılı basın, televizyon ve internet, son süreçte tüketim kültürünü yaygınlaştıran ve toplumu manipüle etmekte kullanılan önemli araçlardır. Artık bu süreçten sonra, varlığın tek nedeni olarak tüketim gösterilmekte ve 'tüketiyorum öyleyse varım' gibi saçma bir var olma gerekliliği bilinçlere kazınmaya çalışılmaktadır. Neyin ihtiyaç olduğunu düşünmeye zaman bulamayan tüketici, önüne konan alternatiflere ancak 'evet-hayır' cevaplarından birisini verecek kadar zaman bulabilecek ve irade dışı cevaplar üretecektir.

Üretimin artmasına bağlı olarak her gün yeni söylemler ortaya atılmakta, örneğin bir reklamda 'sen hala annenin margarinini mi kullanıyorsun' tarzı bir söylemle insanların bilinç altına ihtiyaçların sınırsız olduğu yargısı yerleştirilerek, insanlar büyük bir tüketim çılgınlığına doğru sürüklenilmektedir. Öyle ki, eski model bir cep telefonu veya markasız bir eşyaya sahip ol(a)mama büyük bir kayıp sayılmaktadır. Bu bilinç gittikçe hayatın bütün alanlarını kuşatmaya başlamakta ve insanların duygu dünyalarına kadar uzanmaktadır. Bu konuya tipik örnekler olarak,

özel günler(!) olan anneler günü, babalar günü vs. verilebilir. Bu gibi günler vesilesi ile pompalanan tüketim kültürü, insanların duygularını bile birer meta haline dönüştürerek, insanların duygu dünyalarını da tüketim kültürüne alet etmektedir. Akla ilk gelen bir diğer soru ise; her gün değişen moda neyin sonucu olduğu, neye göre belirlendiği. Moda yoktan mı var edilmektedir, yoksa üretilen mevcut malların vitrin görüntüsü müdür? Bu bağlamda günümüz insanının tatminsizliği ve tüketim alışkanlığı, ihtiyaçları karşılama alışkanlığı yerine, yeni ihtiyaçlar yaratma alışkanlığı haline gelmektedir. Bu noktada araç olarak kullanacağımız şey, tüketimde kazandığımız alışkanlıkları yeni şeyler üretmekte kullanmak olmalıdır. Yani bu işin panzehiri yeni şeyler üretmek ve bu uğurda mücadele etmektir. Bu sürüklenişe ancak bu şekilde dur diyebiliriz. Bu noktadan sonra, bizim 'gerçekte' neye ihtiyacımız olduğu sorusunu kendimize sık sık sorup bu doğrultuda harekete geçmemiz gerekir. Bunu, vücudumuza, normal bir yaşam için ihtiyacı olan kaloriden fazlasını ya da azını vermemizin zararlı olmasına benzetebiliriz. Önemli olan bu ihtiyacı saptamak ve yaşamı buna göre düzenleyip dengeleri kurmaktır.

Sonuç olarak şunları söylemek yeterli olacaktır. Nüfusu 5 milyar olan dünyamızda ek bir faaliyet olmaksızın nüfusun on katını besleyecek kadar üretim yapıldığı halde, birçok yerde hala açlık yaşanmakta olması düşündürücüdür. Krabın çıplak olduğu çok açıktır, bize de hep birlikte haykırmak düşüyor: Krab çıplak!

Hapishanelere saldırının adı: Ceza İnfaz Yasası

Uzun bir süredir hazırlıkları yapılan "Ceza ve Tedbirlerin İnfazı Hakkında Kanun Tasarısı" meclise sunuldu. Adalet Bakanlığı'nın 20 kişilik bir komisyona hazırladığı tasarı, öntümlükteki günlerde TBMM Adalet Alt Komisyonu'nda görüşülüp son şekli verildikten sonra mecliste oylanacak. 129 maddeden oluşan "Yeni Ceza İnfaz Yasası", "İşkence polisini dopingidir" şeklindeki ünlü açıklamasıyla tanınan ordinarıus profesör Sulhi Dönmez başkanlığındaki komisyon tarafından hazırlandı.

Yeni Ceza İnfaz Yasası başta zorunlu çalışma ve tek tip elbise olmak üzere bir çok hak gaspını kapsıyor. Bu yasayla marş söylemek, askeri esaslara göre sayım vermemek, zorunlu çalışmaya uymamak gibi şeylere ceza geliyor. Yasada açlık grevi de yasaklanarak tutsakların baskılara karşı direnmeleri engellenmeye çalışılıyor. Yeni yasa aşağıdaki hak gasplarını getiriyor:

Yeni yasanın getirdikleri

✓ 38. madde, işi ve eğitimi savsaklamanın cezalandırmayı gerektirdiğini düzenliyor. Hem de 1 aydan 3 aya kadar kültürel ve sportif etkinliklere katılmaktan yoksun bırakmayı öngörüyor. Zorunlu çalışmayı getiriyor ve zo-

ru ve sportif etkinliklerden yoksun bırakabilecek.

✓ Bu tasarı, askeri esaslara göre sayım yapılmasını düzenliyor. Tutuklu, kendisinin bir asker olmadığını söyleyecek ve karşı çıkacak olursa tutuklu veya hükümlü 1 aydan 3 aya kadar ailesiyle görüştürülmeyecek.

✓ Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler" kenar başlıklı 49. maddede, "Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledilebilir veya tecrit edebilir" deniyor. Yasal düzenlemelerde "tecrit" ilk kez açıkça itiraf ediliyor. Tecrit hem sistemleştiriliyor, hem de itiraf ediliyor.

✓ Zorlayıcı araçların kullanılmasıyla ilgili 50. maddede, tutuklu ve hükümlünün zincire ve demire vurulmasının yasak olduğu belirtiliyor. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar diye bir ibare var ama bu araçların hangileri oldukları tek tek

runlu çalışmanın gereğini yapmayı cezalandırmayı uygun görüyor. Örneğin tutuklu çalışırken yorulup nefes almak istediğinde, tutuklunun bu hareketi işi ve eğitimi savsaklama olarak değerlendirilip 1 aydan 3 aya kadar kültürel

yazılmamış. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar çok muğlak ve soyut. Dolayısıyla bunlar idarenin keyfine bırakılacak.

✓ Hükümlünün giydirilmesi" kenar başlıklı 62. maddede, "Kişisel elbisesini giymesine izin verilmeyen hükümlüye, yazlık ve kışlık olmak üzere iklime uygun, sağlığa ve çalışmaya elverişli hükümlü giysisi verilir. Hükümlünün bu giysiyi giymesi zorunludur" deniyor. Yani tek tip elbise zorunlu hale getiriliyor.

✓ 39. madde, açlık grevi yapmayı ve başkalarını teşvik etmeyi yasaklamayı getiriyor. Açlık grevi durumunda hem hakları verilmeyecek, hem de bu haksızlığa karşı refleks gösterdiğinde cezalandırılacak. Aynı madde, odalara ve diğer alanlara ilaç ve gıda maddesi sokulmasını yasaklıyor. Yine bu madde, gereksiz yere marş

söylemek veya slogan atmaya yasaklıyor. Böyle bir durumda gereksiz yere marş söylendiği gerekçesiyle 1 aydan 3 aya kadar mektup ve telgraf yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, kendisine gelen mektup

bunun yapılması yasallaşacak. Sayım, askeri esaslara göre yapılacaktır. Toplu olarak direnen tutsaklara altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilecek. Tutsakların odalarında bulunmayan diğer tutsaklarla teması yasak, ceza infaz me-

ve telgrafları almaktan alınacak; gazete, dergi, kitap ve diğer iletişim araçlarından yoksun bırakılma cezası verilebilecektir.

✓ Odalar istenilen anda izinsiz aranabilecek, daha doğrusu

murları ve görevlilerle iletişim kurmaları da. Oda ve koridor kapıları kapalı tutulacak. Bu kurallara uymayıp da disiplin cezası alan tutsağın avukatıyla görüşürölüp

görüştürülmeyeceği konusu ise muğlak kalıyor. Ayrıca "terör ve çete suçundan" hükümlülerle, "tehlikeli mahkûmlar ve firara teşebbüs edenler", "yüksek güvenlikli" cezaevlerine konulacak.

Tecrit ve İzolasyon derinleşiyor

Yeni ceza infaz yasasının amacı, tutsakları kişiliksizleştirme, ideolojik, siyasi, ahlaki, kültürel, fiziki her yönüyle ezip hiçleştirme mantığına dayanıyor. Düzen tek tip insan yetiştirme hedefiyle dışarıdaki saldırılarını sürdürürken tutsakları tek tipleştirmek için tek tip uygulamasını gündeme getiriyor. Bunun yanı sıra saldırıyı derinleştiren devlet tutsakları ucuz iş gücü olarak kullanmayı, cezadan kar sağlamayı planlayarak parmaklıkları fabrikaları hayata geçirmeye çalışıyor.

Yasada, "Hürriyeti kısıtlayıcı ve diğer tedbirlerin uygulanmasında öncelikli amaç hükümlünün iyileştirilmesidir" şeklinde bir ibare var. Bu ibare devletin geçmişten beri tekrarladığı topluma kazandırma mantığının, yani tutsakları teslim alarak, kişiliksizleştirerek dışarı salmanın devamıdır. Devrimciler için topluma kazandırılma gibi bir şey söz konusu olamaz. Çünkü onlar zaten toplum için çalışıyorlar.

Ceza Infaz Yasa Tasarısı, zindan yönetimine tamamıyla keyfi uygulamaların zeminini hazırlıyor. Herhangi bir şeyi protesto etmek amacıyla idareye karşı toplu olarak sessiz direnişte bulunmanın suç diye tanımlandığı tasarıda, "gereksiz yere" güldürlü çıkarmak,

"gereksiz yere" marş söylemek gibi ceza gerekçelerinin, hangi ölçütlere göre belirleneceği belli değil. Acaba zindan yönetiminin gerekli gördüğü marşların, türkülerin ve sloganların bir listesi ve hangi koşullarda söyleneceğine dair bir yazısı mı var? Temizliğe önem vermemek vb. şeyler de ceza hükmüne bağlanıyor. İdare, yasaklanmamış yayınları bile sansür etme (bunu yapıyor zaten) yetkisine kavuşturuluyor. Bu konuda öyle bir keyfiyet tanınıyor ki, hapishane idaresi "gereksiz" olarak gördüğü, hoşlanmadığı her şeyi

suç diye niteleyebilecek.

Tutsaklara zorla çalışma yükümlülüğü dayatılıyor. ABD'de yaygın olarak uygulanan ve mahkûmları sömürme, onlara istediğini yaptırıp teslim alma amacını taşıyan zorunlu çalışma uygulaması hapishaneleri parmaklıkları fabrikalara dönüştürme hedefini taşıyor. Bu uygulama bazı hapishanelerde yürürlüğe girmiş durumda. Bursa ve Sincan hapishanelerinde onlarca mahkûm günlükü 4 milyona

saatlerce çalıştırılıyor. Hapishanelerde açılacak atölyelerin ihaleleri şimdiden firmalara dağıtmaya başlanmış bulunuyor. Bu hükümlerle, neredeyse yok denilebilecek bir ücret karşılığı tutsaklar kölelere dönüştürülmek isteniyor.

Cezaevlerinde 'zorla çalıştırmanın' hayata geçirilmesinin, cezadan kâr sağlanacağı ve ucuz iş gücü için hapishanelerin insanlarla doldurulacağı bir dönemin başlayacağını sinyallerini veriyor. Devlet, bu yasayla ilerki yıllarda, özel hapishaneleri de gündeme getirmeyi amaçlamaktadır.

19. yüzyılda yaygın biçimde uygulanan sistemin amacı mahkûm emeğinin en ucuz ve iyi biçimde disipline edilerek emek gücü olarak kullanılmasıdır. Bu yasa, ABD'de olduğu gibi Türkiye'de de özel sektörün hapishanelere yatırım yapmak istediğini ifade ediyor. ABD'nin önde gelen şirketlerinden Microsoft, IBM, Nike, Boeing, Motorola, Lee gibi tekellerin üretimlerinin önemli bir kısmı ABD hapishanelerinde gerçekleşmektedir. ABD'deki pek çok firma dışarıdaki fabrikalarını kapatarak işgücünün ucuz olduğu hapishanelere taşınmıştır.

Devlet "tek tip elbise" uygulaması ile F- tipleriyle yapmaya çalıştığını daha üst boyuta taşıyarak hem geçmişte aldığı yenilginin rövanşını almak, hem tutsakları moralmen çöküntüye uğratmak hem de tutsakları teslim alamayı amaçlıyor. Tek tip elbise ile siyasi tutsaklara adli statüsü verilmeye çalışılarak, tutsakların elbiselerinde suçlu psikolojisine bürün-

meleri isteniyor. Tek tip elbise dayatması 12 Eylül'den sonra uygulanmaya çalışıldıysa da tutsakların direnişi sonucu 1988 yılında resmi olarak bu uygulamadan vazgeçilmişti.

Saldırıları, Açlık Grevi-Ölümler Orucu konusunda da görülmektedir. Tasarıda AG'ye başlayan tutsaklara zorla müdahalede bulunulabileceği belirtiliyor. Böylelikle AG-ÖÖ direnişlerinin tümüyle boşa çıkarılması hedefleniyor. Bu çerçevede tasarının 7. maddesi "zorlayıcı araçların kullanılması"na ayrılmış. Buna göre örneğin AG'ye başvuran tutsak hücrede zincirlenebilecek.

Sürece müdahale edilmeli

Hapishanelerde yaşananların etkileri ve sonuçları hiç bir zaman dört duvarla sınırlanamaz. Hapishanelerdeki teslimiyet de, direniş de her zaman halkın mücadelesinin mihenk taşı olmuştur. Halkın öncüleri olan devrimciler hapishanelerde teslim alındığında halkın muhalefeti de geriletilmiş, faşizmin önü açılmıştır. Teslim alınmış tutsakların bulunduğu hapishaneler, toplumsal muhalefet karşısında kullanılarak korku ve yıldınlık topluma empoze edilmeye çalışılmıştır. Dünya ve Türkiye tarihi bunu kanıtlayacak örneklerle doludur. F tiplerine geçiş için yapılan 19 Aralık katliamı ve sonrasında yapılan saldırılar da toplumu teslim almanın ilk ayağı niteliğini taşımaktadır. Devlet, toplumun en dinamik ve en ilerici kesimi olan devrimcileri kontrol altına almadan topluma yönelik saldırıların hayata geçiremeyeceğini biliyordu. Bu bakımdan katliam sorumlularından Ecevit'in "Cezaevleri sorunu çözülmezse IMF programı hayata geçirilemez" sözü topluma yönelik saldırıların hapisha-

nelerden başladığının kanıtıdır.

Bu nedenle hapishanelerdeki direniş ve dışarda sürdürülen toplumsal direniş birbiriyle ayrı olarak ele alınamaz. Hapishaneler sorunu ülkemizde bir faşizm sorunudur, demokrasinin olmayışı sorunudur. Buradan hareketle toplumsal anlamda yürütülen ekonomik, akademik, demokratik haklar... vb her türlü sorunla ilintilidir. Devlet halkın öncüsü olan devrimcileri susturduktan sonra toplumu teslim almanın daha rahat olacağını bilir, bu yüzden devletin tecrit saldırısı sadece tutsaklara yönelik bir politika değil tüm toplumu tecrit edip teslim almaya yönelik bir politikadır. Bu yüzden içerideki mücadele ile dışarıdaki mücadeleyi genel bir perspektifle ele alıp mücadeleyi bu genel politik hat üzerinden sürdürmemiz gerekiyor. Bu arada soruna salt hümanist açıdan bakan yaklaşımlarla mücadele etmeliyiz, bu bakış açısı mücadelenin sürekliliği açısından sakıncalar taşımaktadır. Bazı sol hareketlerin, hapishaneler sorunu ülkenin gündemi değildir şeklindeki yaklaşımları ise sorunu bütünlüklü kavrayamamaları anlamına gelmektedir.

19 Aralık operasyonunda 20 hapishaneye yapılan saldırı ve katliam sonucunda 28 tutsak katledildi, yüzlercesi de yaralandı. Geçen yıllar içerisinde 118 devrimci katledildi. 500'ü aşkın insanımız kalıcı sakatlıklara maruz kaldı. İlk aylarda tüm toplumun gündemine giren ÖÖ eylemleri geçen yıllar içerisinde yalnızlığa itildi. Sadece toplum tarafından unutulmadı, çoğu "sol" gruplar tarafından bile kanıksanır hale geldi. Bazı sol gruplar ve sendikalar bu sorunu gündemlerine bile almamakta hala ısrar etmekte.

Hapishanelerde yeni bir şehit düştüğünde ise öfke, burukluk ve

kanıksamayı içiçe yaşıyoruz. Yapılan bir basın açıklamasına hep bilindik insanlarla birlikte katılarak olayı protesto ediyoruz. İşçi-emekçi yığınlarının soruna sahip çıkmalarını sağlayamadığımız gibi kendi insanlarımızı dahi soruna sahip çıkmaları yönünde harekete geçiremiyoruz.

Bu durumun nedenleri ayrı bir tartışma konusu olduğu gibi devrimcilerin halktan kopması, marjinalleşme ve yoğun baskılar gibi sorunlar sürece müdahale etmede engel teşkil etmekte.

Önümüzdeki süreçte yeni ceza infaz yasası ile birlikte kamu reformu yasası, sosyal güvenlik yasaları, özelleştirme saldırıları hep birlikte gündeme gelecek. Bizlerin yukarıda belirttiğimiz gibi sorunu bütünlüklü olarak ele alıp hapishanelerdeki mücadeleyi dışardaki mücadele ile birlikte ele alarak sorunlara karşı kalıcı çözümler için uğraşmamız gerekiyor. Yaşanan sürece müdahale etmezsek, toplumun ve hapishanelerdeki tutsakların teslim alınması devlet için o kadar kolay bir hal alır. Topluma yönelik diğer saldırı yasalarıyla birlikte Ceza İnfaz yasasına karşı çıkarken cezaevlerinin yönetiminden tutsakların haklarına kadar her konuyu kapsayan demokratik bir yasanın çıkartılması için mücadele etmeli, bu yönde pek çok değişik eylem biçimlerini gündeme getirmeliyiz.

F tipi tecride ve yeni ceza infaz yasasına karşı mücadeleye destek verme sorumluluğu önemini korumaktadır. Devrimciler için ise, yeni ceza infaz yasasıyla orataya çıkacak saldırılara karşı mücadeleyi işçi sınıfı ve emekçi kitlelerle birlikte vermeleri önlerinde yakıcı bir görev olarak durmaktadır. Unutulmamalıdır ki dışarıdaki bu suskunluk devam ettikçe, içeride ölümler sürecektir... □

Osetya'da Oynanan Oyun ve Rus-Çeçen İlişkileri

Çarlık Rusya'sının Kafkasya üzerindeki yayılmacı politikalarıyla başlayan Rus-Çeçen savaşları aralıklı olarak günümüze kadar gelmiştir. Özellikle 19. yüzyılın sonlarında Çeçen lider Şeyh Şamil önderliğinde Rus işgaline karşı verilen direniş efsaneleşmiştir. Ne var ki Çeçenistan Çarlık Rusya'sı tarafından işgal edilmekten kurtulamamıştır.

1917'deki Ekim Devrimi'nden sonra beş yıl bağımsız kalan Çeçenler 1922'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne (SSCB) katıldı. İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sırasında Nazi Almanya'sıyla işbirliği yapan yüz binlerce Çeçen, savaş sonrası Sibiryaya ve Orta Asya'ya sürüldü.

Bu tarihten sonra Çeçenler ve Ruslar arasında ciddi bir sorun çıkmadı. Ta ki SSCB'nin çözülmesine kadar.

SSCB; Azerbaycan, Gürcistan

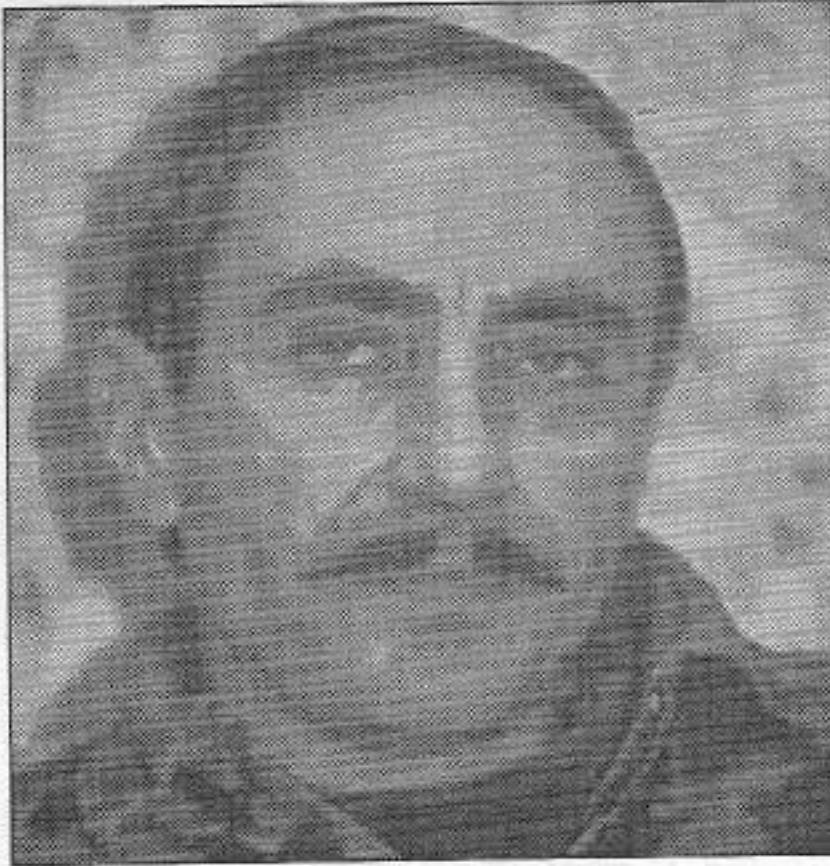
Baltık Cumhuriyetleri gibi 15 devletten oluşmaktaydı. 1950'lerden sonra sosyalizmden uzaklaşarak "Sosyal Emperyalist" bir yola giren SSCB, 1980'lerde sallanmaya başlamıştı. 1990'a gelindiğinde hemen hemen bütün özerk cumhuriyetler bağımsızlıklarını ilan ettiler. 1991'de SSCB'nin çözülmesiyle, SSCB'yi oluşturan devletler Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) adı altında birleştiler. Çeçenistan ise bir devlet değil BDT'nin bir üyesi olan Rusya Federasyonu'nun bir parçası durumundaydı.

Çeçenler de bu zaman zarfında boş durmamış Çeçen Ulusal Kongresi adı altında örgütlenmişlerdi. Kongrenin başkanlığına Kızıl Ordu generallerinden Cevher Dudayev seçildi. Kongrenin ilk hedefi bağımsızlık, nihai hedefi ise Kafkas Halkları Federasyonu idi. Bu amaçla İnguşlarla birlikte hareket hareket ederek 27

Kasım 1990'da Çeçen-İnguş Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ilan ettiler. 19 Ağustos 1991'de Gorbaçov'a karşı darbe girişimi olması işlerin gidişini hızlandırdı. Çeçen Ulusal Kongresi darbe girişimini hemen kınadı. İlerleyen günlerde mevcut yönetimin yeteri kadar tepki göstermediğini söyleyen Kongre hemen seçim yapılmasını istedi. 27 Ekim 1991'de başkanlık ve meclis seçimi yapan Çeçenler Cevher Dudayev'i başkanlığa getirdiler. 1 Kasım 1991'de Çeçenistan'ın bağımsızlığı ilan edildi. İnguşlar ise daha sonra Rusya'yla federasyon anlaşması yaptılar.

Çeçenistan'ın bağımsızlığını ilan etmesinden hemen sonra 7 Kasım 1991'de Rusya Çeçenistan'da olağan üstü hal ilan etti ve ertesi gün başkent Grozni'ye askeri birlikler gönderdi. Fakat Çeçen halkının yoğun tepkisi üzerine bu birlikler geri çekildi.

Çeçenistan'ın bağımsızlığını

ilan etmesinden sonra başını Umar Avtukhanov'un çektiği muhalif bir konsey örgütlendi. Bu konsey Çeçenistan'ın bağımsızlığından rahatsız olan Rusya tarafından para ve silahla destekleniyordu. 1994'e gelindiğinde muhalif konsey ve Grozni iktidarının askerleri arasında çatışmalar yaşanmaya başlamıştı. 26 Kasım 1994'de Grozni ve çevresindeki çatışmalarda 200 muhalifin öldürüldüğü 100 kadarının da esir alındığı hükümet tarafından bildirildi.

Çeçenistan, önemli petrol ve gaz yataklarına sahip bir ülke. Ayrıca Hazar Denizi'nden Kafkasya'ya kadar uzanan demiryolu hattı Çeçen topraklarından geçiyor. Bunların yanında Kafkaslarda birleşik bir devlet hedefi nedeniyle siyasi olarak da "tehlikeli". Tüm bunlar ve başka nedenler sonucunda Çeçenistan

Rusya için stratejik bir önem arz ediyor.

Sonuç olarak Ruslar 1994'te Çeçenistan'ı işgale giriştiler.

Çeçen hükümeti Ruslara karşı tek merkezli bir direniş örgütlenmemiş, çeşitli komutanların kendilerine bağlı birliklerle yürüttüğü bir direniş ortaya çıkmıştı. Hatta bu dönemlerde Dudayev'in emirlerinin Başkanlık sarayının dışında geçmediği söylenmektedir. Her şeye rağmen 1996 yılına gelindiğinde haklı direniş sonuç vermiş ve Rus birlikleri geri çekilmek zorunda kalmıştı.

1996 yılından ikinci savaşın başladığı 1999 yılına kadar Çeçenistan tam bir karmaşanın içine düştü. Komutanlar kendi kanunlarını uyguluyorlardı ve merkezi otorite neredeyse çökmüştü. Ülke içindeki tek ekonomik hareketlilik adam kaçırma, silah ka-

çakçılığı ve Bakü-Novorossisk boru hattından petrol çalma gibi olaylardı.

1999 yılına gelindiğinde Şamil Basayev ve Ürdünlü arkadaşı Habib Abdurrahman Hattab önderliğindeki Çeçen güçler Dağıstan'ın bir bölümünü işgal etti. Çeçen sorununun yeniden hortlaması o zamana dek pek tanınmayan Vladimir Putin'in işine yaradı.

Çeçen sorununu daha fazla güç kullanarak çözeceğini vaat eden Putin, Rusya Federasyonu başkanlığına seçildi. Eski bir KGB üyesi olan Putin söylediklerini geciktirmeden uygulamaya koydu ve Çeçenistan'a yeniden askeri güç gönderildi. 1996 yılında bölgede 35 bin Rus askeri bulunurken 1999 yılında bu sayı özel birliklerle beraber 90 bin kişiydi.

Bununla da yetinmeyen Rusya, Çeçenistan'ın başına kendi denetimindeki Ahmet Kadirov'u (Çeçenistan'ın eski müftüsü) getirmişti. Tabii Çeçen direnişçiler Kadirov'u tanımadıklarını ilan ettiler ve Kadirov 9 Mayıs 2004 tarihinde SSCB'nin Nazi Almanya'sına karşı kazandığı zaferin yıldönümü kutlamalarında şeref tribününün altına yerleştirilen bombanın patlamasıyla öldürüldü. Aynı patlamada bölgedeki Rus birliklerinin komutanı Valery Baranov'da ağır yaralandı. Bunun üzerine 29 Ağustos'ta Çeçenistan'da tekrar seçim yapıldı. Şaibeli geçen seçimlerde Rusya'nın açıktan desteklediği Ali Alkanov en güçlü rakibi Malik Saidullayev'in seçimlere katılmasının engellenmesiyle seçimleri kazandı. Seçimlere katılım oranı %40'larda kaldı. Ve tabii ki direnişçiler seçimleri tanımadıklarını ve Alkanov'u öldüreceklerini ilan ettiler.

Rusya bir yandan da medya üzerinde sansür uygulayarak denetim altına almaya çalışıyordu. İlk savaşta eleştirel yayınlar yapan "NTV" televizyonu siyasi baskıyla ele geçirildi. Haftalık "Itogi" gazetesi doğalgaz devi GAZPROM tarafından satın alındı (bu olay Moskova'da basın özgürlüğüne yönelik tehditlerin varlığı konusunda bir skandal ortaya çıkarmıştır.). Son bağımsız ulusal kanal olarak görülen "Kanal 6" da mahkeme kararıyla kapatıldı.

Bu arada Çeçen gerillalar Rus güçlerine ağır kayıplar verdiriyordu. Halkın desteğine sahip gerillalar, askeri hareketleri önceden haber alıyor, buna göre konumlanıyordu. Ayrıca yiyecek, ikmal ve barınak sorunu da halk desteğiyle kolayca çözülmüyordu. Ruslarsa bunun karşısında gerillalara yardım ettiklerini düşündükleri yerleşimleri yerle bir ediyor, baskınlarla halkı bezdiriyordu. Hiçbir gerekçe göstermeden insanları evlerinden topluyor ve

birçoğundan bir daha haber alamıyordu. Özellikle genç erkekleri topluyor ya hapse atıyor ya da öldürüyorlardı. Çeçenistan'da 1994 yılından beri büyük çoğunluğu sivil olmak üzere 100 bini aşkın Çeçen hayatını kaybetmişti. Ölen Rus askerlerinin sayısı ise 5 ila 15 bin arasında tahmin ediliyor.

Çeçenler de bu yaşananlara farklı eylemlerle cevap vermektedirler. Savaşı Rus topraklarına taşımak amacıyla Rusya'da rehin alma, saldırı, bombalama gibi eylemlere imza attılar. Ülkemiz de Çeçen eylemlerine sahne olmuştur. Örneğin 8 Kasım 1991'de Şamil Basayev, Rus yolcu uçağını Minaralni'den Ankara'ya kaçırdı. Daha sonra rehinelere Grozni'de serbest bırakıldı. Ayrıca Muhammet Tokcan'ın yaptığı eylemlerde hatırlanacaktır. 16 Ocak 1996'da Trabzon'dan Rusya'nın Soçi limanına giden Avrupa Feribotu'nu kaçıran Tokcan, teslim olmuş ve devlet erkânı tarafından çok iyi kar-

şılanmıştı. Hatta dönemin Devlet Bakanı Şevket Kazan tarafından ziyaret edilmişti. 1997'de Dala-man Tarım cezaevinden firar eden Tokcan (eylemci arkadaşlarının birçoğu da yakın tarihlerde firar etmişlerdi) 1999'da yakalanmış, 22 Aralık 2000 tarihinde "Şartlı Salıverme Yasası"yla tahliye olmuştu. Muhammet Tokcan bu sefer silahlı bir gurupla Swis-sotel'i basmış ve birçok kişiyi rehin almıştı. Afiş asan gençleri bile terörist olarak nitelendiren Türk devletinin Tokcan'a gösterdiği hoşgörü çeşitli spekülasyonlara yol açmış ve Rus basınından büyük tepki görmüştü. Tokcan'ın MİT ile ilişkili olduğu iddia edilmişti. Konumuz dışında olduğu için bu konu üzerinde daha fazla durmayacağız.

Çeçen eylemleri başta dünya medyasına yönelik sansasyonel eylemlerdi ve fazla can kaybına sahne olmuyordu (Rusya'nın operasyon düzenlediği zamanlar hariç). Fakat savaşın ilerleyen yıllarında özellikle son aylarda

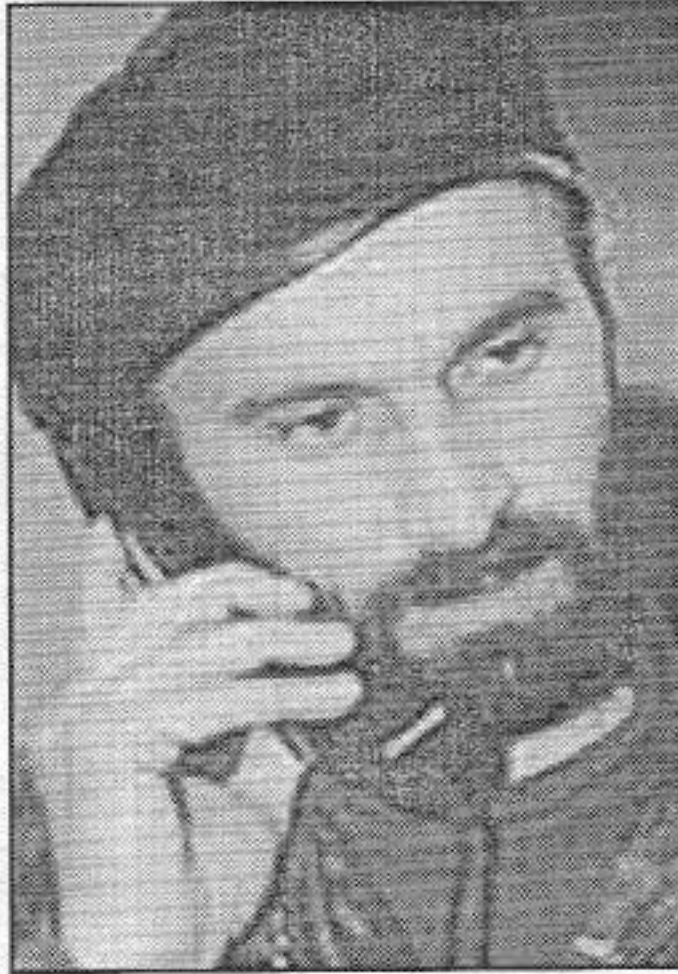

kanlı ve hatta sivillerin direk hedef alındığı eylemlerin sayısı oldukça arttı. Fakat şu nokta atlanmamalıdır. Son kanlı eylemler yıllardır direnişi yürüten guruplar tarafından değil ismi yeni duyulan ve marjinal islami gurupların imzasını taşımaktadır. Özellikle Çeçenistan'daki parçalı durum göz önüne alınmalıdır.

Çeçen halkının direnişi esas olarak haklı bir temelde gelişmiştir. Her ulusun kendi kaderini tayin hakkı reddedilemez. Yıllardır Rus emperyalizminin işgal ve imha politikaları altında ezilen Kafkas halkları islami bir umut olarak görmüştür. Özellikle ABD'nin "Yeşil Kuşak Projesi" doğrultusunda doğurup büyüttüğü islami guruplar etkisini göstermiştir. Fakat direnişi yıllardır sürdüren Çeçen hükümetinin böyle bir şeyle suçlanması biraz abartı olur. Elbette ABD ile ilişkileri olmuş olabilir. Ya da islamla ilişkisi olabilir. Bu ulusal hareketlerin karakterine ters değildir. Fakat marjinal gurupların yaptığı ve sivilleri hedef alan saldırılar direnişin terörizm olarak gösterilmesine yol açmaktadır.

11 Eylül sonrası başta ABD olmak üzere emperyalistler yeni düşmanını "Terörizm" olarak belirlediler. Sınıf savaşlarının sona erdiği, medeniyetler çatışması safsatalarının ortaya atıldığı ve "Yeni Dünya Düzeni"nin dünya halklarına dayatıldığı günümüz-

de dünyayı yeniden düzenlemek ve sömürge imparatorluklarını genişletmek için bir bahaneye sahip oldular. ABD'nin ortaya attığı "Önleyici Savaş" doktriniyle önce Afganistan ardından da Irak işgal edildi. Taliban ve El-Kaide'ye ne kadar zarar verildi bilinmez ama bu ülkeleri sömürge-leri arasına katmayı başardı. Esas olarak Taliban ve El-Kaide'yi SSCB'ye karşı ABD'nin eğitim-

silahlandırdığı bilinen bir gerçektir. Hatta Usame Bin Ladin ve Bush ailesinin ticari ilişkileri olduğu dünya basınında yer almıştır.

Çeçenistan'a dönersek özellikle son iki yılda Çeçenlerin Rus topraklarında gerçekleştirdiği ey-

lemler kanlı sona erdi.

→ 23-26 Ekim 2002'de 41 Çeçen, Moskova'daki bir tiyatroyu basarak 800 kişiyi rehin aldı. Rus özel kuvvetleri zehirli gazla operasyon düzenleyince eylemcilerle birlikte 129 rehine hayatını kaybetti ve birçoğu hastanelik oldu.

→ 5 Temmuz 2003'te Moskova'da bir rock konserine iki kadının intihar saldırısı düzenlemesiyle 15 kişi öldü.

→ 5 Aralık 2003'te bir yolcu trenine düzenlenen intihar saldırısında 44 kişi öldü.

→ 6 Şubat 2004'te Moskova metrosundaki patlamada 41 kişi öldü.

→ 24 Ağustos 2004'te Moskova'dan kalkan iki Rus yolcu uçağı aynı anda düştü 89 kişi öldü.

→ 31 Ağustos 2004'te Moskova metrosu yakınlardaki intihar saldırısında 10 kişi öldü.

Ve son olarak dünya kamuoyunda infial yaratan Beslan baskını. 1 Eylül günü Rusya'nın Kuzey Osetya bölgesinin Beslan kentinde eğitim-öğretim yılının başlaması nedeniyle tören yapılan bir okula baskın düzenleyen militanlar 1000'i aşkın çocuk, veli ve öğretmeni rehin almış ve Rus özel kuvvetlerinin operasyon düzenlemesiyle 400'ü aşkın (yaklaşık 200'ü çocuk olmak üzere) sivil hayatını kaybetmişti. Operasyon sırasında bir eylemci-

nin sağ yakalandığı bildirilirken diğerlerinin öldürüldüğü açıklanmıştı.

İşte olaylar burada biraz karışıyor. Öncelikle eski rehin alma eylemleri düşünüldüğünde Rus güvenlik güçlerinin basiretsizliği ortadadır. Rus güvenlik güçlerinin ya rehinelere kurtarmak gibi bir niyeti yok (hatta ölmeleri işlerine geliyor) ya da bu işten hiç anlamıyorlar. Moskova'daki tiyatro baskınında zehirli gaz kullanılan Rus güvenlik güçleri Beslan'da da helikopter ve bombalarla operasyon düzenleyerek yüzlerce kişinin ölmesine sebep oldular.

Olayın başka ilginç yönleri de var. En başta Rus makamları rehine sayısını 400 civarında vererek kamuoyunu yanılttı. İlerleyen saatlerde silahlı bir operasyon niyetleri olmadığını, müzakere yolunu zorlayacaklarını açıklayan yetkililer daha sonra birden operasyon emri verdiler. Hem de ne operasyon! Kaçmaya çalışan bazı rehinelere eylemcilerin ateş etmesi üzerine başlatıldığı söylenen operasyon tam bir fiyaskoya dönüştü. Kimin kimle ateş ettiği belli olmadığı, güvenlik önlemlerinin alınmadığı, sivillerin bile ateş ettiği hatta çıkan yangınların sivil halk tarafından söndürülmeye çalışıldığı bir trajedi. Dünyanın en büyük silahlı güçlerinden birine komuta eden Rus devletinin bir operasyon planının olmadığı (müzakereler sürse bile) iddiası saçmalaktan başka bir şey değil.

Bu kadar da bitmiyor. Operasyon bitti dendiikten sonra çatışmalar iki saat daha devam etti. Eylemcilerin sayısıyla ilgili sürekli farklı rakamlar verildi. Önce beş eylemcinin kaçtığı söylen-

diyse de başka bir yetkili bütün eylemcilerin öldürüldüğünü açıkladı. Ve ertesi gün sağ yakalanan bir eylemci televizyona çıkarıldı. Bu eylemci ilk televizyona çıktığında kimseyi öldürmediğinden başka bir şey söylemezken ertesi gün tekrar televizyona çıkarılan eylemci bu sefer de emrin Şamil Basayev tarafından verildiğini iddia etti.

Burada bir ilginç olaya daha tanık oluyoruz. Basayev, haftalarca eylemin kendisiyle bir alakası olmadığını söyledi. Sonra bir internet sitesine gönderilen ve Basayev'e ait olduğu iddia edilen bir mektupla Rusya'da iki uçağın düşürülmesi eylemini, Moskova metrosundaki intihar saldırısını ve Beslan baskını üstlendi. Üstelik uçakların düşürülmesini ve Moskova metrosundaki intihar saldırısını İslambulu adında bir örgüt üstlenmiş ve bu örgütün El-Kaide ile bağlantısı olduğu iddia edilmişti. Beslan baskını ise kimse tarafından üstlenilmemişti! Basayev'in gönderdiği iddia edilen mektubun yayınlandığı internet sitesi ise mektubun yayınlanmasının ertesi günü çökertildi.

Kafalar iyice karıştı!

Peki, şöyle düşünelim. Bu eylem kimin işine yaradı. Çeçenlerin mi? Daha öncede belirttiğimiz gibi dünyada bir "terörizm" lafıdır almış gidiyor. Teröristlerle işbirliği yaptığı iddia edilerek, ülkeler bir bir işgal ediliyor. İşgal edilmeyenlere de emperyalistlere boyun eğmezlerse sıranın onlara da geleceği tehdidi savruluyor. Şehirlere bombalar yağdıran, kadın çocuk ayırt etmeden katleden, ülkeler yağmalayan, ve şimdi düşmanları olarak nitelendirdikleri örgütleri bizzat kendileri eğitmiş olan bu batının "büyük,

medeni" devletleri bağımsızlıkları için direnen yurtseverleri terörist ilan ediyor. Rusya zaten yıllardır Çeçen direnişini terörist faaliyetler olarak niteliyordu. Şimdi hem bu terörizm furyasından faydalanarak ve bu yaşananları kanıt göstererek "ABD yapar da ben yapamaz mıyım" mantığıyla Rusya'da kendi önlüyücü savaşını ilan etti. ABD de terörizmle savaşında Rusya'nın yanında olacağını ilan etti. Bununla da kalmıyor. Putin terörizmin önlenmesi için merkezi otoriteyi güçlendirme kararı aldı. Böylece federasyonlardaki denetimini arttırmayı planlıyor. Ayrıca savunma bütçesini de 5.5 milyar dolar artıran Putin güç kullanmaktan vazgeçmeyeceğe benziyor. Akli başında hiçbir Çeçen böyle bir eyleme kalkışmaz, hele ki böyle bir dönem de. Bu ancak Çeçenistan'ı sömürgeleştirmek isteyen Rusya'nın işine yarar. Evet belki eylemi yapanlar gerçekten Çeçenistan için iyi bir şey yaptıklarını sanıyorlardı. Ama onları gerçekte yönlendiren kim? Rus derin devletinin bir alakası olabilir mi? Özellikle son operasyonlarda sanki rehinelere bilerek öldürülmesi düşünüldüğünde! Kesin bir şey söylemek mümkün değil. Kesin olan tek şey ise bu tür eylemlerin Çeçen direnişini (tabi ki diğer direnişileri de) desteklemediği, aksine kösteklediği ve kamuoyu desteğinin yitirilmesine yol açtığı. Bu tip direnme savaşlarında dünya kamuoyunun özellikle de savaşılan ülke halkının görüşlerinin ne kadar önemli olduğu unutulamazdır. Vietnam bunun için güzel bir örnektir. Biraz fazla mı kuşkucuyuz? Cevap okuyucuya kalmış. □

Zaman Üzerine

Zaman herkesin yaşadığı ancak ne olduğu sorulduğunda kolaylıkla yanıt verilemeyen bir kavram. Hatta, Einstein, geliştirdiği görelilik teorisine karşın, zamanın ne olduğuna açık bir yanıt vermekten hep kaçınmıştır. Bu gibi sorularla karşılaştığında "zaman saatte görüldüğüdür" gibi kaçamak yanıtlar verdiği aktarılır. Zamanın ortaya çıkabilmesi için hareketin olması gerekir.

Her şeyin durağan, kısımlısız olduğu bir evrende zaman tasarlanamaz. Zaman, yalın olarak önceki olayla sonraki olay arasında kalan dönemdir.

Tarihte temel olarak iki çeşit zaman anlayışıyla karşılaşılır. Biri doğal, döngüsel diğeri geçmiş, şimdi, gelecek boyutlarını içeren çizgisel zaman anlayışı. Doğal zaman anlayışı güneşin doğup batması, Ay'ın değişmesi gibi doğal olaylara dayanır. Doğal zamanda, değişim döngüselidir, eninde sonunda varılacak yer başlangıçtır. Böyle bir kavrayış ilerleme düşüncesini içermez. Farklı toplumlarda farklı zaman algıları görülür. Zaman algısının farklılaşmasında itici güç ekonomik ilişkiler olmuştur.

Kapitalizm öncesi toplumların zaman algılayışını betimlemek için "işe odaklanmak" kavramı kullanılır. Yapılması gereken işe odaklanan toplumlarda zaman, ev işlerine ve tarımsal işlere göre ölçülüyordu. Örneğin avcılık ya da toplayıcılıkla geçinen topluluklarda zaman yiyecek olanaklarının kulla-

nilmasına göre belirlenirdi. Doğanın döngüsel tekrarları bu ölçümün temelini oluşturuyordu.

İlk mekanik saat on üçüncü yüzyılda yapılmıştır. Bugün İngiltere'de saat anlamına gelen "clock" sözcüğü, çan anlamına gelen "cloche" kökünden türemiştir.

Mekanik saatin icadında manastırlar büyük rol oynamıştır. Düzenlilik üzerine kurulu manastır yaşamında dua ve ibadet saatlerinin doğru olarak belirlenmesi ve zamanında yerine getirilmesi büyük önem taşıyordu. Bu da çanlarla sağlanıyordu.

Çanların çalması için kullanılan dişliler ve çeşitli düzenekler mekanik saatin icadına temel oluşturur. Mekanik saatin icadına kadar gün, yani güneşin doğuşu ile batışı arasındaki süre on ikiye bölünüyordu, dolayısıyla bir "saat"ın uzunluğu bir günden ötekine bir mevsimden diğerine farklılık gösteriyordu.

Saatler yazın uzun uzarken, kışın kısalıyordu. Gece ve gündüzün yirmi dört eşit birime bölünmesi, gece ve gündüz ya da yaz ve kış her zaman her saatin birbirine eşit olması ancak mekanik saatin icadından sonra gerçekleşmiştir.

Zaman kavramının değişmesinde önemli dönüm noktalarından biri de Hıristiyanlığın yaygınlaşmasıdır. Hıristiyanlar İsa'nın çarmıha gerilmesini, yalnızca bir kez olabilecek bir olay olarak kabul ediyordu. Bunun sonucu döngüsel zaman anlayışının yerine çizgi-

sel zaman anlayışının geçirilmesi olmuştur.

Mekanik saat, şehir yaşantısının bir parçası haline getirilerek hem manastırlar hem de laik kurumlar pek çok ekonomik kazanç sağlar. Döngüsel zaman anlayışında zamanın belirlenmesi bulanıktır. "Öğleden sonra" deyimini kesin bir zamanı belirtmez. Bunu gelişen kapitalizm kaldıramazdı. Kapitalizmin beşiği İngiltere'de "Time is money", "Zaman paradır (vakit nakittir)" denilmesi rastlantı değildir.

Zaman anlayışıyla dinler arasında doğrudan bir ilişki görülür. Bütün büyük dinler zamanın başlangıcına kendi hakikatlerini dayatma çabasıdadır.

Musevilikte bu yaratılış kabul ettikleri tarih, Hıristiyanlıkta İsa'nın doğumu, Müslümanlıkta Hicret'tir. Camilerde ezanla, kiliselerde çanla zaman topluma belletilir ve toplum siyasal olarak yönelendirilir. Hıristiyan zaman anlayışı kapitalizm yaygınlaştıkça diğer toplumlara kaymıştır. Kapitalizm geliştikçe zamanı da örgütlemiştir.

Manüfaktürden sanayi kapitalizmine geçiş, işe odaklı zaman anlayışının iş disiplinine dayanan bir zaman anlayışına dönüşmesine yol açmıştır. İş bölümü ve işin denetim altına alınması saatler, çanlar, alarmlar, yeni çalışma alışkanlıklarının ve yeni bir zaman disiplininin oluşmasına neden oldu.

Kapitalizm insan emeğini ücretlendirir ancak işçinin sattığı ve kapitalizmin aldığı şey, önceden kararlaştırılmış bir zaman içinde satılan emek gücüdür. Bu nedenle kapitalist satın aldığı emek gücünün verimliliğini artırıp karşılığında daha çok ürün almak ister. Kapitalistler işçiyi çalışabildiği en uzun dönem boyunca çalıştırmak, mümkün olan en uzun iş gününü dayatmak ve emek gücünün yoğunlaşmasını sağlayacak yöntemler arar. Kapitalist emek süreci kaçınılmaz bir biçimde verimli bir üretim anlayışına dayanır. Verimliliği sağlamak ve arttırmak için de belli bir ürünü üretmek için gerekli zamanı en aza indirmesi sağlanmalıdır. Başka bir deyişle, kapitalist verimli bir üretimi sağlamak için, işçinin emek gücünü satın almakla yetinmez, işçinin vasıflarını, el becerilerini, çalışma hızını da kontrol eder. Zaman artık nasıl daha küçük birimlere, dakikalara, saniyelere, saniyelere bölünüyorsa, iş de giderek artık hiçbir vasıf gerektirmeyen en küçük parçalara bölünür. Her bir zaman birimi, nasıl kendisinden bir önceki ve bir sonrakiyle aynıysa, montaj hattının arkasındaki işçilerin de birbirinden farkı yoktur, bir işçi kolaylıkla yenisıyla değiştirilebilir. Zamanın kesintisiz akıp gittiği gibi montaj hattı da hiç durmadan akıp gider.

Kapitalizmle birlikte saat insan yaşamına hizmet etmekten çıkmış tersi duruma gelmiştir. Kapitalizm insanları, zamanlarını örgütleyerek şekillendirir, yönetir. Zaman en çok şehirlerde örgütlenmiş durumdadır. Sürekli yetişilmesi gereken bir otobüs, zamanında yatılması gereken bir fatura, zamanında varılması gereken bir iş, okul bulunur. Sorun zamanın örgütlenmesi değil nasıl örgütlendiğidir. Artık toplumlar ne gün doğumuyla uyanıyor ne de gün batımıyla uyuyor. Mekanik saatle tüm topluluklar için zaman

algısı aydaştırılmıştır. Baş gökyüzünden kolay kaydı.

İnsanların "yapmaları gereken" iş dışında kalan zamanları ve bu zamanı değerlendirme biçimleri de kapitalizm baskısı altındadır. İş saatleri dışında kalan zamanlarda bile, zihinleri yaptıkları işle ilgili ayrıntılar, kaygılar, hırs ve beklentilerle dolu olan insanlar amaçlanıyor, büyük ölçüde de bunda başarı sağlanıyor. Oyunun kuralı çok yalın: "ya benim dediklerim ya da dışarıda kal" "arkadan gelen bir sürü başkası var". Kapitalist toplumun bireylerinin "yaşam boyu öğrenme", "toplam kalite kontrolü", "performans değerlendirmesi" vb. uygulamalarla boş zamanları doğrudan ya da dolaylı yoldan denetim altına alınıyor. Çalışma saatleri dışında çalışanlar kendilerini bilgisayar, yabancı dil gibi kurslara katılmakla yükümlü buluyorlar.

Boş zaman, çalışma saatleri dışında kalan, insanın kendini geliştirebilmesi, eğlenmesi ve sağlıklı kalabilmesi için zorunlu olan bir zamandır. Boş zaman, bir yandan iş uzantısı angaryalarla baskılanırken diğer yandan bilinç karartıcı eğlence sektörüyle kuşatılmaktadır. İşçinin mesai dışı zamanı: Emek gücünü yeniden kiralayabilmesi için dinlenme süresi, büyük mücadeleler sonucunda kazanılmış haklardır. (Bir dönem fabrikalarda yemek arası verilmeden işçilerin karınları başkalarının ağızlarına tıkanan bir parça lokmayla doyuruluyordu)

Ancak iş dışı zaman da beden doğrudan iş yükü altında olmamasına karşın, yukarıdan andığımız dolaylı yollardan zihinsel iş yükü altındadır. Bu zihinsel yükün bir tarafıdır, diğer tarafı ise büyük ölçüde televizyon aracılığıyla yapılan, bireyde dinlenme ve eğlenme hissi uyandıran, gerçekte ise gerçeklikten kopuşu sağlayan zihinsel yük-

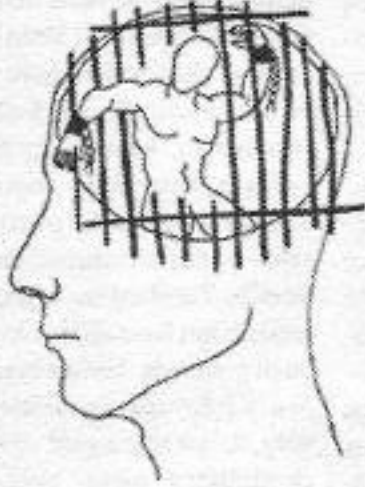
tür. Çalışan, işinde yaşadığı günlük sorunlarından, geçim sıkıntısından uzaklaşır, kafası boşalır ancak bu boşluk sınıfsal kopuşu da sağlar. İşlik gücünün yeniden üretilmesinin yanında, zihin egemen ilişkileri yeniden üretilmesine hazırlanır.

Burada birkaç sözle de devrimci demokrat dostlarımızı boş zaman değerlendirmeleri konusunda analım. Devrimcilerin boş zamanlarını (iş dışı ya da okul dışı zaman) değerlendirirken özen göstermeleri gerekir. Elbette bu genel geçer bir durum değildir ancak İstanbul üniversitelerinden birinde okullarda devrimci çalışma yürüttükten sonra çeşitli siyasetten kişilerin bir araya gelerek kahvelerde kağıt oynamaları ironik bir durumdur. Bunun herhangi bir açıklaması olamaz, bu egemen ideolojinin yarattığı parçalanmış bilinçtir.

Televizyonda yayınlanan diziler, sinemada gösterilen filmler, maçlar toplumda ilgiyle karşılanıyor. Devrimcinin de yaşam içinde olma, yaşam sorunlarını tartışma gibi bir yükümlülüğü varsa bunlardan haberi olmalıdır. Ancak haberdar olmanın anlamı, bu konular toplum içinde tartışılırken ya da özellikle tartışılarak sınıfsal bir yaklaşım sunmak için olmalıdır. Tabii burada söz konusu olan popüler kültürün ürünleridir. Estetik bir eser, kitap, müzik, film olsun devrimcinin her zaman ilgi alanında olmalıdır. "Zamanı iyi kullanırsan zaman her zaman vardır"

Yaşamda zamana önem vermek, zamanı ölçülü kullanmak, kendini olayların akışına bırakmamaktır. Bu durum en çok zorunlu sorumlulukların olmadığı boş zaman (aslında tüm zaman buna katılabilir ancak geçimi sağlayacak zaman konusunda çoklukla söz hakkımız olmadığı açıktır) değerlendirilirken açığa çıkar. Bu zamanın nasıl değerlendirildiği kişinin yaşamını nasıl değerlendirdiğinin yansımasıdır. □

Düşündüren-İm

Değiştiren-İm

Lev Tolstoy

Lev Tolstoy'un Diriliş Adlı eserinden 1828 - 1910 yılları arasında yaşamış olan Tolstoy dünya edebiyatının en büyük yazarlarından bir kaçı arasında yer alır. Tolstoy eserlerinde, 19 yüzyıl Rus yaşantısını, toplumsal koşullarını, bu koşullar içinde yaşayan değişik sınıfları, bu sınıftan insanları canlı betimler. Lenin, bir çok teorik kitabın anlatabileceğinden daha fazlasını Tolstoy'un romanlarından öğrendiğini söyler. Devrim öncesi yaşamasına, Bolşevik olmamasına karşın Tolstoy, gerçekçi eserleriyle devrime edebiyat cephesinden büyük katkılar yapmıştır. Ne yazık ki bugün ülkemizde Tolstoylar yoktur. Gerçekçi roman geleneğine ket vurulmuştur.

İnsan ve toplum romanının konusu olmaktan çıkmış, gerçeklikten uzak bireysel fanteziler konu edilir duruma gelmiştir. Bu koşullarda Tolstoy okumak yüzü-

nü yeniden sokağa, gerçekliğe dönmektir. Aşağıdaki alıntılar Tolstoy'un Diriliş adlı eserinden alınmıştır. Eser Nehludof adlı karakterin bir toprak ağasıyken, jüri olarak çağrıldığı mahkemede sanık olarak yıllar önce tecavüz ederek kötü yola düşürdüğü Maslova adındaki karakterle karşılaşmasıyla başlar ve Nehludof'un bu olay karşısında yaşadığı sarsıntı sonrası bilincindeki gelişmeleri anlatır.

(...)Bu korkunç değişme onda sırf kendine olan inancını yitirip, başkalarına inanmaya başladığı için olmuştu. Kendine inanmaktan vazgeçip başkalarına inanmaya başlamasının nedeni, kişinin kendine inanarak yaşamasının son derece güç olmasıydı: Kendine inanarak yaşayabilmesi için kişinin bütün soruları, küçük hazlar peşindeki yaşayan "ben" in istediği gibi değil, hatta çoğunlukla onun istediğinin tam tersine çözümlenmesi gerekir; öte yandan,

başkalarına inanırsa çözümleneceği hiç bir şey yoktur, her şey çözümlenmiştir, hem de yaşayan "ben" in istediği gibi. Dahası var, kendine inanarak yaşarken çevresindeki insanların eleştirileriyle karşı karşıya kalıyordu hep, başkalarına inanmaya başlayalı beri herkes övüyordu onu. (...)

(...)Çok yaygın bir kör inanç vardır, her insanın belirli özellikleri olduğu söylenir. Sözgelimi, biri için iyidir, kötü huyludur, zekidir, aptaldır, çalışkandır, tembeldir v.b. denir. Oysa hiç de böyle değildir. Bir insanın çoğunlukla iyi, çoğunlukla akıllı, çoğunlukla çalışkan olduğunu, ya da bunun tersini söyleyebiliriz. Ama bir insan için iyidir ya da akıllıdır, bir başkası için de kötüdür ya da aptaldır dersek yanlış olur bu. Gel gelelim hep böyle ayırırız insanları. Çok yanlış bir tutumdur bu aslında. İnsanlar nehirlere benzerler: Hepsinden aynı su akar, ama her nehir kâh daralır kâh bulanık,

kân soğuktur kâh ılık. İnsanlar da böyledir. Her insanda kişioğlunun genel özelliklerinin özü vardır; bazen bunlar, bazen ötekiler çıkar üstey; iyi ya da kötü olur. Bazı insanlarda bu değişiklikler pek belirgindir; kesindir. (...)

(...)

- Düello edenlerden birini herhangi bir katil-gibi kürek cezasına çarptırabilirdi pekala, dedi.

- Nehlödof'un elleri soğudu gene, heyecanlı heyecanlı konuşmaya başlamıştı.

- Ne olurdu o zaman?

- Hak yerini bulurdu.

-Mahkemelerin asıl amacı hakkın yerini bulmasıymış gibi konuşuyorsunuz.

- Nedir ya?

- Sınıf çıkarlarının korunması.

Bence mahkemeler, bir sınıf çıkarına olan yürürlükteki düzenin devamını sağlamak kurulmuş bir yönetim silahıdır.

İgnatiy Nikiforoviç sakin, gülümsedi.

- Yeni ortaya atılmış bir görüş bu galiba, dedi, ilk kez duyuyorum çünkü. Mahkemeler üzerine daha bir başka düşünülür genellikle.

- Kitaplarda evet, ama gördüğüm kadıyla pratikte hiç de öyle değildir. Mahkemelerin tek amacı toplumun bugünkü konumunun sürdürülmesini sağlamaktır; bunun için, toplum düzeyinden yukarda olup, onu kaldırmak isteyen siyasi suçlular dediğiniz insanlar olduğu gibi, ondan aşağıda olan, suç işleyebilip ve adlandırılan insanları da cezalandırır. (...)

(...) Her insan bir ölçüde kendi düşüncelerine, bir ölçüde de başkalarının düşüncelerine göre hareket eder. Bir insanın ne ölçüde kendi düşüncelerine, ne ölçüde başkalarının düşüncelerine göre hareket ettiği insanlar arasındaki en önemli nitelikleri belirler. Bazı insanlar düşünceleri çoğu zaman bir akıl oyuncağı gibi kullanırlar; sağduyuları, kayışı çıkarılmış bir volandır onlar için; başkalarının düşüncesi -gelenek, görenek, yasalar- en önemli etkidir davranışlarında. Bazıyanısa, eylemlerinin ana hareket kaynağının akılları olduğu inancıyla, hemen hemen daima sağduyularının sesine kulak verir, ancak pek seyrek - o da iyice eleştirdikten sonra- başkalarının düşüncesine göre hareket ederler. (...)

KAZANACAĞIZ

Kazanacağız

Eğer çaresizliğimizden

Doğmuşsa umudumuz

Hayatı dantel gibi

İşliyorsak eğer

Halay çekmesini

Hesapsız sevmesini

Ve bilmediğimiz dillerde

Şarkılar söyleyip

Bilmediğimiz iklimlerde

Dövüşmesini biliyorsak

Ve gülümsüyorsak düşüncemizle

Çatlayan tomurcuğun

Gülümseyen çocuğun düşüncesine

Kazanacağız.

MUZAFFER ÖRÜÇÖĞLU

SOSYOLOJİK DÜŞÜN

MARKSİST SOSYOLOJİ

Marksist teorisinin sosyolojik yönüne ilişkin temel noktalara değinmeden önce, Marksist bilim teorisinin genel özelliğine değinmekte fayda var. Her şeyden önce Marksizm kendi kendine yeterliliği olan ve her koşulda geliştirebilecek ve uygulanabilecek potansiyeli olan bir bilimdir. Yani Marksizm bir dünya görüşüdür, hayatı algılayış ve ona göre yaşama biçimidir. Bu özellik onun "tarihsel" bakışa sahip olmasından ve bilimsel yönünün sağlam olmasından ileri gelir.

Duverger, Marksizmin ilk ta-

mamlanmış sistem olarak tüm sosyal olguyu açıklayan bir "Cosmogony" (yaratılış-teklin) olduğunu belirtir ve daha da önemlisi Marksizmin yerini alabilecek kapasiteyi geniş başka bir "Cosmogony"nin geliştirilemediğine de dikkati çeker. Dolayısıyla Marksizmin bir düşünce ve bilim sistemi olarak kapsamlılığını sosyolojizme (sosyolojinin ağır bastığı yorum tarzı) indirgemenin, en özgün haliyle onu kavramaya, Lefebvre'nin "Marks, bir sosyolog değildir, ama Marksizm'de bir sosyoloji vardır." ifadesinden hareket ederek ulaşılabilir. Zira, daha

önce de belirtmiş olduğumuz gibi Marksizm kendi kendine yeterliliği olan en kapsamlı bilimdir. Dolayısıyla onu sosyolojiye indirgemek onun özüne aykırıdır. Marksizm'de, sosyolojinin yanı sıra , antropoloji , iktisat , psikoloji , tarih ve felsefe de geniş yer tutar . Marksist düşünceyle ilgili Lefebvre'nin belirlediği iki grup kavram ve kanıtlar önemlidir:

a) Marksist düşünce, gerçek olanla bilginin, doğayla insanın, madde bilimleriyle toplumsal bilimlerin birliğini öne sürer. Marksist düşüncenin özgün (orijinal) hali, onun oluş ve güncellelikteki

bütünselliği; kimi zaman tamamlayıcı, kimi zaman birbirinden ayrı kimi zaman da çelişkin düzeyleri ve yanları kapsayan bir bütünselliği araştırmasından ileri gelir.

b) Marks'ın rekabetçi kapitalizmi ortaya koyduğu çağdan bu yana sosyal bilimler alanında ortaya çıkan uzmanlaşma, Marksist düşüncenin perspektifiyle; karmaşıklaşan insan-toplum gerçekliğini tek boyutuyla değil, yine bütünsel bir bakışın korunmasını gerekli kılmaktadır.

Marks'ın, Marksist düşüncenin temel kavramlarının özgün nüvelerine bakmadan önce tarihsel materyalizmin, değer teorisi ve diyalektik yöntem gibi genel kavramsal çerçeveye değinmekte fayda var.

Marks, kendinden önce önemli bir yere sahip düşünce sistemleri

olan idealizmin ve materyalizmin eleştirisini yaptıktan sonra, bu düşünce sistemlerini "aşarak" materyalizmi tarihsel boyutuyla ele alır. Feuerbach üzerine tezlerden onuncusunda eski materyalizmi şöyle eleştirip-aşarak sistemleştirir: "Eski materyalizmin bakış açısı, "sivil" toplumdur; yeni materyalizmin (tarihsel-diyalektik materyalizmin) bakış açısı ise, insan toplumu, ya da toplumsallaşmış insanlıktır."

Marks'ın bakış açısını disiplinleştiren diyalektik yöntemdir. Marks, diyalektiği Hegel'den alır; ancak onu ters çevirerek ayakları üzerine oturtur. Hegel, (diyalektik ile) düşünceler arasında çatışmaları incelemiştir. Marks ise çatışmayı, uyumsuzluğu bizzat yaşanan dünya içinde bulmuş ve düşüncelerin aslında çatışma ve uyumsuz-

luklardan kaynaklandığını ileri sürmüştür. Bu konuda Marks, Kapital'in ikinci Almanca baskısına 1873'te yazdığı Sonsöz'de diyalektik yöntem için şu belirlemeyi yapar:

"Benim diyalektik yöntemim, Hegelci yöntemden yalnızca farklı değil, onun tam karşudur da. Hegel için insan beyninin yaşam süreci, yani düşünme süreci - Hegel bunu "fikir" (İdea) adı altında bağımsız bir özneye dönüştürür - gerçek dünyanın yaratıcısı ve mimarı olup, gerçek dünya, yalnızca "fikir" in dışsal ve görüngüsel (fenomenal) biçimidir. Bizim için ise tersine, fikir, maddi dünyanın insan aklında yansımalarından ve düşünce biçimlerine dönüşmesinden başka bir şey değildir..."

Tarihsel maddecilik, varlığın evrensel yasalarından ayrı olarak,

MARKSİST DÜŞÜNCE

"(...) Marx'ın düşüncesinin kökenine varacak olursak (bunu Hegel'den almış ama yoğurup bambaşka bir hale getirmiştir Marx), insan etkinliği[faaliyeti] ile bu etkinliğin ürünleri arasındaki ilişki hakkında bir araştırma ve genel bir tez ile karşılaşırız. Özne[suje] ile nesne[objet] arasında bulunan ilişki hakkındaki felsefe sorununun söz konusu olduğunu ve bunun spekülasyon[tamamen teori ile ilintili] bir soyutlamanın dışında ele alındığını görürüz. Marx için "özne" toplumsal insandır; gruplarla, sınıflarla ve toplumun tümü ile kurmuş olduğu gerçek ilişkililer içinde ele alınmış olan bireydir. Nesne ise; duyuşal eşyadır, ürünlerdir, eserlerdir(ki bunlar arasında teknikler ve ideolojiler de yer alır); kurumlardır ve dar anlamda eserlerdir(sonat ve kültür eserleri). İmdi, etkinliklerinden doğan şey ile insanoğlu arasındaki ilinti iki yanlıdır. İnsanoğlu ortaya koyduğu bu ürünlerde kendini gerçekleştirir, bir yandan. Şekil verdiği bir nesne olmaksızın, etkinlik diye bir şey yoktur; etkinlik gösterenin, hemen ya da daha sonra yararlanabileceği[kullanabileceği] bir ürün ya da sonuç olmaksızın, etkinlik söz konusu olamaz. Öte yandan, daha doğrusu aynı zamanda, eserlerinde kendini kaybeder insanoğlu; ortaya koyduğu ürünlerde yolunu bulamaz olur; bu ürünler ona karşı çıkar ve onu peşlerinde sürükler. Kimi zaman kendisini alıp götüren bir determinizm peydahlar insan; tarihtir bu. Yaratmış olduğu şey, kimi zaman, kendisini köleleştiren bağımsız bir form haline gelir; bu devlet ve siyasettir. Kimi zaman, icat ettiği şey büyüler onu, gözünü kamaştırır; ideolojinin gücüdür bu. Kimi zaman da, elleyle ortaya koyduğu ürün; şey ya da daha doğrusu soyut şey(para, meta); alınıp satılabilir bir nesne, bir meta, bir eşya haline getirir insanı.

Kısacası, insan(toplumsal ve bireysel insan) ile nesnelere arasındaki ilişki, ötekilik ve yabancılaşmadır; kendini-gerçekleştirme ve kaybediştir.(...)"

HENRİ LEFEBVRE (MARX'IN SOSYOLOJİSİ; S.11-12)

toplumsal gelişmenin özgün yasaları ile ilgilenen felsefi bir bilim olması bakımından toplumsal varlığın büyüme (nicel) ve gelişme (nitel) boyutuna bütüncül ve diyalektik bakar.

Marks, geliştirdiği bilgi sisteminin realist temele oturur. Realizm, pozitivizmin eleştirisi üzerinden inşa edilen ve pozitivizmi aşan bir bakış tarzıdır. Daha önceki sayılarımızda da belirttiğimiz gibi pozitivizmde gerçeklik tek bir düzlemde (sadece görünenler) ele alınırken, realizmde gerçekliğin katmanları vardır. Realizmde gerçeklik, görünenin arkasında gizlidir. Arkadaki bu gerçeklik Marks'ın üretim sisteminde vurguladığı alt yapıya (üretim araçları, güçleri, üretim ilişkileri) karşılık gelir.

Marks'ın tarihsel maddeciliği, toplumların sosyal, siyasal kurumlarına vücut veren temel faktörün her çağdaki üretim biçimi ve yöntemi (yani alt yapının belirleyici) olduğudur. Marks, Kapital'de bu konuyu şöyle betimler: *"Yel değirmeni feodal toplumun; buhar değirmeni-buhar motoru kapitalist toplumun yaratımıdır"*.

Marks, pozitivizmden farklı olarak toplum açıklamalarında "tarihsellik" boyutunu dile getirir. Her toplumdaki farklı üretim biçimleri, farklı ilerlemeleri doğurur. (Pozitivizmde ise tüm toplumlar aynı çizgide ilerler). Marks toplumların insanlık tarihi içindeki seyrini şöyle sıralar; (a) ilkel komünal toplum; (b) Antik toplum; (c) Feodal toplum; (d) Kapitalist toplum; (e) Sosyalist toplum

Marks, farklı toplum tiplerinin nasıl kendi emek örgütlenişlerine sahip olduklarını analiz ederken iktisadi boyutun belirleyiciliğini savunarak yapar. Bu amaçla kapitalist üretim biçiminin hakim olduğu 19.yy İngiltere'sini inceler. Toplumunu sadece malların-metallerin alınıp satıldığı bir piyasa olarak kavrayan vülgerci ekonomik bakışı yadsır. Marks için birey ve toplum iç içedir. İnsanın varoluş potansiyeli olarak açıkladığı insan etkinliği / emek aynı zamanda insanın kendini ve doğayı değiştirebilme potansiyelidir. İnsanın doğada dolaysız değiştiremediği olup-bitenler dışında, insan, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için

yaratıcı emek / toplumsal emek etkinliğiyle doğayı değiştirir. Toplumunu var eden toplumsal emektir. İnsan aktifler ve bilmeli müdahaleler yapar. İnsan üretirken yalnız değildir. Sosyalleşerek üretir ve ürettikçe "sosyal tarihsel" özelliğini sürdürür. Sadece maddi değil, manevi değerler (kültür gibi) de üretir. Yani verili değil, sosyaldir; ürettiklerini insan, başkalarıyla paylaşır. Marks, Komünist Manifesto'da *"Şimdiye kadar olagelmemiş bütün toplumların (ilkel komünizm... kapitalist) tarihi, sınıf savaşımı tarihidir"* diyerek toplumların değişimini yaratan çelişkinin tarihselliğine vurgu yapar.

Marks'ı kendinden önceki felsefi yaklaşımlardan ayıran önemli bir diğer kavram "bilinç"tir. Marks'a kadar metafiziğin kalıbına sokulan bilinç, artık "devrimci parksis"le anlamını bularak ve bilinci belirleyen maddi pratiklerin sosyal - tarihsel yönüyle gerçek anlamına kavuşturulmuştur.

Kapitalist üretim tarzını irdelediği "Kapital" adlı eserinde Marks, ücretli emeğin kapitaliste nasıl kâr sağladığının sistemli teorisini vermeye çalışır. Kapitaliz-

TOPLUMSAL DEĞİŞME

"Maddi hayatın üretim tarzı, genel olarak, toplumsal, siyasal ve entelektüel yaşam sürecini koşullandırır."

"İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır."

"Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri o zamana kadar hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da bunların hukuکی ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üstyapıyı, büyük ya da az bir hızla alt üst eder. ...Burjuva üretim ilişkileri, toplumsal üretim sürecinin en son uzlaşmaz karşıtlıktaki biçimidir bireysel bir karşıtlık anlamında değil, bireylerin toplumsal varlık koşullarından doğan bir karşıtlık anlamında; bununla birlikte, burjuva toplumun bağrında gelişen üretici güçler, aynı zamanda, bu karşıtlığı çözüme bağlayacak olan maddi koşulları yaratırlar."

F. ENGELS/ K. MARKS

min nasıl bir sömürlü mekanizması yarattığını emek-değer teorisiyle açıklar. Kapitalizm, sürekli bir meta birikimidir. Marks, Kapital'de "meta"yı şöyle tanımlar: "değişik türlerden kullanım değerlerinin, içinde birbirleriyle mübadele edildiği bir oran...". Metanın esasta iki yönü vardır: (1) kullanım değeri (yararlılık - insanla meta arası ilişkide temeldir); (2) değişim değeri (mübadele sonucu ortaya çıkan değer). Bir nesnenin değişim değeri, üretimi için harcanan emek miktarı ya da emek zamani tarafından belirlenir. Sermaye, birikmiş "emek"tir. Emek teorisini, bir metada içerilen emek gücü olarak kavramsallaştırabiliriz. Kapitalist üretimde sadece belirli bir zamana ücret ödenir. Bu, emek gücünün geçim araçlarını üretmek için gereklidir. Ancak bir de ödenmemiş zaman vardır. Bu ödenmemiş zaman kapitalist için "artık-değer" dir. Kapitalist asıl bundan kar yapar ve böylece sermaye birikmiş emek miktarından oluşarak tarihsel ve

toplumsal formasyonda kapitalist üretimin devindirici gücü halinde - süreçte yer alır. Bu süreç aynı zamanda "metanın değerini belirleyen nedir?" sorusunun da cevabıdır.

Kullanım değeri ile değer ve bunun ayırımı bulduğu ücret değişiminde işçi ile kapitalist arasındaki ayırım toplumsal temeldir. Kapitalist bir değer olarak meta yaratmak için özgül koşullarına uygun bir meta yaratmalıdır, ki bu da "emek gücü"dür. Marks "emek gücü" teriminden şunu kasteder (Kapital'de): "(...) bir insanın yaşayan varlığında, vücudunda bulunan ve yararlı şeyler üretmek için harekete geçirmesi gereken fiziksel ve düşünsel kapasitelerinin toplamıdır".

Emek gücünün bir meta olarak varolması için, diğer tüm metalar gibi sahibinden bağımsız bir durumda bulunması gerekir. Keza bir önceki üretim sisteminden (feodalizm) farklı olarak emek gücü sahibi, üretim araçlarından mahrum olmalıdır. Emek gücü (mülki-

yet biçimi), diğer tüm metalarda olduğu gibi, üretilmesi için gerekli emek miktarına eşittir.

Kapitalist üretim ilişkisinin yeniden üretimi metaların maddi üretiminden daha önemlidir. Bu üretim sisteminde işçi kapitaliste başvurmak zorunda kalır. Çünkü emeğin nesnel koşulları (üretim araçları) ile emeğin öznel koşulları (geçim araçları) işçinin karşısına sermaye olarak dikilirler ve bu koşullar emek gücünün alıcısı tarafından tekelleştirilmişlerdir. Kapitalist üretim ilişkisinin yeniden üretimini Marks P.M.P (para - meta - para) süreci olarak belirtir. Emek kendi üretim koşullarını sermaye olarak üretirken, sermaye de emeği, sermaye cinsinden ifade edilen haliyle, ücretli biçimde üretir.

Üretici Güçler ile Üretim İlişkileri Arasındaki Çelişki

Üretim güçleri kavramı, maddi üretici güçleri (makinelere, gereçler, bilim vb. içinde olduğu üretim teknikleri) ve insani üretici güçler, yani emek gücünü bir arada ifade

YABANCILAŞMA

"(...) Din-dışı eleştirinin temelini şu oluşturuyor: İnsanı yapan din değil, dini yapan insandır. Yani din, henüz kendine erişmemiş ya da kendini çoktan yitirmiş bulunan insanın özbilinci ve özduygusudur. Ama insan, dünyanın dışında herhangi bir yere çekilmiş soyut bir öz değil. İnsan, insanın dünyası, devlet, toplum anlamına geliyor. Bu devlet, bu toplum, dini, dünyanın tersine çevrilmiş bilincini üretiyor, çünkü kendileri tersine bir dünya oluşturuyor. Din, bu dünyanın genel teorisidir, onun ansiklopedik özeti, onun popüler biçimli mantığı, onun tinsel onur sorunu, kendinden geçmesi, ahlaksal oyalanması, görkemli tamamlayıcısı, teselli ve aklanmasının evrensel temelidir. Din, insanal öz gerçekliğe sahip değildir. Öyleyse dine karşı savaşım vermek, dolaylı olarak, dinin tinsel aromasını oluşturduğu dünyaya karşı savaşım vermek demektir.

Dinsel üzüntü, bir ölçüde gerçek üzüntünün dışavurumu ve bir başka ölçüde de gerçek üzüntüye karşı protestodur. Din ezilen insanın içli ezgisi, kalpsiz dünyanın sıcaklığı, tinin dışalandığı toplumsal koşulların tinidir. Din, halkın afyonudur.

Halkın yanısamalı mutluluğu olarak dini ortadan kaldırmak, halkın gerçek mutluluğunu istemek anlamına geliyor.(...

K. MARKS (HEGEL'İN HUKUK FELSEFESİNİN ELEŞTİRİSİ)

eder. Üretim ilişkileri maddi üretici güçler (sermaye) ile emek gücünü bağımlılaştırırlar. Üretim güçleri, toplumsal üretim ilişkilerinin dayanağı olarak, ancak belli toplumsal ilişkilerin içerisinde gelişebilirler. Üretim kolektif - toplumdur, dolayısıyla toplumsal üretim süreci içerisinde insanların aralarındaki ilişkileri, üretim ilişkileridir. Üretim ilişkileri kavramı, hepsi birbiriyle belli bir bağlılık içerisinde bulunan pek çok toplumsal ilişkiyi kapsar. Üretim

araçlarındaki mülkiyet biçimi proletarya ile burjuva arasında uzlaşmaz sınıf çelişkisini doğurur. Bu sınıf çelişkisi, ancak bir sınıfın kapitalist mülkiyetinin sosyalist mülkiyete dönüşmesiyle ortadan kaldırılabilir.

Üretim güçleri ve üretim ilişkileri, toplumsal üretimin birlikte üretim biçimini oluşturan iki yanındır. Üretim biçimi de, kendi yönünden, içinde bulunulan zamanın/toplumunun temel özelliğini belirler.

* Yabancılaşma

Marks, yabancılaşma problemini yaşam biçiminin üç farklı alanında açıklar. Birincisi burjuva toplumun ekonomik yapısındaki ekonomik yabancılaşma; ikincisi dinin bir afyon olarak kullanılmasından ileri gelen dinsel yabancılaşma ve üçüncüsü de devletin eleştirisinden ileri gelen politik yabancılaşma. Ancak bunlar birbiriyle ilişkilidir ve bir çok açıdan temelde üretim sistemindeki sömürüyü maskeleyenlerdir. Ege-

METALARIN FETİŞİZMİ

"(...)Metanın tahlili, aslında onun metafizik incelikler ve teolojik süslerle dolu pek garip bir şey olduğunu göstermiştir. Kullanım-değeri olduğu sürece, o ister insan gereksinimlerini karşılayabilen özellikleri açısından, ister bu

özelliklerin insan emeğinin ürünü olması yönünden ele alınsın, gizemli bir yanı yoktur. İnsan, çalışmasıyla[emekle], doğanın sağladığı maddelerin biçimini, kendisine yararlı olacak şekilde değiştirdiği gün gibi açıktır. Sözgelisi ağacın biçimi, masa yapılarak değiştirilir. Ama gene de masa, o alelade günlük şey olmakta, ağaç olmakta devam eder. Ne var ki, meta olarak ilk adımını atar atmaz, tamamen başka bir şey olur. Yalnız ayakları üzerinde yerde durmakla kalmaz, tüm öteki metalarla ilişki içerisinde amuda kalkar ve o ağaç beyninden, "masa yürütmek"ten çok daha çarpıcı, parlak fikirler saçar. Bu yüzden, metaların mistik özelliği onların kullanım-değerinden doğmuyor. Tıpkı, değerlerin belirleyici etkenlerinin niteliğinden de gelmediği gibi.

(...)

Metanın gizemli bir şey olmamasının basit nedeni, onun içinde insan emeğinin toplumsal niteliği, insana, bu emeğin ürününe nesnel bir nitelik damgalanmış olarak görünmesine dayanmaktadır; üreticilerin kendi toplam emek ürünleri ile ilişkileri, onlarla kendi aralarında bir ilişki olarak değil de, emek ürünleri arasında kurulan toplumsal bir ilişki olarak görünmesindedir. Emeğin ürünlerinin, metalar haline, niteliklerinin duyularla hem kavranabilir hem de kavranamaz toplumsal şeyler haline gelmelerinin nedeni budur.

(...)

Ürünün meta şeklini aldığı üretim biçimi, ya da doğrudan değişim için üretilmesi, burjuva biçiminin en genel ve en ilkel biçimidir. Bunun için, bugünkü egemen ve karakteristik biçimiyle olmamakla birlikte, epeyce eski bir tarihte ortaya çıkmıştır. Böylece fetiş karakter, nispeten daha kolay kavranabilir. Ama daha somut biçimlere geldiğimizde bu basit görünüm bile kaybolur.

(...)

Metaların dili olsaydı şöyle derlerdi: kullanım değerimiz insanları ilgilendirebilir. Nesne olarak o bizim bir parçamız değildir. nesne olarak bize ait olan şey değerimizdir. Meta olarak doğal ilişkilerimiz bunu tanıtlar. Birb. imizin gözünde değişim-değerinden başka bir şey değiliz.(...)"

K. MARKS (KAPİTAL)

men sınıf tarafından üretilmesi gerekmez. Üretim sistemi öyle koşullar yaratmıştır ki, sınıf bilincini elde edemeyen toplumsal yığınlar gerektiğinde kendi değer yargularının/kültürel kalıplarının kölesi halini alabilirler. Kendi sınıfsal bilincinden uzaklaştığı oranda egemen düzenin sınıfsal bilinci ya da düşünce tarzı kabul edilecektir. Örneğin 19. yy'da Marks dini ayyon olarak yabancılaşmanın bir aracı olarak görülen günümüzde bunun yerini özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde- "kitle kültürü" (veya tüketim çılgınlığı) almaktadır. Din gibi tarihsel değerler sisteminin her zaman hazır olması gerekmez, yabancılaşma üretim sürecinin inşasına paralel gider ve her sömürü kendi koşulları çerçevesinde yabancılaşma örüntüleri yaratır.

Üretim sürecinde işçi, emek gücüne yabancılaşır (kendi yaratıcı potansiyeline yabancılaşır). Ürettiği meta kendisinden uzaklaşır, başkasının hizmetine girer. Hem kendine hem de ürettiği şeye yabancılaşır. İşçi kendi emeğinin ürünü ile yabancı bir nesneymiş gibi bir ilişki dedir. İşçi kendini ne kadar harcarsa, karşısında yarattığı yabancı nesnel dünya da o derece güçlenir. İşçi yaşamını nesneye koyar, ama artık hayatı kendisine değil, nesneye aittir. Ayrıca

işçi, işgücünü satmakla, bu işgücünün kullanımını, bazı makul sınırlar içinde kalmak koşuluyla kapitaliste bırakmaktadır. Bu da işçiyi emeğine yabancılaştırmaktadır.

Yabancılaşmanın asıl nedeni üretim örgütlenmesindeki farklılaşmadır. Marks, insanları yabancılaştıran en berbat üretim tarzının kapitalizm olduğunu belirtir. Yabancılaşmayı yıkacak olan "devrimci praksis" ve onunla birlikte gelişecek olan toplumsal pratiktir. Praksise geçmeden önce yabancılaşmayla bağlantılı fetişizm, şeyleşme ve ideoloji kavramlarına değinmekte fayda var.

Fetişizm, sosyal ilişkiler içinde, sosyal fenomenin sosyal olmadığı, doğal olduğu mantığıdır. İnsanlar, var olan toplumun işleyişine müdahale edilmeyeceğini düşünürler. Toplumun artık değiştirilemeyeceği kabul edilir ve sömürü mekanizmasının doğal olduğuna inanılır. İnsan pasifleştirilmiştir, çünkü toplumun işleyişine ayak uydurmak zorundadır, onu değiştirmemelidir, ya da değiştiremez inancı hakimdir. Fetişizmin Marks'taki bu özgün halinden yola çıkarak günümüz toplumuna baktığımızda ne kadar fetişist düşünceler yumağında hareket edildiğini bariz görebiliriz (örneğin marka tutkunluğu).

Şeyleşme kavramı da fetişizmle bağlantılı olarak sosyal olanı değil de doğallaştırılan – verili hale getirilen – sosyallığı vurgular. İnsanlar arasındaki ilişkiyi şeyler arası ilişki gibi görmektedir. Kapitalizm bilgiyi de üretir, düşünce biçimini de. Hakim – egemen sınıfın kendine göre bir gerçeklik dünyası ve düşünce biçimi vardır. Marks, "bir toplumdaki düşünce biçimi, o toplumdaki egemen sınıfın düşünceleridir" demekle yaratılan ideolojiye göndermede bulunur. Goethe'nin Faust'taki şu sözü bunu özetler: "sizin dönemin ruhu dediğimiz şey, dönemin egemenlerinin ruhumdan başka bir şey değildir".

Egemen sınıflar, şeyleşmeyle insanların özgür oldukları, eşitliğin olduğu bir yanılsama yaratırlar. Düşünce sistemleri de kapitalist düşünce doğrultusunda seyredir.

İdeoloji

Marks'ta ideoloji iki yönlüdür. Birincisinde Marks, Alman İdeolojisi'nde ideolojiden "bir çarpıtmalar ve hatalar zinciri" olarak bahseder. Kapitalist toplumda maddi pratiklerin tüm yansıması egemen sınıfın lehine olduğu gibi, ideoloji de egemen sınıfın oluşturduğu bir ideolojidir. Kapitalist üretim tarzı, sürekli kendini yeniler ve meşrulaştırmaya çalışır.

Filozofların anlayabilecekleri bir terim kullanmak gerekirse, bu "yabancılaşma" doğaldır ki, ancak iki pratik koşulla ortadan kaldırılabilir. Yabancılaşmanın "katlanılmaz" bir güç, yani insanın ona karşı devrim yaptığı bir güç haline gelmesi için onun insanlığın büyük bir çoğunluğunu tamamen "mülkiyetten yoksun" hale, ve aynı zamanda, gerçekten mevcut olan bir zenginlik ve kültür dünyasıyla çelişkili hale getirmesi gereklidir, öyle şeyler ki, her ikisi de üretici güçlerin büyük ölçüde artmasını, yani üretici güçlerin gelişiminin yüksek bir evresini varsayarlar."

"Bize göre komünizm, ne yaratılması gereken bir durum, ne de gerçeğin ona uydurulmak zorunda olacağı bir ülküdür. Biz, bugünkü duruma son verecek gerçek harekete komünizm diyoruz. Bu hareketin koşulları, şu an var olan öncüllerden doğarlar."

K. MARKS/F.ENGELS (ALMAN İDEOLOJİSİ)

şır. İdeolojiyi de araç olarak kullanır. Böylece mistifikasyon yaratılmış olur. İnsanların sömürüldüğü doğal algılamaları yönünde ideoloji yaratılır. Bu yaratım rasyonel bir yaratımdan ziyade bu üretim tarzının kendi içindeki bir özelliktir. Dolayısıyla bu haliyle ideoloji yabancılaşmaya koşut gelişir.

Marks, ideolojiyi egemenlik ilişkisi çerçevesinde açıklar ve tanımlar. Dolayısıyla proletaryanın lehine dönüştürülecek egemenlik ilişkisinde ideoloji devrimci praksisle kolektif bilincin ifadesi halini alır. Yabancılaşmanın aşılmasına paralel ya da ona koşut olarak

gelişir. Bu ise ideolojinin diğer bir yönüdür (sınıf ideolojisi).

Praksis

Praksis, Hegel'de hem vardır, hem yoktur. Ancak Marks bilinçle uğraşır ve bilincin kökenini sorgular. Marks'ta bilinci belirleyenin toplumsal pratik olduğunu belirtmiştik. Marks, Hegel'de metafiziğe bürünen "praksis"i dönüştürerek devrimci rotaya çeker. Temel bir nokta olarak Marksizmi öteki bütün düşünürlerden ayıran yanı-devrimci özelliği (ve bunun sonucu olarak sınıf özelliği), maddeci bir tavır almasından çok, "pratik" bir özellik taşımasından ileri gelir. Böylece teoride kalan

soyut düşüncelere sahip felsefi idealizmi aşığı gibi maddeciliği de aşar. Dolayısıyla praksişi insanı pratiğin ne olduğunun farkına varılmasını sağlayan bir çaba olarak görmek gerekir (sınıf bilinci).

Praksis, bilinçli eylemdir. Bilinç, eylem üzerine düşünmektir, farkında oluşturmaktır. Praksisin devrimci yönü proletaryanın tavrında ortaya çıkar. İşçilerin sahte bilinçleriyle oluşturdukları (kendiliğinden sınıf)tan, sömürüldüğünün farkında olarak "kendisi için sınıf"ta dönüşmesi praksisle mümkündür.

Sınıflar ve Sınıf Savaşı

Marks, "Hegel'in Hukuk Fel-

"Emek yalnızca metaller üretmez; kendi kendisini ve genel olarak metaller ürettiği ölçüde bir meta olarak emekçiyi de üretir."

"Bu olgu, emeğin ürettiği nesnenin, onun ürününün, onun karşısına yabancı bir varlık, üreticisinden bağımsız bir güç olarak çıkmasından başka türlü ifade edilemez. Emeğin ürünü bir nesne yoğunlaştırılmış, onda somutlaşmış emektir, emeğin nesneleşmesidir. Emeğin yaşama geçirilmesi onun nesneleşmesidir. Ekonomi evresinde emeğin yaşama geçirilmesi emekçinin kendi gerçekliğini yitirmesi, nesneleşme nesnenin yitirilmesi ya da nesneye ya da nesneye kölelik, mülk edinmede ise yabancılaşma, haktan vazgeçiş olarak görünür."

"(...) Nesneleşme(şeyleşme) nesnenin yitirilmesi olarak o derece belirir ki, emekçi yalnızca yaşam için gerekli nesnelere değil, emeğinin nesnelere de yoksun bırakılır. (...) Nesnenin mülk edinilmesi öyle bir yabancılaşma olarak ortaya çıkar ki, emekçi ne denli çok nesne üretirse o kadar az nesneye sahip olabilir ve ürününün, sermayenin egemenliği altına da o denli çok girer."

"Bütün bu sonuçlar şu tespitte bir araya gelirler: emekçi, emeğinin ürününün karşısında sanki yabancı bir nesne karşısında duruyormuş gibidir. Çünkü hipotez olarak şu apaçıktır: Emekçi emeğini ne denli dışsallaştırırsa, karşısında yarattığı nesnel, yabancı dünya o denli güçlenir, kendisinden ve iç dünyasından ne denli yoksunlaşır, o kadar daha az şeye sahip olabilir. Dinde de aynı şey geçerlidir. İnsan Tanrı'ya ne3 denli çok şey yüklerse, kendisinde o denli az şey kalır. Emekçi nesneye yaşamını koyar. Ama böylece yaşamı kendisine değil, nesneye aittir artık. Dolayısıyla bu etkinlik büyüdüğü ölçüde, işçi de o denli daha fazla nesnesiz kalır. Emeğinin ürünü olan şey bu değildir. Öyleyse, bu ürün ne denli büyükse emekçi de o kadar az kendi kendisidir. İşçinin ürününe yabancılaşması yalnızca emeğinin bir nesne, dışsal bir varlık olduğu değil; emeğinin kendisinin dışında, kendisine yabancı, kendi karşısında özerk bir güç olduğu, nesneye verdiği yaşamın yabancı ve düşman bir şey olarak karşısında dikildiği anlamına gelir."

K. MARKS (1844 FELSEFE EL YAZMALARI)

sefesinin Eleştirisine Katkı" adlı eserinde sınıfı şöyle tanımlar: "...*üretim sürecinde aynı rolü oynayan ortak ekonomik çıkarları olan, sınıf ideolojisi yardımıyla sınıf dayanışması gerçekleştiren kişilerin toplamına sınıf denir*".

Marks; gerçek anlamda toplumsal sınıfların varlığını sanayinin ortaya çıkmasıyla ele alır. Sınıf sadece diğer bir sınıfa göre olabilir. Marks'a göre bir sınıfın kendisini ortaya koyabilmesi için sınıf bilinci (praksis), sınıf ideolojisine dönüşmelidir.. Sınıf bilinci ancak sınıf savaşımı sonunda sınıf ideolojisi haline dönüşebilir. Her sınıf savaşımı bir siyasal savaşımıdır. Bu noktayı teori ile pratiğin bütünlüğü olarak görebiliriz.

Toplumsal sınıflar şu özel niteliklere göre tanımlanır:

1) Toplumsal sınıfın üyelerinin üretim araçlarıyla belli (egemenlik) ilişkileri vardır.

2) Toplumsal sınıf, üretimin sonuçlarının dağılmasında belli bir pay alır.

3) Üretim araçlarıyla ilişkiler mülkiyet ilişkileri üzerinde oluşturulur.

4) En az bir halde de olsa sınıf bilincine varmayan toplumsal sınıf olamaz.

Marks, devleti de egemen sınıfın bir baskı aracı olarak görür. Burjuvazi ile proletarya arasındaki savaş kapitalist dünyadaki temel savaşımdır ve devlet ise bu savaşımın proletarya aleyhinde sürmesine yol açan bir egemenlik aracıdır.

Marksizmin ilk kavramsal nüvelerini ortaya koyduğumuz yukarıdaki tanımların her biri bugünü açıklamak-anlamak ve dönüştürmek açısından bizlere büyük düşünsel miras bırakmıştır. Bu noktada özellikle Marks'ın bilgin olmasının yanında aynı zamanda

bir eylem adamı olması da önemli bir diğer yol gösterici mirastır. Bununla birlikte Marksizm, Marks'ın görüşleriyle sınırlı değildir; çünkü o, büyük ölçüde tarihsel-diyalektik yöntemin uygulanabilir olduğunu göstermiş ve bunun da pratikle ilerletileceğini belirterek her koşulda yol gösterebileceğini dile getirmiştir. Dolayısıyla Marks sonrası sınıf savaşımında pratikten nitel sıçramalar yaratan kazanımlar da önemlidir (Lenin, Stalin ve Mao'nun katkıları pratikle sınırlanmış ve teori-pratik birlikteliğinden beslenmiş önemli kazanımlardır Marksizm adına). Belirtilmesi gereken bir diğer nokta Marks'ı okuma biçimiyle alakalıdır. Marks, hali hazırda toplumsal devrim için bir reçete sunmamıştır. Ancak hangi koşulda ve üretim sisteminde olursak olalım ortaya koyduğu yöntem tarihsel süreçte farklı deneyimlerle gerçekliğini bulmuş en bilimsel yöntemdir. Tarihsel-diyalektik materyalist yöntemin metodolojik açıdan sistemli halini vermemiştir, ancak bu yöntemi kapitalist üretim biçimini tüm yönleriyle açıkladığı "Kapital" ve benzeri eserlerinde uygulamıştır. Kapital, Marks'ın nasıl bir yöntemle yaklaştığını öğrenmek açısından son derece önemli ve zorunlu okunması gereken bir kaynaktır. Özellikle siyasal gençlik içerisinde Kapital'i okumak için kendini yetersiz hissedenler azımsanmayacak kadar fazladır. Kapital'i veya Marks'ın benzeri eserlerini onun birebir ne söylediğini ezberleyip onu dogmatikleştirerek okumak değil, Marks'ın hangi düşünce mantalitesiyle baktığını öğrenmek, daha doğrusu Marks'ın zihnine inmek açısından okumak önemlidir(bu noktada Marks'ın Kapital'i işçiler okusun diye yazdığını hatırlat-

makta fayda var...).

Marks, 1964'te Kapital'in birinci cildine ilişkin çalışması üzerine şöyle diyordu: "...*Umudum o ki, çalışmam nihayet birkaç ay kadar bitecek ve burjuvaziye, bir daha kendine gelemeyeceği kadar ramsal bir darbe indirecek...*". Burjuvazi bu kuramsal darbeyi yedi; ancak uzun vadede kendini de üretmesini bildi. Bu onun kuramsal başarısı değil, pratiksel başarısıdır. Marks'ın aynı kuramsal çalışması hala burjuvazi için tehdittir; çünkü sömürü mekanizması Marks'ın betimlediği çağın karakteri üzerinden yükselmiştir bugün ve alternatifini de doğal olarak Marks'ın en özgün haliyle ortaya koyduğu temel değerlerden almaktadır. Ancak bugün onu maddileştirebildiğimiz sürece tabii ki...

KAYNAKLAR

DURAND, J.P.(2002)

Marx'ın Sosyolojisi(çev:A. Aktaş), İstanbul,Birikim Yay.

DUVARGER, M.(1999) Metodoloji Açısından Sosyal Bilimlere Giriş (çev:Ü.Oskay),Ankara, Bilgi Yay.

KIZILÇELİK, S.(1994) Sosyoloji Teorileri-2,Konya, Emre Yay.

LEFEBVRE, H.(1996)

Marx'ın Sosyolojisi(çev:S. Hilav),İstanbul,Sorun Yay.

MARX, K.(1997) Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi(çev:K.Somer), Ankara,Sol Yay.

MARX, K.(1998) Artı-Değer Teorileri(çev:Y. Fincancı), Ankara, Sol Yay.

MARX, K.(1999) Alman İdeolojisi(çev:S.Belli),Ankara, Sol Yay.

MARX, K.(2000) Kapital(çev:A.Bilgili),Ankara,Sol Yay. MARX, K.(2003) 1844 El Yazmaları(çev:M.Belge),İstanbul,Birikim Yay.

Sanatçı-İnsan-Militan

YILMAZ GÜNEY

Sanatı, yeni insan için yeni bir dünya yaratmanın gerekliliğine olan inanç ve bilinciyle, toplumun aydınlanmasında ve toplumu değiştirmede bir araç olarak görür ve kullanır Yılmaz Güney. Zamanımızda eşine az rastlanır, sanatçılığını devrimci pratiğiyle birleştirebilmiş devrimci sanatçılardan. Çocukluk yıllarında gazoz ve simit satıcılığında pamuk işçiliğine birçok işi yapan, ileride binlerin; en çok da ezilen kesimin sevgisini kazanan Yılmaz Güney. 1 Nisan 1937'de dünyaya gözlerini açan ve asıl adı Yılmaz Pütün olan kürt bir aileye mensup kara çocuk Yılmaz Güney.

Yazdığı kitaplarıyla, yönettiği ve oynadığı filmleriyle, çektiği sıkıntılarıyla, söyledikleri ve sincamacı kimliği dışında yaptıklarıyla kuşkusuz bir efsane olarak kaldı birçoğumuzun aklında.

YAŞAMI

Yılmaz Güney ilk ve ortaöğrenimini Adana'da tamamlar. Sinemayla 13 yaşında tanışır. Sonrala-

rı bilince çıkaracağı sınıf gerçekliğini daha çocukluk yıllarında ezik bir şekilde yaşamaya ileride yapacağı ve oynayacağı filmlere etki etmiştir: "Ben oyuncu olarak halkın giyiminden, davranışlarından farklı olmamaya çalışıyordum. Zaten olamazdım ki. Ben zaten kendimi oynuyordum. Şöyle bir durumum var: Yaptığım bütün filmlerde benden bir parça vardır."

Bisikletle sinemeden sinemaya film bobinleri taşıyan Yılmaz Güney böylece sinemaya daha yakın olmaya başlar. Öyle ki bu yakınlık onun Ankara Üniversitesi'ni bırakıp İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne geçmesine yol açar. Dar Film'in İstanbul bürosunda çalışırken Atıf Yılmaz'la tanışır ve onun asistanlığını yapmaya başlar. 1956 yılında "On Üç" adlı dergide yayınlanan "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" adlı öyküsünde komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle 18 ay hapis ve 8 ay Konya'ya sürgün cezası alır.(1961) Atıf Yılmaz'ın yanında asistan olarak işe başlaması

Devrimci sanatçı, devrimci tabiatı gereği militandı, yenileştirici ve değiştiricidir. Toplumsal kurtuluş mücadelesinden ayrı düşünülemez...Devrimci mücadeleye organik bir biçimde bağı olmalıdır. Bu nedenle devrimci bir sanatçı, o ülkenin devrimci mücadelesinin hedefleri doğrultusunda görevlerle yüküdür. O her şeyden önce bir devrimcidir, militandır, sanatı devrimin bir aracıdır, bir silahıdır.

sanat yaşamında birden bire yükselecek olan Çirkin Kral'ın yaşamında dönüm noktası olur. Sinema hayatında "İkisi de Cesurdu" adlı filmiyle dikkatleri üzerine toplayan Güney, bu filminin konusunu daha çok hapisanede kaldığı koğuştaki insan tiplerinin yaşamlarından esinlenerek yazar ve

oyun. "Bu Vatanın Çocukları" adlı filmle oyunculuğa başlayan Güney, Çirkin Kral filmiyle sinema dünyasında hem bir isim hem de ün kazanır. "On Korkusuz Adam", "Koçero", "Hudutların Kanunu", "Ben Öldükçe Yaşarım", "Kurbanlık Katil" gibi onlarca vurdulu-kırdılı filme imza atar, oyunculuğunu yapar fakat tüm bu filmlerinde ya ezilen-itilen ya da kötülüklerle karşı tek başına da olsa canı pahasına karşı koyan tipleri canlandırarak özellikle yoksul kesimin yoğun bir sevgisini kazanır. Daha lise yıllarında sanata olan merakı dergilerde çıkan öykülerinden anlaşılabilir Güney'in, hapisane döneminde yazdığı Boynu Bükük Öldüler romanını Orhan Kemal Roman Ödülü'nü alır. Güney bir yandan film yazarken, yönetirken, oynarken diğer taraftan da aydın sorumluluğunu taşıma yolunda adınlar atınaya

Çayan ve arkadaşlarını evinde sakladığı gerekçesiyle 9 yıl hapse mahkum olur. Gerçekten de Çayan ve arkadaşlarını evinde saklar. Fakat 1974'te çıkan aflla salıverilir.

"Arkadaş" filminde aynı topraktan gelen fakat farklı dünyalarda yaşayan iki arkadaşı anlatır. Bir yandan sınıf çelişkisini, burjuvazinin yozlaşan hayatlarını gözler önüne sererken diğer yandan ezilen sınıfın yaşamını ve bilinçlenme sürecini vermeye çalışır. Daha sonra bir dönem ve hala birçok burjuva medyasının onu karalamak için kullandıkları o talihsiz olayı yaşayacağı Adana'ya, Endişe filmi çekmeye gider. Yumurta'lık'ta bir gazinoda çıkan kavga da adı bir cinayet olayına karışır. Bu kez Güney, 19 yıla mahkum edilir. Fakat bu cezaevi süreci onun okuyup tartışacağı, yoğun bir teorik eğitimin içine gireceği

Sürü filminin konusunu yine bu dönemde oluşturur ve hapisane ortamından fikirleriyle, filmin ortaya çıkmasına önemli katkıları olur. Filmin yönetmeni Şerif Gören'dir. Yılmaz Güney "Sürü" filmi İngiltere'de gösterime girme dolayısıyla gönderdiği mesajı "Sürü, en ilkel koşullarda en zor şartlar altında bile, devrimci-demokrat bir sinema adamının isyandolu çığlığını, ve içten ağusunu sızdırmaya çalışıyor. Bu ses ezilen halkın onurlu sesidir. Bu ses, her şeye rağmen baskılara karşı direnişin, yasaklara engellere meydan okumanın yiğit sesidir... Dünyanın hangi köşesinde olursa olsun halklar üzerinde anti-demokratik baskılar varsa, insan hakları ayaklar altındaysa, bu sadece acıları yaşayan halkların değil aynı zamanda dünya demokratlarının da sorunudur... Fiziki olarak aranızda olamayacağım, ama sesim

Bir sanatçının niteliğini belirleyen ölçü sizce nedir?

Genel anlamıyla sanatçının niteliğini belirlerken, toplumsal pratiğinin, yani siyasal ve kültürel çalışmalarının, toplumsal tutum ve ilişkilerinin ve eserlerinin hangi sınıfların hizmetinde olduğuna bakmalıyız. İşçi sınıfının, yoksul köylülüğün sorunlarına, toplumsal kurtuluş mücadelesi doğrultusunda hizmet ediyorsa, emekçi kitlelerin eylemleriyle yakından ilgileniyorsa, bu eylemlere maddi ve manevi destek oluyorsa, onların devrimci sınıf bilincini yükseltiyorsa, devrimci ruh ve karalılığını kabartıyorsa, onlara bütün dünya emekçilerinin kardeşlik duygularını götürüyorsa, bilimsel sosyalizmin ideolojisi ve teorisini kendisine kılavuz ediyorsa, bu sanatçı proleter devrimci bir sanatçıdır. Eksiklikle, yetmezlikleri olsa bile halkın sanatçısıdır.

başlar. O yavaş yavaş sanatını da şekillendireceği Marksist dünya görüşünü kavrayıp özümlemeye, proleter bir sanatçı olma yolunda çaba sarf etmeye başlar.

70'lerin sinema dünyasına Seyit Han, Acı, Ağıt, Baba gibi filmleriyle damgasını vuran Güney, 1972'de tekrar tutuklanır. Mahir

ve aynı zamanda dışarıda dönemin sinema dünyasında önemli tepkiler (olumlu-olumsuz) toplayacağı, başarılı eserler meydana getireceği, siyasal perspektif sunan yazıların yanında, ülke devrimci hareketinin hangi hatalarla yüz yüze olduğunu anlatan yazıları kaleme aldığı bir dönem olur.

simi ve isyan dolu yüreğimin çarpıntılarını duyacağınıza inanyorum. Şivan ve Berivan halkını acılarını size ve İngiliz halkına anlatacağım" diye bir mesaj yollayarak yurtseverliğini enternasyonalizmle buluşturmuş bir sanatçı olduğunu göstermiştir. Filmleri senaryoları, oyunculuğu, dönemi

yaşamlarına ait daha artistik ve toplumsal sorunların kişiselleştirilmiş halini yansıtan Yılmaz Güney, fazla sloganvari bulunan "Arkadaş" filminden sonra "Sürü" filmiyle yeni bir çığır açar. Artık, onun filmleri, dünya görüşüyle beslenir ve o doğrultuda şekillenir. Bu filmiyle Türkiye'de yaşanan ekonomik, kültürel, siyasi durumu, hakim olan feodal yaşam ve yargıları irdeler ve sinemasına da özgün bir biçimde yansıtır.

Güney, ülkede görülmeyen ya da gösterilmeyen gerçekliklerin farkındadır ve sinema, adaletsizliği, sınıf çelişkilerini, feodal yargıları ortaya sermek ve karşı mücadele etmek için kullanılacak güçlü bir silahtır onun için. Çirkin Kral'ın sineması o döneme kadar yapılan filmlerden ayrı bir yeredir. Genelde sosyal içeriği olmayan ya da dönemin filmlerinde çok cılız yer edinen konular O'nun sinemasında yaşam bulur. Yaşadığı dönemin siyasal gündeminden etkilenen, etkilenmekle kalmayıp ülke devriminin nasıl ve hangi yöntemlerle yapılacağına dair fikirleri de olan Güney, devrim mücadelesi yürütenlerin yoldaşı, halkın sanatçısı-halkın savaşçısı olur. Yine hapishanedeyken "Yol" filmi yazır. Şerif Gören'in yönetmenli-

ğini yaptığı bu unutulmaz film, Güney'in sinema ve siyasi hayatındaki gelişiminin de göstergesidir. "Yol" filmi Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'yi kazanır. Bu gün

dahi devletin birçok kurumunda etkisini hala koruyan askeri darbenin yaşandığı günlerden geçilir. Yüzlerce, binlerce insan gibi Güney de bu darbeden nasibini alacaktır. "Güney" adlı bir kül-

tür-sanat dergisinde yazdığı yazılar nedeniyle hakkında birçok dava açılır. Yaklaşık yüz yıla mahkum edilir. Güney, hapishanede kalmaması gerektiğine karar verip, hapishaneden firar eder. Hapishanedeyken halk tarafından, kendi gibi devrimci sanatçı dostları tarafından sahiplenilerek adına "Yılmaz'a Özgürlük" diye şarkılar yazılıp söylenen Güney, artık dışarıdadır ama vatanından uzaktır... Paris'e yerleşen Yılmaz Güney 1983'te vatandaşlıktan çıkarılır. Onun için yurdundan uzakta olmak zordur ama o hiçbir zaman proleter sanatçı kimliğini unutmadan sürgünü şöyle ifade eder: "Benim için sürgün, ülkeme yeniden dönebilmek için kararlı bir mücadele demektir. Benim için sürgün dünya halklarıyla ilişki kurmak demektir... Benim için sürgün, sürgün demek değildir".

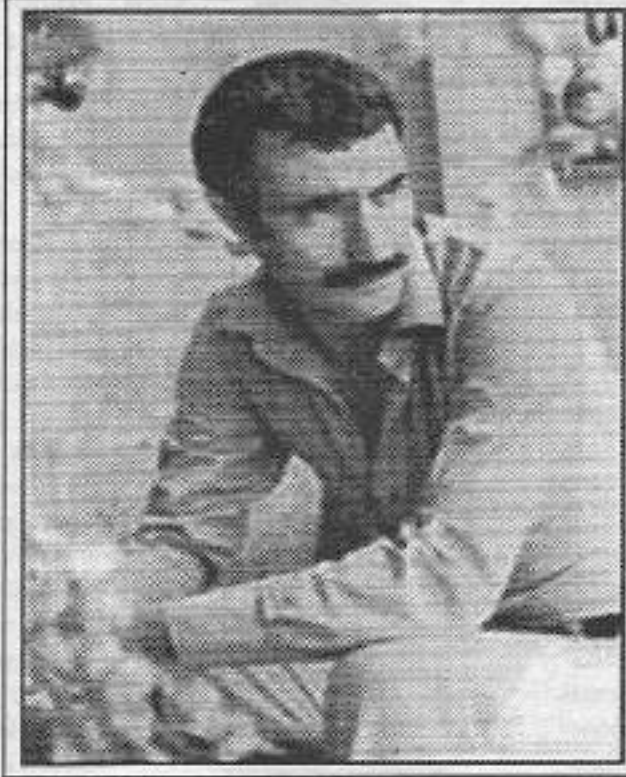
Yılmaz Güney, Ankara Kapalı Cezaevi'ndeyken bir isyan yaşanır. Yılmaz Güney koğuşta yaşananlara tanık olmuştur. Sadece ısınmak ve doymak isteyen çocuklar koğuşunda yaşananlar Güney'i derinden etkiler ve "Soba, Pencere Camı ve Ekmek İstiyorum" adlı bir roman kaleme alır. Hapishaneden firar ettikten sonra hapishanede yaşananları, hapishanelerde tecrit edilen insanların so-

Proleter devrimci sanatçı olabilmek için, sadece işçi sınıfı ve köylülüğün, emekçi kitlelerin sorunlarına eğilmek, onların yaşamını konu edinmek yeterli midir?

Değildir.. Toprak ağalarının, büyük burjuvazinin yaşamı da konu edilebilir... Önemli olan soruna biçimsel değil, sınıf açısından bakabilmektir. İşçiyi, köylüyü, dar gelirli emekçi kitlelerin yaşamını konu edinen, fakat bu konulara yaklaşım biçimleri revizyonist, reformist, küçük burjuvaca olanlar, faşist ve gerici olanlar vardır. Proleter devrimci sanatçıyı diğer sınıf sanatçılarından, diğer siyasetlerden ayıran, sınıf yaklaşımının niteliğidir. (Kayseri Konuşmaları 1, Siyasal Konuşmalar 1)

runlarını, darbe sonrası dönemin Türkiye'sinin en iyi bir hapisane filmiyle anlatılacağını düşünerek bir unutulmaz film daha yaratır. Bu defa yönetmenliğini de kendi yaparak, bütün benliğini ortaya koyar. Fransa'da çekilen "Duvar" bir yığın zorluk içerisinde çekilir. "Duvar", Tuncel Kurtiz ve Ayşe Emel Mesci dışında hayatlarında ilk defa kamera karşısına çıkan oyuncularla çekilen, birçok olumsuz eleştiri almasına rağmen, insan onurunun nasıl çiğnendiğini-çiğnenebileceğini, hapisane gerçekliğini çok etkisi yaratırcasına gözler önüne seren, çağına tanıklık etmiş devrimci bir sanatçının Türkiye sinemasına armağanı sayılabilecek önemli yapıtlarından biridir.

"Bu filmde anlatılanlar, yaşanmış olayların, yeniden harmanlanmasıdır. Onlar, kan, ateş, ve gözyaşı içinde, duvarların karanlığında ışığı ve suyu aramışlardır... Bu filmi onlara, el yordamı ile ışığı ve suyu arayan küçük arkadaşlarına adıyorum." (Yılmaz Güney)

Yılmaz Güney, sinemasında, bir yerde yaşanan sorunun, aslında her yerde yaşandığını göstermeye çalışır, bunun genel bir siyasal gerçekliğin yansıması olduğunu anlamamızı sağlamaya çalışır,

onunki toplumsal gerçekçi sinema anlayışını benimseyen bir sanatçının çabasıdır. İçinde tek bir sloganın dahi olmadığı filmlerin yasaklanması aslında Güney filmlerinin

insanoğlunun katlanamayacağı gerçekleri özel olaylar üzerinden anlatarak insanın bilincinde şok etkisi yaratacak özelliğe sahip olmasındandır. Onan sineması, onurlu ve özgür bir yaşama duyulan inancından doğdu. Sinema dünyası, ülkemiz ezilen halkları ve devrimci hareketi bu yılmaz dostunu 9 Eylül 1984'te kaybetti.

Uzun hapisane yaşamına rağmen sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde olan, halkın sorunlarından ve bu sorunların çözümü için mücadeleden ve sanattan kopmamış, yılmaz; Yılmaz Güney...

Yılmaz Güney'in sanata, sinemaya ve sınıf mücadelesine bakışı, devrimci hareketle ilişkilenişi ve eleştirileri, siyasal görüşleri, teker teker ayrı birer yazı konusu olacak genişliktedir. Biz bu yazımızda Yılmaz Güney'i ölüm yıldönümü vesilesiyle nmayı amaçladık. Heriki sayılarımızda yeni Yılmaz Güney yazılarıyla buluşmak üzere... □

Ülkemiz devrimci hareketi, emperyalizme sosyal-emperyalizme ve onların yerli uşaklarına karşı, pratik öneriler ve pratik adımlarda birlik sağlamanın hayati derecede zorunlu olduğu bir dönemi yaşıyor. Kimden gelirse gelsin, devrime uzun ya da kısa vadede yarayışlı, devrimin güçlerini pekiştiren, devrim düşmanlarını zayıflatan her eyleme, niteliğine, göre sahip çıkmak ve değerlendirmek zorundayız. Faşizme, revizyonizme, reformizme, ve uluslararası oportünizme karşı halk güçlerini birleştirme çabası yerine, devrimciler arasında düşmanlık duygularını körükleyerek ömürlerini uzatmaya çalışan, birlik noktalarını değil, ayrılık noktalarını ön plana çıkartan ve ayrılıkları derinleştirecek taktikler geliştiren anlayışları yıkmak bugünün görevidir. Biz, birlik noktalarını ön plana çıkartıp, ayrılıkları olabildiğince birlik içinde ve tam demokrasi koşulları altında tartışmaktan yanayız.... (Grupçuluğa Karşı Mücadele Özünde Felsefi İdealizme Karşı Mücadeledir.-Siyasal Yazılar 1)".

EVET... BEYİN YIKIYORUZ!!!

Yıllardır YÖK ve Emniyet Müdürlükleri'nin geleneksel uygulaması olan devrimci-demokrat öğrencileri ve kurumları "terörist" olarak nitelendirdiği broşürler okullarda dağıtıldı, öğrenci velilerine postalandı.

'Aman çocuklarınızın kandırılmasına, beyinlerinin yıkanmasına izin vermeyin!' diyerek bir korku dalgası yaratıp, öğrencilerin en sıradan bir sosyal aktiviteye bile katılmasının önüne geçerek düşünen, sorgulayan, tartışan ve dayanışan öğrencilerle, yani YÖK ve Emniyet Müdürlükleri'nin deyişiyle biz 'beyin yıkayanlarla' buluşması engellenmeye çalışılıyor.

Peki nedir 'beyin yıkamak', 'kimiz biz' ve 'neden beyin yıkıyoruz'? 'Yıkamak' bir şekilde kirlenmiş-kirletilmiş olanın temizlenmesi amacına dönük, olumlu anlamı olan bir fiildir. Yani yıkanmak arınmaktır, gereklidir. 'KİRLETİLMİŞ BEYİNLER' için de bir gerekliliktir. Beyinlerin yıkanmasından, yani temizlenmesinden korkuyorlar ve bunu suç sayıyorlar. Neden? Çünkü kirletilmiş beyinlerden besleniyorlar. Çünkü emperyalistlerin ve onların uşaklarının sömürüye, savaşlara, açlığa, doğanın katliamına dayalı bu kirli

düzenlerinin yani saltanatlarının devamı için kirletilmiş beyinlere ihtiyaçları var. Bu yüzden beyinler yıkansın, temizlensin istemiyorlar. Bu amaçlarını da Eğitim Sistemiyle, Medyasıyla, Uyuşturucusuyla, İçkisiyle... yani tüm kirli araçlarıyla planlı-programlı bir şekilde hayata geçiriyorlar. Buna isyan edip karşı çıkanı da; terörist ilan ederek kirletilmiş beyinlerden uzak tutmak istiyorlar. Çünkü üniversitelerin demir disiplinle yönetilerek sermayeye kalifiye eleman yetiştirmesi, savaşlara asker gönderilmesi, pazara sürülen malların tüketilmesi gerek. Onların bu ihtiyaçlarıyla şekillenmiş beyinler, kirletilmiş beyinlerdir. İşte bu yüzden gençliğin bu cendereden kurtulduğu, umut dolu bir gelecek için beyinlerin yıkanması acil bir ihtiyaçtır.

ONLAR KİRLETTİKÇE BİZ YIKAMAYA DEVAM EDİYORUZ...

Emperyalistler ile işbirlikçi ve uşakları dışında kalan dünyanın, yani dünya halkları ve ezilen ulusların çıkarlarının ortaklaştığını görüyoruz. Demokratik ve bağımsız bir ülke; emperyalistlerin, savaşların olmadığı bir dünya ve kültürel gelişim olanaklarının herkese açık olduğu, insanların felsefeyle, bilimle ve sanatla uğraştıkları bir toplum için mücadele veriyoruz. Bizi engellemek için bilinçlerimizi kirletiyor, bizi ve bütün toplumu yozlaştırmaya çalışıyorlar. Kendi beyinlerimizi ve sizinkileri yıkayarak mücadelemizi sürdürüyoruz.

Beyinleri temizledikçe emperyalistlerin ve uşaklarının iktidarlarını sarsacağız. Bizler halk gençliğiyiz... Bizler umut dolu bir geleceğiz...

- SUÇLAMA OLARAK KULLANDIKLARI İFADEYİ HOŞNUTLUKLA KABUL EDİYORUZ!
- BEYİN YIKAMAYA DEVAM EDİYORUZ!
- YAŞASIN ÖZGÜR DÜNYA VE YENİ İNSAN MÜCADELEMİZ!

DEMOKRATİK GENÇLİK HAREKETİ

ÇİZ-DÜŞÜN?

Aşkın Ayrançioğlu

